

ክፍል 2 ሰው በኅጢአት

ምዕራፍ 42 - የሰው ውድቀት

ኅጢአት ወደ ዓለም እንዴት ሊገባ ቻለ? አዳምና ሔዋን በእግዚአብሔር መልክ ተፈጠሩ፤ ቅዱሳንና ጻድቃን ነበሩ፤ ልባቸውም እግዚአብሔርን የሚፈልግ ነበረ፤ አስፈላጊና አስደሳች ነገሮችም ሁሉ ነበሯቸው። ሰይጣን ግን ሊያታልላቸው ቻለ። ሰው ይህን ለማስተዋል አይችልም፤ ምሥጢር ነውና። ሌላም ምሥጢር አለ፤ ይኸውም «የንጋት ልጅ አጥቢያ ኮከብ» የተባለው ሰይጣን (ኢሳ. 14፥12) በመንግሥተ ሰማያት ከተፈጠረበት ብርሃናዊ ሁኔታ ወጥቶ ጨለማን የመምረጡ ምክንያት ነው። እነዚህ ምሥጢራት በእግዚአብሔር ዕቅድ ውስጥ ምን ስፍራ እንዳላቸው በምዕራፍ 37 ለመመርመር ሞክረናል። በሰው ላይ ምንም ዐይነት ጉድለት፣ ተጽዕኖና አደጋ አልነበረም፤ የሰይጣን ክርክርም ኢአመክንዮታዊ ነበረ፤ ሰው ግን በተሰጠው ነጻ ፈቃድ በእግዚአብሔር ላይ ዐመፀ። ከዚህም በላይ ለክርስቲያን ምሥጢር የሚሆንበት አንድ ነገር አለ፤ ይኸውም ዳግመኛ የሚወለደው፣ ከክርስቶስ ጋር አንድ የሚሆነው፣ በቅድስና መራመድ የሚፈልገውና በመንፈስ ቅዱስ የሚመራው ሰው ኅጢአትን መሥራቱ ነው። ይህ ሞኝነትና ኢአመክንዮታዊ አይደለምን? ነገር ግን አማኞች በየቀኑ ምንም ምክንያት ሳይኖራቸው ኅጢአትን እንደተለመደ ነገር ያደርጉታል።

ሰው አሁን የሚገኝበትን ሁኔታ ከመመርመራችን በፊት ወደዚህ ሁኔታ እንዴት እንደገባና በንጽሕና ሲኖር ሳለ ከእግዚአብሔር ጋር ምን ዐይነት ግንኙነት እንደነበረው ማስተዋል ይረዳናል።

ሀ) የሥራ ቃል ኪዳን

በሰዎች መካከል ብዙ ዐይነት ቃል ኪዳኖች አሉ፤ ለምሳሌ ጋብቻ ቃል ኪዳን ነው። እግዚአብሔር ለሰዎች ልዩ ልዩ ቃል ኪዳን ሰጥቷል፤ በተለይም ብሉይ ኪዳንና አዲስ ኪዳን የታወቁ ናቸው። በእግዚአብሔር ቃል ኪዳን አሰማጥ ላይ በተለይ አራት ነገሮችን መመልከት ይገባናል፤ እነርሱም የቃል ኪዳን ሰጭ፣ የቃል ኪዳን ተቀባይ፣ የቃል ኪዳን ተስፋና ምልክቱ፣ ቃል ኪዳኑም የሚጻፍበት የሰው መታዘዝና ምልክቱ ናቸው። በእግዚአብሔርና በሰው መካከል የነበረው ግንኙነት በአራት ዘፍጥረት ምዕራፍ 1-3 ቃል ኪዳን ተብሎ ባይጠራም የሚከተሉትን አራት ነገሮች ስንመለከት ቃል ኪዳናዊ መሆኑ ይታያል ፡-

1. እግዚአብሔር ቃል ኪዳን ሰጭ ነው፤ ለሰዎች በሚሰጣቸው ቃል ኪዳኖች ሁሉ የውሉን ሁኔታ የሚወስነው እግዚአብሔር ራሱ እንደመሆኑ፣ ለአዳም ያደረገውን ሁሉ እንደ ጸጋው አቀረበለት።

2. አዳም የቃል ኪዳኑ ተቀባይ ነበረ፤ ሰው ከእግዚአብሔር የሚቀበለውን ቃል ኪዳን ሊለውጥ አይችልም። ሰው ግብረገባዊ ፍጡር በመሆኑ ቃል ኪዳኑን መቀበል ወይም አለመቀበል ይችላል። እግዚአብሔር በራሱ መልክ የፈጠረው ሰው በመሆኑ አዳም እግዚአብሔርን መምሰል ነበረበትና ነገሩ ለእርሱ ግልጥ እንዲሆንለት ግንኙነቱን እግዚአብሔር በቃል ኪዳን መንገድ ገለጠ። አዳምም በቃል ኪዳኑ ውስጥ ለራሱ ብቻ

ሳይሆን፤ ከእርሱ ለግድግዳ ሁሉ ቆመ፤ ይህም ግለት አዳም በእግዚአብሔር ፊት ሰዎችን ሁሉ ወክላለ፤ እርሱ የሚያደርገው ሰዎች ሁሉ እንዳደረጉት ይቈጠራል፤ በሚያደርገውም የሚታየው ሁኔታ፤ የሰዎች ሁሉ ሁኔታ ይሆናል ግለት ነው። አዳም ቃል ኪዳንን ለራሱና ለዘፋኑ ሁሉ መቀበሉ በግልጽ ባይጻፍም፤ እግዚአብሔር ያዘዘውን መፈጸሙን ባደረገለት በመደሰቱ ግዮት አያስቸግርም፤ ዘፍ. 2፡18-23። በአንጻሩም ሐዋርያው ጳውሎስ፤ በአንድ ሰው ድርጊት ጎጢአት፤ ሞት፤ በደል፤ ፍርድና ኩነቷ ወደ ዓለም እንደገባና ወደ ሰው ሁሉ እንደመጣ በማስተማሩ፤ አዳም ሰውን ሁሉ መወከሉን ያሳያል፤ ሮም 5፡12፡18፤ 1ቆሮ. 15፡22።

3. በገነት የዘለዓለም ሕይወት ተስፋ ለሰው ተሰጠ፤ ሰው ሲፈጠር ሕይወት ነበረው፤ ሞት አልነበረበትምና በዚያ ሁኔታ ቢኖር ለዘለዓለም እንደሚኖር ተስፋ ነበረው። እግዚአብሔር ለሰው ቃል ኪዳን ሲሰጥ ከሚሰጠው ተስፋ ጋር ብዙ ጊዜ ምልክት አብሮ ይሰጣል፤ ለምሳሌ ቀስተ ደመና፤ የፋሲካ እራትና ቅዱስ ቍርባን የልዩ ልዩ ቃል ኪዳን ተስፋዎች ምልክት ናቸውና። ለአዳምም የተሰጠው የቃል ኪዳን ተስፋ ምልክት የሕይወት ዛፍ ነበረ። አዳም በቃል ኪዳን መሠረት ሊሞት ወይም ሳይሞት ይችላል ስለነበር፤ ተስፋው ሊሞት ወደማይችልበት ሁኔታ መድረስ እንደነበረ ግልጽ ነው፤ ዘፍ. 2፡9፤ 3፡22።

4. በቃል ኪዳን ውስጥ እንዲጸና ሰው ለእግዚአብሔር መታዘዝ አለበት፤ አዳም ቅዱስ፤ ጻድቅና ልቡ ወደ ፈጣሪው የሚያዘነበል በመሆኑ መታዘዝ አመክንዮታዊና ተፈጥሮውን መሠረት ያደረገ ነበረ፤ መታዘዙ ግልጽ ሆኖ የሚታየው ደግሞ መልካምንና ክፉን ከሚያስታውቀው ዛፍ ባለመብላቱ ነበረ፤ እግዚአብሔርም ከዛፉ እንዳይበላ «ከእርሱ በበላህ ቀን ሞትን ትሞታለህ» የሚለውን ጥብቅ ማስጠንቀቂያ ሰጠው፤ ዘፍ. 2፡9፡17። ዛፉ የመታዘዙ ምልክት እንጂ መርዛም አልነበረም።

በዚህ ቃል ኪዳን ውስጥ ሞት ሲል የሕይወት ተቃራኒ ነው። ይህ ሞት ሥጋዊ ብቻ ሳይሆን፤ መንፈሳዊ ሞትም ግለት ሕይወትን ከሚሰጠው ከእግዚአብሔር መለየትን ያመለክታል። ሰው ከዚህ ዛፍ ሲበላ ባለመታዘዙ ወዲያው ከእግዚአብሔር ይለያልና ሞት በሰው ሥጋ ውስጥ ማፍራት ይጀምራል።

እነዚህ አራት ነጥቦች በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለውን ግንኙነት ቃል ኪዳናዊ እንዲሆን ያደርጉታል፤ ነቢዩ ሆሴዕም እንደ ቃል ኪዳን ቂጥሮታል፤ እርሱም፤ «እነርሱ ግን እንደ አዳም ቃል ኪዳንን ተላልፈዋል፤ በዚያም ላይ ወንጀለውኛል» (ሆሴዕ 6፡7) በማለቱ እግዚአብሔር ከአዳም ጋር የነበረው ግንኙነት ቃል ኪዳናዊ መሆኑን አረጋግጧል (1)።

ለዚህ ቃል ኪዳን ልዩ ልዩ ስሞች ተሰጥተዋል፤ ሆኖም ዛሬ ብዙ ጊዜ የሥራ ቃል ኪዳን (The Covenant of Works) ተብሎ ይጠራል።

እዚህ ላይ ለሰው የሥራ ቃል ኪዳን አገልግሎት አሁን አለውን? የሚለው ጥያቄ ይነሣል። ሰው የእግዚአብሔር ፍጡር በመሆኑና በእግዚአብሔር መልክ በመፈጠሩ እንደ አዳም መታዘዝ ይገባዋል፤ ቢታዘዝ ሳይሞት ለዘለዓለም ይኖራል። በዚህም ከንያት በእግዚአብሔር ቃል፤ «የሚሠራቸው ሰው በእነርሱ በሕይወት ይኖራል...» (ዘሌ. 18፡5፤ ገላ. 3፡12)፤ «ይህን አድርግ፤ በሕይወትም ትኖራለህ» (ሉቃ. 10፡28) የሚሉትና የመሳሰሉት ጥቅሶች ይገኛሉ፤ ደግሞም ሕዝ. 20፡11፡13፡20፤ ሮም 10፡5 ይመ.። ነገር ግን የእነዚህ ጥቅሶች አጠቃላይ ዐውድ እንደሚገልጠው ለእግዚአብሔር ፍጹም ታዛዥ የሚሆን ሰው አይገኝም፤ ሁሉ ጎጢአትን ሠርተዋልና። እንግዲህ አሁን ሰውን ከሞት ሊያድነው የሚችለው የእግዚአብሔርን ፈቃድ ሁሉ

የፈጸመው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። ሰዎች ሁሉ በአዳም በመሆናቸው እንደሚሞቱ ሁሉ፣ በክርስቶስ ያሉትም ሁሉ ለዘላለም ይኖራሉ። አዳም የሥራ ቃል ኪዳን ራስና ወኪል እንደነበረ ሁሉ፣ ክርስቶስም የአዲስ ኪዳን ራስና ወኪል ነው፤ በዚህም ምክንያት ጳውሎስ፣ «ሁሉ በአዳም እንደሚሞቱ፣ እንዲሁ ሁሉ በክርስቶስ ደግሞ ሕያዋን ይሆናሉና» ብሎ ሁለቱን ያነጻጽራቸዋል፤ 1ቆሮ. 15፥22፤ ሮም 5፥12-21።

ለ) የሰይጣን ተንኩል

አሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ ሦስት ሰው ከክብሩና ከብፅዕናው እንዴት እንደወደቀ ይገልጣል። ይህንም ሲያደርግ የአሁኑን ዓለም ቀውስ እንድናስተውል ቀልፍ አሳብ ይሰጠናል።

ከሰው ውድቀት በፊት ሰይጣን ከሰማይ ወድቆ ነበር። እርሱ መኖሪያውን በመተውና የተሰጠውን አለቅነት አክብሮ ባለመያዝ በእግዚአብሔር ላይ ዐመፀ፤ ሐሰተኛም ሆኖ ሰው ከእግዚአብሔር ፈቃድ እንዲወጣ ፈለገ፤ ዮሐ. 8፥44፤ 1ዮሐ. 3፥8፤ ይሁዳ 6። ሰይጣን በብዙ ተንኩል ሴቲቱን ፈትኗል። ታሪኩን በመመርመር ዛሬ የሚጠቀምበትን ዘዴ በይበልጥ ማስተዋል እንችላለን።

1. የሰይጣን ተንኩል በፈተና ሁኔታ

ሀ) የሰይጣን መሣሪያ ምቹ ነበረ፤ እባቡ፤ ዘፍ. 3፥1-6 «ከአውሬ ሁሉ ተንኩለኛ ነበረ» (ተንኩለኛ ተብሎ የተተረጎመው የዕብራይስጥ ቃል ክፋትን ሳይሆን፣ ጮሌነቱንና ዘዴኛነቱን ያመለክታል)።

ለ) ቦታው ምቹ ነበረ፤ እባብ ሔዋንን ሲያናግራት መልካምንና ክፉን የሚያስታወቀውን ዛፍ ያለ ችግር ማየት ትችል ነበር።

ሐ) የሴቲቱ ሁኔታ ምቹ ነበረ፤ ምክንያቱም ትእዛዙ በመጀመሪያና በቀጥታ የተሰጠው ለአዳም ነበር፤ እርሷም ከአዳም በኋላ በመፈጠሯ በጥንቃቄ መሄድ ገና አልለመደችም ነበር፤ እርሱ ደግሞ መጀመሪያ በመፈጠሩ ለሚያደርጉት ነገር ሁሉ ዋናው ጎሳፊነት የእርሷ አልነበረም።

2. የሰይጣን ተንኩል በአሳብ አቀራረብ

ሀ) «በውኑ እግዚአብሔር ከገነት ዛፍ ሁሉ እንዳትበሉ አዝዟል?» የሚለው ጥያቄ ውስብስብ በመሆኑ ጥርጥርን ለመፍጠር የተዘጋጀ ነበር። ሔዋን ለጥያቄው «አዟል» ወይም «አላዘዘም» ብላ መልስ መስጠት አትችልም ነበር። መልስን ለማስረዘም አስፈላጊ በመሆኑ ከእውነት ጋር ስሕተት መደባለቅ አደገኛ ነበረ። ከጥያቄው በስተጀርባም ትእዛዙ ከባድ እንደሆነ፣ ከዚያም የተነሣ የትእዛዙ ሰጪ ፍጹም መልካም አለመሆኑን የሚያሳዩ ፍንጮች ነበሩ።

ለ) ሰይጣን፣ ሴቲቱ «አትንኩትም» የሚለውን ትእዛዝ በእግዚአብሔር ትእዛዝ ላይ በመጨመሯ፣ እግዚአብሔር የሰውን ነጻነት እንዳጠበበ ማሰቧንና መጠራጠር መጀመሯን ተረዳ፤ ጥርጥሯም ወደ አለማመን እንዲያድግ፣ «ሞትን አትሞቱም፤ ከእርሷ በበላችሁ ቀን ዐይኖቻችሁ እንዲከፈቱ እንደ እግዚአብሔርም መልካምንና ክፉን የምታውቁ እንድትሆኑ እግዚአብሔር ስለሚያውቅ ነው እንጂ» አላት። ሰይጣን ለሴቲቱ ሲናገር፣ ዓላማው ሁለቱም እንዲበሉ ነበረና «እናንተ» ብሎ ተናገረ። አሁን «ሞትን አትሞቱም» በማለት የእግዚአብሔርን ማስጠንቀቂያ ክዶ ውሸት ተናገረ። ይህም ውሸት አመክንዮታዊ እንዲመስላት እግዚአብሔርን ጨካኝ አስመሰለው። በዚህ መንገድ

የእግዚአብሔርን ትእዛዝ መተላለፍ ሰውን ወደ ሞት ሳይሆን፤ ወደላቀ ዕውቀት፤ ወደበለጠ ሕይወትና ከእግዚአብሔር ጋር እኩል ወደ መሆን የሚመራ እንደሆነ በማባበል ገለጠላት። ሰይጣን ይህን ሁሉ ሲያደርግ፤ «እግዚአብሔር አምላክ» ሳይሆን፤ «እግዚአብሔር» ብቻ በማለቱ ሔዋን እግዚአብሔር ፈጣሪዋና አምላኳ መሆኑን እንድትረሳና እርሱ ለጥቅሟ የሚናገር መስሎ ቀረበ።

ሐ) ከዚህ በኋላ ሰይጣን ሌላ ቃል አልጨመረም፤ ከዚህ በኋላ ሌላ አሳብ ቢናገር፤ ሴቲቱ ከፋ ዕቅዱን ልታውቅበት ስለምትችል፤ የተናገረው በቂ እንደሆነ በማሰብ ዝም በማለቱ የተንኩል ጥበቡ ይታያል።

ሴቲቱ የእግዚአብሔርን ትእዛዝና ማስጠንቀቂያ በመንቀፍ፤ በራሷ አስተሳሰብና ጥበብ ዛፋን እየተመለከተች ፍሬውም ለመብል ጣፋጭ፤ ለዐይን የሚያስደስትና ጥበብን ለማግኘት የሚያጓጓ እንደሆነ አሰበች፤ ወስዳም በላች፤ ከእርሷ ጋር ለነበረው ለባሏ ሰጠችው፤ እርሱም በላ።

ጣፋጭ ምግብ መብላት መልካም ነው፤ ጥበብንና የተሻለውን ሕይወት ማግኘትም ጥሩ ነው፤ ነገር ግን እግዚአብሔር በከለከለው መንገድ እነዚህን ነገሮች መፈለግ ሞትን ያስከትላል። ሰይጣን ስለ እግዚአብሔር ያለውን የሰውን አሳብ ከበከለና ሰው እግዚአብሔርን እንዲጠራጠርና ሐሰተኛ ቃሉን መቀበል ከቻለ፤ የሰው ምኞት ወደ ከፋ ድርጊት እንደሚያመራ ያውቃል።

ሐ) የሴቲቱ ስሕተት

የእባብ ተንኩል ብዙ ቢሆንም፤ ሴቲቱ ቀስ በቀስ እየተራመደች በሰይጣን ወጥመድ ወደቀች፤ እንግዲህ ከመብላቷ በፊት የፈጸመቻቸውን ስሕተቶቿን መረዳት ይገባል።

1) እንግዳ የሆነውን መንፈስ አለመለየቷ፤ እንስሳ አይናገርምና የእባቡ መናገር መቻል ኢተፈጥሮታዊ በመሆኑ አሳቡ ከዩት እንደመጣ ማረጋገጥ አስፈላጊ ነበረ።

2) እግዚአብሔርን ከማይከተል የሚገኝን አሳብ አለመመርመሯ፤ ሰው በእግዚአብሔር መልክ በመፈጠሩ፤ ሰው ካልሆነ፤ ከሰው በታች ከሆነ ፍጡርና እግዚአብሔርን ከማይከተል የሚገኝን አሳብ እግዚአብሔር በተናገረው ቃል መሠረት በብዙ ጥንቃቄ መመርመር ይገባት ነበር።

3) በእግዚአብሔር ትእዛዝ ላይ መጨመሯ፤ እግዚአብሔር ስለ ዛፋ «አትንኩትም» ብሎ አላዘዘም፤ እርሷ ግን የሰይጣንን የተንኩል ፍንጭ ተከትላ «አትንኩትም» ብላ በመጨመሯ እግዚአብሔር ጨካኝ እንደሆነ ማሰብ መጀመሯን አሳየች። ይህም እጅግ አደገኛ ርምጃ ነው።

4) መቼኩሷ፤ ከዛፋ መብላት ከፍ ያለ ርምጃ መውሰድ ነበረና ከማድረጓ በፊት ነገሩን ለማሳሰል በቂ ጊዜ መስጠት ይገባት ነበር። ከባሏም ጋር «ምን ይመስልሃል?» ብላ መማከር ነበረባት፤ ከሁሉም በላይ ስለ ነገሩ ሁሉ እግዚአብሔርን መጠየቅ ይገባት ነበር። አንድ ሰው ስለ አንድ ነገር መጸለይ ትክክለኛ ባይመስለው ነገሩ ስሕተት መሆኑ ግልጽ ነው።

5) በራሷ አሳብ መደገፏ፤ ሴቲቱ ዛፋን ከሁለት አቅጣጫዎች ማለት ከእግዚአብሔር ቃልና ከራሷ አንጻር ልትመለከተው ትችላል ነበር። ሰው በራሱ ማስተዋል ሲደገፍና በራሱ ጥበብ ሲተማመን ቶሎ ይወድቃል፤ ምሳ. 3፥5; 7፤ 1ቆሮ. 10፥12።

መ) የአዳም ኅላፊነት

ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «የተታለለም አዳም አይደለም፤ ሴቲቱ ግን ተታልላ በመተላለፍ ወደቀች» (1ጢሞ. 2፡14) በማለቱ የአዳም ኅጢአት የበለጠ መሆኑን አሳየ። አዳም፡ «ሚስቱ ፍሬውን ለመብላት ስታቀርብ አልተቃወማትም፤ እርሷን ለማስደሰት ቢሆንም የሚያደርገውን ተረድቶ በላና ለውድቀቱ ኅላፊ ሆነ» ከበሉ በኋላ እግዚአብሔር «እናንተ ወዴት ናችሁ?» ሳይሆን፡ «አዳም ወዴት ነህ?» ብሎ በመጠየቁ አዳም ለሆነው ሁሉ ኅላፊ መሆኑን አሳየ፤ ዘፍ. 3፡9። ኅላፊነቱ ለራሱ ብቻ ሳይሆን፤ በጋብቻው መሪ ለሆነው ቤተሰብና በቃል ኪዳን ለወከለው ሕዝብ ሁሉ ነው። በዚህም ክንያት «...ኅጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ፤ በኅጢአትም ሞት... በአንድ ሰው በደል ብዙዎቹ ሞተዋል... በአንድ በደል ምክንያት ፍርድ ለኩነኔ ወደ ሰው ሁሉ መጣ... በአንድ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ኅጢአተኞች ሆኑ...» ብሎ ሐዋርያው የአዳምን ኅላፊነት አብራራው፤ ሮሞ 5፡12፡15፡18፡19። በዚህ አንቀጽ ጳውሎስ የአዳምን ኅላፊነት ከክርስቶስ ኅላፊነት ጋርም ያነጻጽረዋል፤ ክርስቶስን እየታዘዘ በጽድቅ በመመላለሱ ለኅጢአተኛ ሰው ተስፋ አስገኘ፤ ሮሞ 5፡18-19፤ 1ቆሮ. 15፡22።

ሠ) የአዳምና የሚስቱ መተላለፍ ውጤት

እግዚአብሔር አስቀድሞ እንዳስጠነቀቃቸው አዳምና ሚስቱ ከዛፋ በበሉበት ቀን ሞቱ፤ ዘፍ. 2፡17። በዚያ ዕለት ሥጋዊ ሞትን ባይሞቱም፤ ሕይወታቸው ሁሉ ግን ከሞት ጥላ በታች ሆነ። ከመብላታቸው በፊት ኑሯቸው ሁሉ መልካም፤ ግልጥ፤ አስደሳችና ሕያው ነበረ፤ ከበሉ በኋላ ግን በእግዚአብሔር ላይ በማመፃቸው ኑሯቸው ሁሉ ተበላሸ። እንግዳ ነገር ወደ ሕይወታቸው ገባ፤ መለያየት በሚለው ቃልም ልንገልጠው እንችላለን (2)። ይህ መለያየት የሰውን ሕይወት ሁሉ እንዴት እንደለወጠው በኦሪት ዘፍጥረት ም. 3፡7-24 ተጽፏል።

1. መለያየት በሰው ውስጣዊ ሁኔታ፤ ከበሉ በኋላ «የሁለቱም ዐይኖች ተከፈቱ፤ እነርሱም ዕራቁታቸውን እንደሆኑ ዐወቁ»፤ ቀ. 7። ከውድቀት በፊት አዳምና ሚስቱ አይተፋፈሩም ነበር፤ ሰላም በልባቸው ይነግሥ ነበር፤ ክፉ አሳብ ወይም ስሜት አልነበራቸውም፤ ዘፍ. 1፡31፤ 2፡25። ከበሉ በኋላ ግን ለእግዚአብሔር ያለመታዘዛቸውን በደል ተረዱ፤ እርስ በርሳቸው በተያዩ ጊዜም ርኩስነታቸው ተሰማቸው፤ ነውራቸውንም ለመሸፈን የበለስ ቅጠሎች ሰፍተው ለራሳቸው ግልድም አደረጉ፤ ይህ ግን የልብ ሰላምን አላስመለሰላቸውም። ሰው ኅጢአቱን ሲያውቅ፤ በልዩ ልዩ ዘዴ ነውሩን ለመሸፈን ወይም ለመርሳት ይሞክራል፤ ለጊዜው ደኅና ሊመስለው ይችላል፤ ከእግዚአብሔር ጋር ሲገናኝ ግን የሠራው «ግልድም» ፈጽሞ አያገለግለውም።

2. መለያየት በእግዚአብሔርና በሰው መካከል፤ ከውድቀት በፊት አዳምና ሚስቱ ከእግዚአብሔር ጋር በደስታ ይገናኙ ነበር (2፡18-23)፤ በኋላ ግን የእግዚአብሔር አምላክን ድምፅ በሰሙ ጊዜ ምንም እንኳ ግልድም ቢያገለድሙም በዛፎች መካከል ለመሸሸግ ሞክሩ፤ ቀ. 8።

እግዚአብሔር አዳም የት እንደሆነ ዐወቀ፤ ሆኖም ሁኔታውን እንዲያስተውል፤ «ወዴት ነህ?» ብሎ ጠራው። አዳምም፡ «በገነት ድምፅህን ሰማሁ፤ ዕራቁቴንም ስለሆንሁ፤ ፈራሁ፤ ተሸሽግሁም» በማለቱ የነበረበትን ሁኔታና ከእግዚአብሔር

መለየትን አሳየ፤ ቀ. 9-10። የአዳም ዘርም ከእግዚአብሔር ጋር የሚያደርገውን ግንኙነት፣ ወይም ከእግዚአብሔር የሚገኘውን ክሥተት ይፈራል።

3. መለያየት በሰዎች መካከል፤ ከውድቀት በፊት አዳምና ሚስቱ ስለማይተፋፈሩ በአንድነት ይኖሩ ነበር፤ በኋላ ግን ከፋታቸውን አብረው ለመሸፈን ቢሞክሩም ሁለቱም ማመካከት ጀመሩ። እግዚአብሔር አዳምን ስላደረገው ሲጠይቀው፣ «ከእኔ ጋር እንድትሆን የሰጠኸኝ ሴት እርሷ ከዛፉ ሰጠችኝና በላሁ» በማለቱ ጥፋቱ የሴቲቱ መሆኑን፣ ደግሞም እግዚአብሔር ለእርሱ ሴቲቱን ስለሰጠ፣ ለውድቀቱ ኅላፊ እግዚአብሔር ራሱ እንደሆነ ለማሳየት ሞከረ። ሴቲቱም በበኩሏ፣ «እባብ አሳተኝና በላሁ» በማለቷ አመካኘች፤ ቀ. 11-13። የእግዚአብሔር ሰው ኅጢአቱን ሲያውቅ፣ ይቅርታን ይጠይቃል እንጂ አያመካኝም፤ ስለዚህ ውድቀታቸው ከድንገተኛ ድርጊት የተነሣ የመጣ መሆኑ ብቻ ሳይሆን፣ ልባቸውም ከእግዚአብሔር የራቀ መሆኑ ይታያል። ከዚህም የተነሣ የማያምኑት እግዚአብሔርን በሚያምኑት ላይ ይነሣሉ፤ ኢአማንያኑም እርስ በርሳቸው ይጣላሉ።

4. መለያየት በሰውና በሌሎች ፍጡራን መካከል፤ እግዚአብሔር ከሰው ውድቀት በኋላ በመጀመሪያ በእባቡ ላይ ፈረደ፤ በሆዱ እንዲሄድ፣ ዐፈር እንዲበላና የሰው ጠላት ሆኖ በሰው እየተረገጠ እንዲገደል ተቀጣ፤ ዘፍ. 3፣ 14-15። በአዳምና በሚስቱ ላይም ይህ ፍርድ ነበረ፤ ምክንያቱም ሰው ከፍጥረት ሁሉ በላይ ከነበረው ኅላፊነቱ አለመውጣቱን አሳየ፤ ዘፍ. 1፣ 28፤ 2፣ 19።

አንዳንዶች እባብ እንስሳ በመሆኑ ነጻ ፈቃድ አልነበረውምና ለሰይጣን እምቢ ማለት ባለመቻሉ ለምን ተረገመ? ብለው ይጠይቃሉ። እውነታቸውን ነው፤ ከእባብ በስተጀርባ ሰይጣን ነበረና የእባቡ መረገም ሰይጣንን ደግሞ ተመለከተ፤ ሮም 16፣ 20። ስለዚህ ለጥያቄው መልስ ስንሰጥ የሚከተሉትን ነገሮች መገንዘብ ይገባናል ፡- ሀ) እንስሳት በእግዚአብሔር መልክ አልተፈጠሩምና እንደ ሰዎች ግብረገባውያን ፍጡራን ባለመሆናቸው ከሰው ጋር ሊመጣጡ አይችሉም፤ ለ) ከሰው በታች በመሆናቸው በመሥዋዕትም ሆነ በሌላ መንገድ ለሰው ደኅንነት መሣሪያዎች ሆኑ (ዘሌ. 17፣ 11፤ ዕብ. 9፣ 22፤ ማር. 5፣ 9-13)፤ ሐ) ሰው ባይወድቅ ኖሮ እባቡ አይረገምም ነበር፤ መ) እባቡ ብዙ ችሎታ ያለው አስደሳች ፍጡር ከመሆን ወደሚያስጸይፍ ሁኔታ በመለወጡና የሰው ጠላት በመሆኑ ከሰው ቅጣት አንድ ክፍል ሆነ፤ ሠ) እባቡ ሲረገም ሰው የሚድንበት መንገድ ለመጀመሪያ ጊዜ ተገለጠ (ዘፍ. 3፣ 15)፤ ከፍጥረት ሁሉ ጋር እንስሳት በክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚሆነውን የነገሮች ሁሉ መታደስ ይጠበቃሉ (ሐ.ሥ. 3፣ 21፤ ሮም 8፣ 19-23፤ ኤፌ. 1፣ 10፤ ቆላ. 1፣ 20)፤ ሆኖም በዚያን ጊዜ ሰው የሆነውን ለዘለዓለም እንዳይረሳ እባቡ ወደ መጀመሪያው ክብር የማይመለስ ይመስላል፤ ኢሳ. 65፣ 25።

5. መለያየት በሰዎች ተፈጥሮና በሚናዎቻቸው መካከል፤ ከውድቀት በፊት ሴት በደስታ እንድትወልድ ታቅዶ ነበር፤ ከውድቀት በኋላ ግን እግዚአብሔር፣ «በፀነስሽ ጊዜ ጭንቅሽን እጅግ አበዛለሁ፤ በጭንቅ ትወልጃለሽ» አላት፤ ቀ. 16። ሴቶች ምጥ ሲይዛቸው ብዙ ጊዜ እንደሚሞቱ ከዓለም ታሪክ እንረዳለን፤ ዘፍ. 35፣ 16-19። የወንድና የሴት መሠረታዊ ግንኙነት ባይለወጥም በጋብቻ ውስጥ የሚናዎቻቸው አፈጻጸም እንደ ቀድሞው አስደሳች አለመሆናቸው፣ «ፈቃድሽም ወደ ባልሽ ይሆናል፤ እርሱም ገዥሽ ይሆናል» በሚለው ድንጋጌ ተወስኗል፤ ቀ. 16። ብዙ ጊዜ ባሉች እንደሚገባቸው ሚስቶቻቸውን አይወዱምና ይጨቁኗቸዋል። «ፈቃድሽም ወደ ባልሽ ይሆናል» የሚለው ዐረፍተ ነገር ልዩ ልዩ ትርጉም ያዘለ ቢሆንም፣ ሴት የባሏን መሪነትና

ኅላፊነት ለመቀበል ባለመፈለግ እንደምትቃወሙ ማስተማሩን የሚያሳይ አማራጭ ትርጉም እንዳለው በም. 41ሐ5 አትተናል። ከዚህ ትርጉምም ሆነ ከሌላ በጥቅስ መሠረት መለያየት ወደ ባልና ሚስቱ ግንኙነት እንደገባ ግልጽ ነው።

ከውድቀት በፊት የወንዱ አገልግሎት የዔድንን ገነት ማበጀትና መጠበቅ በመሆኑ ኅላፊነት ያለበት፣ ምቹና አስደሳች ሥራ ነበረ፤ ዘፍ. 2፥15። ከውድቀት በኋላ ግን፡ «በሕይወት ዘመንህም ሁሉ በድካም ከእርሷ (ከምድር) ትበላለህ፤ እሾህንና አሜከላን ታበቅልብሃለች፤ የምድርንም ቡቃያ ትበላለህ። ወደወጣህበት መሬት እስክትመለስ ድረስ በፊትህ ወዝ እንጀራን ትበላለህ...» የሚለው ቃል የወንድ ሥራ ከባድ መሆኑን ያሳያል፤ ቀ. 16-19። ሰው ለሥራ ተፈጠረ፤ አሁን ግን ሚናው አድካሚና ብዙ ጊዜ ስኬት የማይገኝበት ነው፤ ብዙ ሰዎችም ሥራ ፈቶች ናቸው።

6. መለያየት በገነት ብፅዕናና በዓለም ኑሮ መካከል፤ ሰው ባይወድቅ ኖሮ ከዔድን ገነት ወጥቶ ወደ ዓለም ሁሉ ይሄድ እንደነበር ይታሰባል፤ ዘፍ. 1፥28። ይህም ሲሆን የገነትን ሁኔታ በሙሉ ወይም በከፊል ወደ ዓለም ለማዳረስ ይችላል ነበር፤ እንደዚሁም ለዕረፍትና ለመዝናናት ወደ ገነት በየጊዜው መመለስ ይችላል ነበር። ነገር ግን ሰው ከውድቀቱ የተነሣ ከገነት በመባረሩ እስከሚሞት ድረስ ወደዚያ ብፅዕና መመለስ አይችልም፤ ዘፍ. 3፥22-24፤ ሉቃ. 23፥43። ሰው ወደዚያ ብፅዕና መግባት የሚችለው ከሞተ በኋላ መንፈሱ (ነፍሱ) በክርስቶስ ፍጹም ሲሆን ነው፤ ዘፍ. 3፥24፤ ዕብ. 9፥27፤ 12፥22-24።

7. መለያየት በሰው ሥጋና ነፍስ፤ ሰው ባይወድቅ ኖሮ የነፍሱን ከሥጋ መለየት አያውቅም ነበር። ሰው በኅጢአት ስለወደቀ ምንም እንኳ እንደ አዳም ብዙ ዓመታት በሕይወት ቢኖርም፣ በመጨረሻ በሥጋ ይሞታል፤ ሲሞትም ሥጋው ወደ ዐፈር ይመለሳል (ዘፍ. 3፥19)፤ ነፍሱ ደግሞ «ወደ ሰጠው ወደ እግዚአብሔር» ይመለሳል፤ መክ. 12፥7።

የኅጢአት ደመወዝ ሞት ነው፤ ሮም 6፥23። አዳምና ሔዋን በበሉበት ቀን በነፍሳቸው ሞቱ፤ ከእግዚአብሔር ተለዩ፤ ከእውነተኛም ሕይወት ወጡ። በዚህ ምክንያት ሐዋርያው ጳውሎስ የክርስቶስን የጸጋ ሥራ ከፍ ከፍ ሲያደርግ ለኤፌሶን ምእመናን፡ «በበደላችሁና በኅጢአታችሁ ሙታን ነበራችሁ» በማለት ጻፈ፤ ኤፌ. 2፥1።

ከውድቀት በኋላ እግዚአብሔር በሰው ላይ ሲፈርድ ብዙ ዐይነት መለያየት እንደመጣ አይተናል፤ ከቅጣቱ ጋር ግን የእግዚአብሔር የጋርዮሽ ጸጋ አብሮ እንደነበረ ማየት እንችላለን፤ ይህን ለወደፊት በስፋት እናትታለን፤ ሆኖም በ1ኛው መጽሐፍ ምዕራፍ 3 ሀ1-4 በዐጭሩ ተገልጧል። በዚህ ምዕራፍ ሰው በኅጢአት እንዴት እንደወደቀና ውጤቱም ምን እንደሆነ አይተናል። በሚከተለው ምዕራፍ የሰው ኅጢአተኝነት እንዴት እየተስፋፋ እንደሄደ በዝርዝር መመርመር አስፈላጊ ነው።

አንዳንዶች ኦሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ ሦስት እውነተኛ ታሪክ ነው ወይስ ትምህርቱን ለመግለጥ ምሳሌያዊ ልብ ወለድ ታሪክ? የሚል ጥያቄ ይሰነዝራሉ። አንባቢው የኦሪትን ጸሓፊ አጻጻፍ ለራሱ ማጥናት ይችላል። የአዳምና የሔዋን ታሪክ ወደ ቃየንና አቤል ታሪክ ሲመራ፣ የቃየንም ወደ ትውልድ ሐረጉ ሰዎች ታሪክ ወደ ኖኅ፣ ወደ አብርሃም፣ ወደ ይስሐቅ፣ ወደ ያዕቆብና ወደ ዮሴፍ ታሪኮች ሁሉ ይመራል። የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሓፊዎች ሁሉና ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ አዳምና ሔዋን ሲናገሩ፣ እውነተኛ ታሪክ ስላለመሆኑ አንድም ፍንጭ አይሰጡም። ሐዋርያው ጳውሎስ አንዱን ሰው

አዳምን ከአንዱ ሰው ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር ያነጻጽረዋል፤ ሮም 5፥12-21፤ 1ቆሮ. 15፥22።

ሌሎች ደግሞ አዳም አንድ ሰው ቢሆንም በታሪኩ ምሳሌያዊ አገላለጥ አልገባበትም፤ ለምሳሌ በርግጥ ሃይማኖታዊ ትርጉም የተሰጣቸው ሁለት ቋሚ ዛፎች ነበሩን? ብለው ይጠይቃሉ። አንባቢው የአጻጻፉን ባሕርይ ተመልክቶ የራሱን ግንዛቤ ቢወስድ መልካም ነው። ለዚህ ጥያቄ ማንኛውም ዐይነት መልስ ቢታሰብ፤ ከተጻፈው በቀር ሌላ አልተሰጠንምና ምሳሌያዊ አገላለጥ አለበት ብለን ካሰብን፤ ስለ ሰውና ስለ ውድቀቱ በዚህ መንገድ እንድናስብ የተሰጠን መሆኑን ከመረዳት ውጭ ለሚያነበው ብዙ ለውጥ ላያመጣ ይችላል። ሆኖም ብዙ ጊዜ እንደነዚህ ያሉ ጥያቄዎችን የሚያነሡት በምዕራፉ የተገለጠውን ትምህርት ለማቃለል ከመፈለግ የተነሣ ይመስላልና አንባቢው ወደ ስሕተት እንዳይገባ መጠንቀቅ አለበት።

ማስታወሻ

(1) አንዳንዶች ይህን ጥቅስ፤ «እነርሱ በአዳም ቃል ኪዳንን ተላልፈዋል» ብለው ይተረጉሙታል። ሆኖም አዳም በተባለው ቦታ የሚተኩትንና የሚገልጡትን ማግኘት አይችሉምና «እንደ» ተብሎ የተተረጎመው የዕብራይስጥ ቃል «በ» በሚለው መስተዋድድ ለመተርጎሙ በቂ ምክንያት አያቀርቡም፤ Grudem ገጽ 516 ማስታወሻ፤ Berkhof ገጽ 214. 5 ይመ.

(2) ይህ ሁኔታ በእንግሊዝኛ Alienation ተብሎ ይጠራል።

ምዕራፍ 43 - የሰው ኅጢአተኝነት

በዓለም ውስጥ ከፋት እንዳለ ሰዎች ሁሉ ያውቃሉ። ስለ ሰው ውድቀት የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት የማይቀበሉት፤ ከፋት ከልዩ ልዩ ነገር እንደመነጩ ይፈላሰፋሉ። አንዳንዶች ከፋት ከዓለም ቀላዊ ሁኔታ ይነሣልና የሰው ነፍስ ከቀላዊው ሥጋ ጋር ስለሚገናኝ ይበክላል ይላሉ። ሌሎች ደግሞ የሰው ከፋት ከሥጋዊው ጠባይ ተነሥቶ አስተሳሰቡን ያበላሻል፤ ሰውም እንደ እንስሳ ነውና እስኪሠለጥን ድረስ ከፋት እንደሚበዛበት ያስባሉ። እነዚህና እንደዚህ የመሳሰሉ አሳቦች ሰው ከመጀመሪያ ጀምሮ ከፋት እንደነበረበት ያስተምራሉ፤ ከዚህም የተነሣ እግዚአብሔር ሰውን ከፋ ሆኖ እንደፈጠረው በማመን ሰው ነጻ ፈቃድ ወይም እውነተኛ ግብረገባዊ ጠባይ እንደሌለው ያደርጉታል፤ ለሰውም ሁኔታ አመክንዮታዊ መላምት መስጠት አይችሉም። የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ከባድ ቢሆንም፤ የሰውን ሁኔታ ያብራራልና የደኅንነትን መንገድ ያመለክታል። እንግዲህ ስለ ሰው ኅጢአተኝነት የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት ስናጠና፤ የኅጢአት ሁኔታ፤ ውርስ ኅጢአት፤ የሰው ብክለት፤ የኅጢአት ቅጣትና የኅጢአት ትምህርት ጥቅም በሚሉት ንዑሳን አርእስት ልናቀርበው እንሞክራለን።

ሀ) የኅጢአት ሁኔታ

በአዲስ ኪዳን የኅጢአት ሁኔታ በተለይ በአምስት የግሪክ ቃላት ይገለጻል፤ እነዚህም ቃላት ምሳሌያዊ ቃላት ናቸው (1)። የግሪክን ቃላት ስናስቀምጥ ብዙ ጊዜ የሚተረጎሟቸውን ቃላት በቅንፍ ውስጥ እናቀርባለን።

1. ሃማርትያ (ኅጢአት)፤ ሃማርቶሉስ (ኅጢአተኝ) እና ሃማርተነው (ኅጢአትን ማድረግ) የሚሉት ቃላት ከ260 ጊዜ በላይ በአዲስ ኪዳን የሚገኙ ሲሆን፤ መሠረታዊ አሳባቸው ወደታቀደ ዒላማ አለመድረስን የሚያመለክት ነው፤ ለምሳሌ ቀስተኛ ቀስቱን ይገትራል፤ ሆኖም በአንድም ሆነ በሌላ ምክንያት ፍላጻው ወደ ዒላማው ሳይደርስ ወደ መሬት ይወድቃል፤ ተማሪም በፈተና ከመቶ አምሳ በታች ሲያገኝ እንደወደቀ ይቈጠራል። እንደዚሁም ሰው ወደታሰበለትና ወደታቀደለት ደረጃ፤ ሁኔታ ወይም ሥራ በማናቸውም ምክንያት ባይደርስ፤ አለመድረሱ ኅጢአት ነው፤ እርሱ ኅጢአተኝ ነው፤ ኅጢአትም ሠርቷል። « ሁሉ ኅጢአትን ሠርተዋልና የእግዚአብሔርም ክብር ጉድሷቸዋል » ተብሏል፤ ሮም 3+23። ሰው እንደ መሆኑ ወደ እግዚአብሔር ክብር ዒላማ የደረሰ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። ሰው ለራሱ ልዩ ልዩ ዒላማ ያቆማል፤ ነገር ግን ያንኑ አነስተኛ ዒላማ እንኳ መምታት አይችልም፤ 1ዮሐ. 3+20-21። እነዚህ ቃላት በብዙ ጥቅሶች ይገኛሉ፤ ከእነርሱ የታወቁት ማቴ. 1+21፤ 9+21፤ 26+28፤ ማር. 2+5-10፤ ሉቃ. 7+47-49፤ 24+47፤ ዮሐ. 1+29፤ 8+34፤ 16+8-9፤ ሐ.ሥ. 2+38፤ 22+16፤ ሮም 3+23፤ 5+12-13፤ 1ቆሮ. 15+3፤ 2ቆሮ. 5+21፤ ኤፌ. 2+1፤ ዕብ. 12+1፤ 1ጴጥ. 2+24፤ 3+18፤ 1ዮሐ. 1+7-9፤ 2+2፤ 3+4-5፤ ራእ. 1+4-5።

2. አድክያ (ዐመገ)፤ አድኬው (በደለ) የሚሉት ቃላት ከ40 ጊዜ በላይ የሚገኙ ሲሆን፤ መሠረታዊ አሳባቸው እግዚአብሔር ለሕይወታችን መስፈርት ሰጥቷልና የሰው ሕይወት ከዚህ መለኪያ ጋር አይስማማም፤ ቀጥታም አይሄድም፤ የተደላደለ

አይሆንም። በሌላ አነጋገርም ሰው የእግዚአብሔርንም ሆነ የሌሎች ሰዎችን መብት አይጠበቅም፤ የሚገባቸውንም አይሰጥም። በእነዚህ ሁለት አሳቦች መሠረት ሰው የሰውን መብትና ክብር ባለመጠበቁ የሰው ሕይወት ትክክለኛ አይደለም። እነዚህ ቃላት በተለይ በሐ.ሥ. 7+24-27፤ ሮም 1+18፤ 2+8፤ 6+13፤ 2ቆሮ. 7+12፤ ቆላ. 3+25 ላይ ተጽፈው ይገኛሉ።

3. ፓራፕቶማ (መተላለፍ፣ በደል፣ ኅጢአት) በአዲስ ኪዳን 23 ጊዜ ተጠቅሶ የሚገኝ ሲሆን፣ መሠረታዊው አሳብ፣ ሰው፣ እግዚአብሔር ከሰጠው መንገድ ለቆ በሌላ መንገድ መራመዱን የሚያሳይ ነው። ይህ ዐይነት አገላለጽ በብሉይ ኪዳንም ተገጸባርቋል፤ ኢሳ. 30+21፤ 53+6፤ ኤር. 18+12። ቃሉ በተለይ በማቴ. 6+14፤ 15፤ ማር. 11+25፤ 26፤ ሮም 5+15፤ ኤፌ. 2+1፤ ቆላ. 2+13 ተጽፎ ይገኛል።

4. አኖሚያ (ዐመፅ) በአዲስ ኪዳን 14 ጊዜ ተጽፎ ሲገኝ፣ ያለ ሕግ ወይም ከሕግ ውጭ መኖር ግለት ነው። ቃሉ፣ እግዚአብሔር ሕግን (ኖሞስን) ለሰው እንደሰጠና ሰው ዐውቆ የእግዚአብሔርን ሕግ እየተቃወመ ከሕጉ ውጭ መኖሩን ያሳስበናል። ሕጉንም በመቃወሙ በሕግ ሰጪው ላይ እንዳመፀ ግልጥ ነው። ሐዋርያው ዮሐንስ፣ «ኅጢአትን የሚያደርግ ሁሉ ዐመፅን ደግሞ ያደርጋል፤ ኅጢአትም ዐመፅ ነው» ብሎ የኅጢአትን ትርጉም ገልጾታል፤ 1ዮሐ. 3+4። ይህ ቃል በማቴ. 7+23፤ 13+41፤ 23+28፤ 24+12፤ ሮም 6+19፤ 2ተሰ. 2+7፤ ቲቶ 2+14 የሰውን ኅጢአተኝነት ያብራራል(2)።

5. አፋይሊቲስ (የበደል፣ ዕዳ ያለበት፣ ግዴታ ያለበት፣ ባለዕዳ) እና አፋይሊ (ዕዳ) የሚሉት ቃላት ደግሞ ሰው የሚገባውን ለመመለስ (አጸፋ ለመስጠት) የማይፈልገውን ወይም የማይችለውን ሊያመለክት ይችላል፤ ማቴ. 6+12፤ 18+32፤ ሮም 1+14፤ 15+27፤ ገላ. 5+3።

እንግዲህ ኅጢአት ከድክመት የተነሣ የሰው አንዳንድ ስሕተት መፈጸም ብቻ ሳይሆን፣ ትክክለኛውን ነገር ሁሉ አለማድረግ፣ የእግዚአብሔርንና የሰውን ክብርና መብት አለመጠበቅ፣ የእግዚአብሔርን ሕግ መካድና ከእግዚአብሔር ሕግ ውጭ እየኖረ በፈጠረውና ሕግን በሰጠው ላይ መነሣትና ማመፅ ነው።

ለ) ውርስ ኅጢአት

1. የሰው በደለኝነት

ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «እርሱ (እግዚአብሔር) የሰውን ዘር ሁሉ ከአንድ ሰው ፈጠረ» (ሐ.ሥ. 17+26 ቀ.አ.) በማለቱ በብሉይ ኪዳን የተገለጠውን የሰውን ታሪክ አጠቃለለ። እንግዲህ በሥጋዊ በኩል አዳም የሰው ሁሉ ጥንታዊ አባት ነው። ደግሞም በም. 42ሀ እንዳየነው አዳም በሥራ ቃል ኪዳን ለዘሩ ሁሉ በመቆም ሰዎችን ሁሉ ወክሏል። በዚህ ምክንያት ሰዎች ሁሉ «በአዳም» ይቈጠራሉና አዳም ያደረገው ለሰዎች ሁሉ ይቈጠራል። አዳም ከዛፋ በመብላቱ ኅጢአት አደረገ፤ በደለ፤ የበደሉን ውጤት ተቀብሎ ሞተ፤ ሰዎችም «በአዳም» በመሆናቸው ይሞታሉ። በዚህ ምክንያት «ሁሉ በአዳም እንደሚሞቱ ...» (1ቆሮ. 15+22)፣ «ኅጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ፤ በኅጢአትም ሞት፤ እንደዚሁም ሁሉ ኅጢአትን ስላደረጉ ሞት ለሰው ሁሉ ደረሰ» (ሮም 5+12) ተብሎ ተጽፏል። ሐዋርያው «ኅጢአትን ስላደረጉ» ሲል እያንዳንዱ ሰው በየዕለቱ ስለሚሠራው ኅጢአት የሚያስብ አይመስልም፤ ምክንያቱም ጠቅላላው አንቀጹ (ሮም 5+12-21) አዳምንና ክርስቶስን ያንጸጽራል። ሐዋርያው ከዚህ በፊት

በዚህ መልእክት «ለማይሠራው ... ለሚያምን ሰው እምነቱ ጽድቅ ሆኖ እንደሚቈጠርለት» በመግለጡ አማኝ ያሳደረገው ይቈጠርለታልና፤ «ጌታ ኅጢአቱን የማይቈጥርበት ሰው ብፁዕ ነው» በማለቱ ያደረገው ላይቈጠርበት መቻሉን አሳይቶ ነበር፤ ሮም 4፥5-8። (እንደዚሁም፡ «እኛ በእርሱ (በክርስቶስ) ሆነን የእግዚአብሔር ጽድቅ እንሆን ዘንድ ኅጢአት ያላወቀውን እርሱን ስለ እኛ ኅጢአት አደረገው» ብሎ ሐዋርያው የሰው ኅጢአት በክርስቶስ ላይ መቈጠሩን አስተማረ፤ 2ቆሮ. 5፥21።) በሮም 5፥13-14 «ሕግ በሌለበት ጊዜ ኅጢአት አይቈጠርም» ቢባልም፤ ከአዳም እስከ ሙሴ ድረስ በኖሩ ሰዎች ላይ «ሞት ነገሠ» ተብሏል፤ የሞቱበት ምክንያት የአዳም ኅጢአት ስለተቋጠረባቸው ነው። ሕፃናት ደግሞ አንድም ነገር ሳያውቁ ይሞታሉ፤ ይህም ዐውቀው ኅጢአትን በማድረጋቸው ሳይሆን «በአዳም» በመሆናቸው ነው። ሐዋርያው በአዳምና በክርስቶስ መካከል የሚያደርገውን ንጽጽር ከመጨረሱ በፊት፡ «እንግዲህ በአንድ በደል ምክንያት ፍርድ ለዙኔ ወደ ሰው ሁሉ እንደመጣ ... በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ኅጢአተኞች እንደሆኑ ...» ብሎ አዳም በድርጊቱ የሰዎችን ሁኔታ እንደወሰነ አረጋግጧል፤ ሮም 5፥18-19። እዚህ ላይ «እንደመጣ» እና «እንደሆኑ» የሚሉት ግሦች በኅላፊ ጊዜ ስለተገለጡ ሰዎች ወደዚህ ሁኔታ የደረሱት የአዳምን ምሳሌ በመከተላቸው አለመሆኑ ግልጽ ነው። አንድ ሌላ ነገርን ማስተዋል ይረዳል፤ ይኸውም ይህ ትምህርት የሚያመለክተው የአንዱን ሰው ማለት የአዳምን ድርጊት ብቻ ነው እንጂ በሰው የትውልድ ሐረግ ውስጥ የሚገኙትን ሰዎች ሁሉ ድርጊቶች አይደለም።

2. የሰው ብክለት

የኅጢአት ውርስ በተለይ በሁለት ነገሮች ይታያል። የመጀመሪያው፡ ከዚህ በላይ እንዳየነው የአዳም በደል ለዘሩ ሁሉ በመቈጠሩ ነውና ውጤቱ ሞት ነው። ሁለተኛው፡ የሰው ጠባይ በኅጢአት ተበክሏልና ከዚህ የተነሣ ኅጢአት እየሠራ ይኖራል። የሰው ጠባይ ምን ያህል በኅጢአት እንደተበከለ በሚቀጥለው ክፍል በሰፊው እንመረምራለን። እዚህ ላይ ግን ይህ ብክለት ለሰው ሁሉ እንደተላለፈ የሚያረጋግጠውን ግልጽ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ማሳየት አስፈላጊ ነው።

የሰው ተፈጥሮ በኅጢአት እንደተበከለ ከመጀመሪያ ጀምሮ በብዙ ጥቅሶች ተገልጧል ፡-

በኖኅ ዘመን፡ «እግዚአብሔር የሰው ክፋት በምድር ላይ እንደበዛ፤ የልቡ አሳብ ምቹትም ሁልጊዜ ፈጽሞ ክፉ እንደሆነ» በማየቱ የጥፋት ውሃ ፍርድን አመጣ፤ ዘፍ. 6፥5።

ከጥፋት ውሃም በኋላ «የሰው ልብ አሳብ ከታናሽነቱ ጀምሮ ክፉ» በመሆኑ ዓለሙን እንደገና በጥፋት ውሃ ፍርድ ዐይነት ላለመቅጣት ወሰነ፤ ዘፍ. 8፥21። ደግሞም ይህ ጥቅስ የሰው ክፋት የሚመነጨው ከሰው ውስጥ እንጂ ሌሎች ሰዎችን በመመልከት አለመሆኑን ያሳያል።

በሙሴ ዘመን የሰው ልብ እልከኛነት፡ ፈርዖን ልቡን በማደንደት ብቻ ሳይሆን፤ የእግዚአብሔር ሕዝብ ዐሥር ጊዜ በእግዚአብሔር ላይ በማጥረምረም (ዘኁ. 14፥22) እና በመሳፍንት ዘመን አዳኞቻቸውን እግዚአብሔርን ከማምለክ ወደ ባዕድ በመመለሳቸው ይታያል። ንጉሥ ዳዊት ከቤርሳቤህ ጋር የሠራውን ኅጢአት ሲያስታውስ፡ «እነሆ፤ በዐመፅ ተፀነስሁ፤ እናቴም በኅጢአት ወለደችኝ» ሲል፡ እናቱ እርሱን በመውለዱ ሳይሆን፤ ከልጅነቱ ጀምሮ በነበረው በራሱ ልብ ሁኔታ አለቀሰ፤ መዝ. 51፥5። ነቢያት ስለ ሰው ልብ ክፋት ተናገሩ፤ በተለይም ነቢዩ ኤርምያስ፡ «የሰው ልብ ከሁሉ ይልቅ

ተንኩለኛ፤ እጅግም ክፉ ነው፤ ማንስ ያውቀዋል?» ብሎ በመጠየቁ የሰው ችግር ክፋቱ ብቻ ሳይሆን ምን ያህል ክፉ መሆኑን አለግጧቸው እንደሆነ አሳይቷል፤ ኤር. 17፥9።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብዙ ሰዎች የጽድቅ ሥራ በመሥራታቸው ወደ መንግሥተ ሰማያት እንደሚገቡ ርግጠኞች የሆኑ ሲመስላቸው ዐመፀኞች መሆናቸውን ገለጠ፤ ማቴ. 7፥21-23፤ 25፥12፤ 41-46፤ ሉቃ. 13፥24-27።

ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ሰው ውስጣዊ ሁኔታ ለመግለጥ ሲፈልግ፤ ከመዝሙረ ዳዊት እየጠቀሰ እንደሚከተለው ጻፈ፤ «ጻድቅ የለም አንድ ስንኳ፤ አስተዋይም የለም፤ እግዚአብሔርንም የሚፈልግ የለም። ሁሉ ተሳስተዋል፤ በአንድነትም የማይጠቅሙ ሆነዋል፤ ቸርነት የሚያደርግ የለም፤ አንድ ስንኳ የለም። ጉሮሮአቸው እንደ ተከፈተ መቃብር ነው፤ በመላሳቸውም ሸንግለዋል፤ የአባብ መርዝ ከከንፈሮቻቸው በታች አለ፤ አፋቸውም ርግግንና መራርነት ሞልተዋል፤ እግሮቻቸው ደምን ለማፍሰስ ፈጣኖች ናቸው፤ ጥፋትና ጉስቀላና በመንገዳቸው ይገኛል፤ የሰላምንም መንገድ አያውቁም። በዐይናቸው ፊት እግዚአብሔርን መፍራት የለም።» ሮሞ 3፥11-18።

የሰው ልብ ክፉ ቢሆንም፤ አንዳንዶች ራሳቸውን እየገቱ ያለ ኅጢአት መኖር አልቻሉም? አንዳንዶች በራሳቸው ቅዱሳንና ጻድቃን አይደሉም? ብሎ ለመጠየቅ የሚወድ ሊገኝ ይችላል። የመጽሐፍ ቅዱስ መልስ በዐጭሩ፤ «የማይበድልም ሰው የለም» (1ነገ. 8፥46)፤ «በምድር ላይ መልካምን የሚሠራ ኅጢአትንም የማያደርግ ጻድቅ አይገኝም» (መክ. 7፥20)፤ «ሁሉ ኅጢአትን ሠርተዋል» (ሮሞ 3፥23)፤ «ኅጢአትን አላደረግንም ብንል ሐስተኛ እናደርግዋለን፤ ቃሉም በእኛ ውስጥ የለም» (1ዮሐ. 1፥10) ...ወዘተ እያለ ይመሰክራል። ምክንያቱም ኅጢአት ከሰው ልብ ይፈልቃልና ሰው ልቡን ለመግታት ቢሞክርም፤ አይችልምና በልቡ ያለው በቃልም ሆነ በድርጊት ይወጣል። በዚህ ምክንያት ክርስቶስ፤ «ከውስጥ፤ ከሰው ልብ የሚወጣ ክፉ አሳብ፤ ዝሙት፤ መስረቅ፤ መግደል፤ ምንዝርነት፤ መጉምጀት፤ ክፋት፤ ተንኩል፤ መዳራት፤ ምቀኝነት፤ ስድብ፤ ትዕቢት፤ ስንፍና ናቸውና። ይህ ክፉው ሁሉ ከውስጥ ይወጣል ሰውንም ያረክሰዋል» ብሎ ሰው እንዴት እንደሚረክስ ገለጠ፤ ማር. 7፥21-23። ሰው መልካም ሥራ አይሠራም? ብሎ ቢጠይቅም፤ ነቢዩ ኢሳይያስ፤ «ሁላችን እንደ ርኩስ ሰው ሆናል፤ ጽድቃችንም እንደ መርገም ጨርቅ ነው» በማለቱ ከሰው መልካም ሥራ ጋር እንኳ ኅጢአት እንደተደባለቀ ያሳያል ብለን መመለስ ይኖርብናል፤ ኢሳ. 64፥6።

ኅጢአት ወደ ሰው ሁሉ እንደተላለፈ በሌሎች መንገዶች ማሳየት ይቻላል። ለምሳሌ መጽሐፍ ቅዱስ ለኅጢአተኞች ተጽፏል። ክርስቶስ ሕዝቡን ከኅጢአታቸው ሊያድናቸው መጣ፤ ማቴ. 1፥21። ገና ኅጢአተኞች ሳለን ክርስቶስ ስለ እኛ ሞተ፤ ሮሞ 5፥8። ክርስቶስ ወደ እግዚአብሔር እንዲያቀርብን ስለ ዐመፀኞች በኅጢአት ምክንያት ሞተ፤ 1ጴጥ. 3፥18። ሐዋርያው ጳውሎስም፤ «ጽድቅስ በሕግ በኩል ከሆነ እንኪያስ ክርስቶስ በከንቱ ሞተ» በማለቱ ሰው ሕግን መፈጸምና ያለ ኅጢአት መኖር ቢችል ኖሮ ክርስቶስ መሞት ባለስፈለገውም ነበር፤ ገላ. 2፥21።

ማንም ሰው ኅጢአተኛ መሆኑን ያውቃል፤ ሆኖም ምን ያህል ኅጢአተኛ መሆኑን አያስተውልምና ይህን በሚቀጥለው ክፍል እንመረምራለን።

የሰው ጠባይ በኅጢአት እንደተበከለና ሰው ሁሉ ኅጢአትን እንደሚሠራ መጽሐፍ ቅዱስ ማስተማሩ ግልጽ ነው። ሆኖም ይህ ብክለት ከሰው በደለኝነት ጋር እንዴት እንደተያያዘና ከትውልድ ወደ ትውልድ እንዴት እንደሚተላለፍ መጽሐፍ ቅዱስ

አይናገርም. (3)፤ ስለዚህ ይህን በሚመለከት በቤተ ክርስቲያን ትምህርት ብዙ አመለካከቶች ይገኛሉና በምዕራፍ 46 ላይ ከእነዚህ አንዳንዶችን በመጠኑ እናትታለን።

ሐ) የኅጢአት ብክለት ስፋት በሰው ሁለንተና

ሰው በኅጢአት ከወደቀ በኋላ ጠቅላላ ጠባዩ ክፉ መሆኑን ብዙ ጥቅሶች ይገልጣሉ። ከዚህ አስቀድሞ በታየው ክፍል ዘፍ. 6፥5፤ 8፥21፤ መዝ. 51፥5፤ ኤር. 17፥9፤ ሮም 3፥11-18፤ 3፥23 እና 1ዮሐ. 1፥10 ተጠቅሰዋል። ብዙ ጊዜም መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሰው ልብ ይናገራል፤ ይህም የሰው ዋና ክፍል ነው፤ «የሕይወት መውጫ ከእርሱ ነውና»፤ ምሳ. 4፥23፤ ም.40 ሀ2 ይመ.። የሰው ልብ ግን እጅግ ክፉ ነው (ኤር. 17፥9) እና ከእርሱ ክፋት እንደ ጐርፍ ይንደላል፤ ማር. 7፥21-23። ሐዋርያው ጳውሎስ ምእመናን ስለነበሩበት የቀድሞ ሁኔታ ሲጽፍ፥ «በበደላችሁና በኅጢአታችሁ መታን ነበራችሁ» ብሎ ሲጀምር፥ «የቀጣ ልጆች ነበርን» ብሎ አሳቡን ይጨርሳል፤ ኤፌ. 2፥1:3። እግዚአብሔር፥ ሰዎች «ከክፋት ወደ ክፋት ይሄዳሉና እኔንም አላወቁምና» ይላል፤ ኤር. 9፥3። እንግዲህ እነዚህ ጥቅሶች የሰዎችን አጠቃላይ ሁኔታ ሲያሳዩ፥ ኅጢአት ምን ያህል ሰውን እንደበከለ በየክፍሉ ልንመረምረው ይገባናል።

1. የሰውን አእምሮ ስለ መበከሉ

እግዚአብሔር፥ «እንዳንተም የሆንሁ መሰለህ» ብሎ የሰውን አሳብ ያስተካክላል፤ መዝ. 50፥21 አ.መ.ት.። የመጽሐፈ መሳፍንት ጸሐፊ የመሳፍንትን ዘመን ሁኔታ፥ «ሰው ሁሉ በፊቱ መልካም መስሎ የታየውን ያደርግ ነበር» ብሎ ደመደመው፤ መሳ. 21፥25። ሐዋርያው ጳውሎስ፥ «አእምሮአቸው ... ረከሷል» (ቲቶ 1፥15) ብሎ በመግለጥ «የሰውን አሳብ በእግዚአብሔር ዕውቀት ላይ የሚነሣውን ክፍ ያለውን ነገር» ማፍረስ አስፈላጊ እንደሆነ በማስገንዘብ ጽፏል፤ 2ቆሮ. 10፥5። በዐጭሩ «አስተዋይም የለም...ሁሉ ተሳስተዋል» ብሎ የሰውን አእምሮ ሁኔታ ገልጧል፤ ሮም 3፥11።

እግዚአብሔር አስተርእዮን በብዙ መንገድ እንደሰጠ በ1ኛው መጽሐፍ በምዕራፍ 2 አትተናል። በተለይ ለሰው ሁሉ አጠቃላይ አስተርእዮ ሲሰጥ፥ ልዩ አስተርእዮ ደግሞ ለእግዚአብሔር ሕዝብ ተሰጥቷል። ይህም ሲሆን የእግዚአብሔር ጸጋ በሰው ልብ ካልሠራ በስተቀር፥ የሰው አእምሮ በኅጢአት ከመበከሉ የተነሣ አስተርእዮን ለመቀበል ስለማይፈልግ ያዛባዋል፤ ወይም ሊያፍነው ይሞክራል፤ ወይም እስከ መካድም እንኳ ይደርሳል። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሰው አእምሮ ሲናገር፥ ስለ ሰዎች ሁሉ በአንድነት፥ ስለ አረማውያን፥ ስለ እግዚአብሔር ሕዝብ ወይም ስለ እውነተኛ አማኞች የሚናገር መሆኑን መለየት ይረዳል። በሰው አእምሮ የሚታየው የኅጢአት ብክለት በልዩ ልዩ ምሳሌዎች ተብራርቷል፡-

ሀ) ዕውርነት፤ ስለ መንፈሳዊ እውነት በሰው አእምሮ ውስጥ ትልቅ ድክመት በመኖሩ እግዚአብሔር ካልረዳው ሰው «ዕውር ነውና በቅርብ ያለውን ብቻ ያያል» (2ጴጥ. 1፥9)፤ በዚህ ምክንያት ወላጆች ልጆቻቸውን እንደሚያስተምሩ የእግዚአብሔር መንፈስ፥ «ትእዛዝ በትእዛዝ፥ ትእዛዝ በትእዛዝ፥ ሥርዐት በሥርዐት፥ ሥርዐት በሥርዐት፥ ጥቂት በዚህ፥ ጥቂት በዚያ» ያስተምራል፤ ኢሳ. 28፥10። ሰው በኅጢአቱ ምክንያት በዕውርነት ሊቀጣ ይችላልና፥ «በቀትርም ጊዜ ዕውር በጨለማ እንደሚመስመስ» እውነተኛውን መንገድ አያገኝም፤ ዘዳ. 28፥28-29። ሰውም ታላላቅ የእግዚአብሔር ሥራ ቢያጋጥመው እግዚአብሔር «አስተዋይ ልብ፥ የሚያዩ ዐይኖች፥ የሚሰሙም ጆሮች» ካልሰጠው፥ ትርጉሙ አይገባውም፤ ዘዳ. 29፥3-4። አንዳንዶችም ከንጹሕ ልብ፥ ከበጎ ጎሊና፥ ግብዝነትም ከሌለበት እምነት «ስተው፥

የሚሉትን ወይም ስለ እርሱ አስረግጠው የሚናገሩትን ሳያስተውሉ፤ የሕግ አስተማሪዎች ሊሆኑ እየወደዱ ወደ ከንቱ ንግግር ፈቀቅ ብለዋል።፤ 1ጢጦ. 1፥6-7። ኒቆዲሞስ የእስራኤል የሕግ ሊቅ ነበረ፤ ነገር ግን የብሉይ ኪዳንን መልእክት አላስተዋለም፤ ምክንያቱም፤ «ሰው ዳግመኛ ካልተወለደ በቀር የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም»፤ የመንግሥቱን ሁኔታም ሊያስተውል አይችልም፤ ዮሐ. 3፥3:10።

ለ) ጨለማ፤ በእግዚአብሔር ልጅ መንግሥት የሚኖሩ አስቀድሞ በጨለማ ሥልጣን ቀጥጥር ሥር ነበሩና «ቀድሞ ጨለማ ነበራችሁና» የሚለው ማሳሰቢያ የቀድሞ ሁኔታቸውን ይገልጣል፤ ቆላ. 1፥14፤ ኤፌ. 5፥8። ዕውርነት ወደ ጨለማ ይመራል፤ መዝሙረኛው፤ «አያውቁም፤ አያስተውሉም፤ በጨለማ ውስጥ ይመላለሳሉ» እና «እግዚአብሔር አምላኬ ጨለማዬን ያበራል» በማለቱ የሰውን አእምሮ ሁኔታ ይገልጣል፤ መዝ. 82፥5፤ 18፥28።

ሐ) ርዝሰት፤ የሰው አእምሮ መልካምን ነገር ከማሰብ ቶሎ ወደ ክፉ አሳብ ይሄዳልና ለረጅም ጊዜ ያሳሳስልበታል። እግዚአብሔር፤ «ሕዝቤ ሰንፈዋልና ... ማስተዋልም የላቸውም፤ ክፉ ነገርን ለማድረግ ብልጎተኞች ናቸው» ብሎ መሰከረባቸው፤ ኤር. 4፥22። ክርስቲያን ሲጸልይም እንኳ አሳቡ ብዙ ጊዜ ወደ ሌላ ነገር ይንከራተታልና አሳብን ወደ እግዚአብሔር መመለስ ትግል ሆኖ ያገኘዋል።

ክርስቶስ እንደሚያስጠነቅቀን፤ ሰው፤ «ወደ ሴት ያየ ሁሉ የተመኛትም ያን ጊዜ በልቡ ከእርሷ ጋር አመንዝሯል»፤ ሰዎችም በዚህ ልማድ ቢሄዱ፤ «እያለሙ ሥጋቸውን ያረክሳሉ» እና «ምንዝር የሞላባቸው ጎጢአትን የማይተዉ ዐይኖች» ይኖሯቸዋል፤ ማቴ. 5፥28፤ ይሁዳ 8፤ 2ጲጥ. 2፥14።

መ) ድንቅርና፤ ድንቅርና በእግዚአብሔር ሕዝብና በዓለም በልዩ መልክ ቢታይም፤ በመሠረቱ አንድ ዐይነት ሁኔታ አለው። ከእግዚአብሔር ሕዝብ ውጭ የሚገኙ፤ «...በአሳባቸው ከንቱ ሆኑ፤ የማያስተውለውም ልባቸው ጨለመ። ጥበበኞች ነን ሲሉ ደንቆሮ ሆኑ» (ሮም 1፥20-22) እና የመስቀሉን ቃል ባለመቀበላቸው እግዚአብሔርን አላወቁትም፤ እርሱን በማወቅ ፈንታ ብዙ ዐይነት አማልክት ፈጠሩ፤ 1ቆሮ. 1፥18-21፤ ሐ.ሥ. 17፥22-23። ብዙ ዐይነት ፍልስፍና አለ፤ ሆኖም «የዚች ዓለም ጥበብ በእግዚአብሔር ፊት ሞኝነት ነው»፤ 1ቆሮ. 3፥19።

በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል የእግዚአብሔር ነገር «ከጥበበኞችና ከአስተዋዮች» ተሰውሮ ነበር (ማቴ. 11፥25)፤ እነርሱ በጥበባቸውና በትምህርታቸው እየከሩ ለሎሎዎቻቸው፤ «እናንተ ደግሞ ሳታችሁን? ከአለቆች ወይስ ከፈረሳውያን በእርሱ (በክርስቶስ) ያመነ አለን? ነገር ግን ሕግን የማያውቀው ይህ ሕዝብ ርጉም ነው» ብለው ክርስቶስን ነቀፉት፤ ዮሐ. 7፥48-49። ክርስቶስ ግን ዕውሮችን እንደሚመሩ ዕውሮች ቄጠራቸው፤ ማቴ. 15፥14። ከእነዚህ ሰዎች በጥበባቸው ምክንያት «አንዱ እንኳ ይህን ጥበብ አላወቀም፤ ዐውቀውስ ቢሆኑ የክብርን ጌታ ባልሰቀሉትም ነበር»፤ 1ቆሮ. 2፥8።

እነዚህ ምሳሌዎች የሰው አእምሮ ወደ ክፉት እንደሚያዘነብል ማስተማራቸው ግልጽ ነው። ይህም በሰው ሕይወት በብዙ ነገር ይታያል፤ ለምሳሌ፡- 1ኛ፤ ሰው ስለ ክፉ ነገር ለማሰብ ሲጀምር፤ አሳቡ ያለ ችግር ለረጅም ጊዜ ይቋይበታል፤ ስለ መልካም ነገር ቢያስብ ግን አሳቡ ቶሎ ወደ ሌላ ነገር ይሄድበታል፤ ክርስቲያንም እንኳ በአምልኮትም ሆነ በግል ጸሎት አሳቡ ወደ ሌላ ነገር እንዳይሄድበት ብዙ ልምምድ ማድረግ አለበት፤ አሞጽ 8፥5-6፤ ሉቃ. 6፥6-7። 2ኛ፤ ሰው ክፉቱን አቅልሎ ለማየት

ምክንያት አያጣም፤ ዘፍ. 3፥12-13። 3ኛ፥ ሰው ስሕተትንና ውሸትን መናገር የለመደው ገና ከመወለዱ ጀምሮ ነው፤ መዝ. 58፥3። 4ኛ፥ ሰው ሁሉ የራሱ መንገድ ትክክለኛ እንደሆነ ያስባል፤ የራሱንም አሳብ ከፍ ከፍ ያደርጋል፤ ምሳ. 21፥2። እንግዲህ የእግዚአብሔር ጸጋ በሰው አእምሮ ካልሠራ በስተቀር በሰው አእምሮ ውስጥ ትክክለኛ አመለካከት አይገኝም።

የኅጢአት ብክለት በሰው አእምሮ የሚታየው ሰው ስለ መንፈሳዊ እውነት ሲያስብ ነው። ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን፥ «እናንተ ደግሞ እስካሁን የማታስተውሉ ናችሁን?» በማለት መልስ ዐዘል ጥያቄ ጠየቃቸው፤ ማቴ. 15፥16። ከትንሣኤውም በኋላ ለሦስት ዓመት ደጋግሞ ያስተማራቸውን ትምህርት እንዲያስተውሉ «አእምሮቸውን ከፈተላቸው»፤ ሉቃ. 24፥27:44-45። ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ የእግዚአብሔርን ቃል አለማስተዋሉን ተገነዘበ፤ ይህም ብዙ ጊዜ ወደ ማስተዋል የሚያቀርብ የመጀመሪያ ርምጃ ነው፤ ሐ.ሥ. 8፥30-31። ሐዋርያው ጳውሎስ ለምእመናን የተቀበሉትን ወንጌል እንዲያስተውሉ ደጋግሞ ጸለየላቸው፤ ኤፌ. 1፥18-19፤ 3፥14-19፤ ቆላ. 1፥9። ምክንያቱም «ለፍጥረታዊ ሰው የእግዚአብሔር መንፈስ ነገር ሞኝነት ነውና አይቀበለውም፤ በመንፈስም የሚመረመር ስለሆነ ሊያውቀው አይችልም»፤ 1ቆሮ. 2፥14። እንግዲህ የእግዚአብሔር መንፈስ በሰው አእምሮ እስኪሠራ ድረስ ሰው ወንጌልን አያስተውልም፤ ማስተዋል ሲጀምርም በማስተዋል እያደገ እንዲሄድ የመንፈስ ቅዱስ አብርሃምን ያስፈልገዋል።

2. የሰውን ፈቃድ ስለ መበከሉ

ሰዎች ስለ ፈቃዳቸውና ስለ ችሎታቸው ልዩ ልዩ አሳብ አላቸው። አንዳንድ ሰዎች «ጻድቃን» መሆናቸውንና መልካም ነገርን ሁሉ እንደሚያደርጉ ሲያስቡ፥ ሌሎች ዐልፎ ዐልፎ ቢሳሳቱም፥ ፈቃዳቸው መልካም እንደሆነና መልካም ነገርን የማድረግ ኅይል እንዳላቸው ያምናሉ፤ የተወሰኑት ምንም እንኳ መልካም ነገርን ማድረግ ቢወዱም፥ ፈቃዳቸውን ለመፈጸም ግን ኅይል እንደሌላቸው ያስባሉ፤ የቀሩት ደግሞ ፈቃዳቸው ከፋ እንደሆነ ያምናሉ። መጽሐፍ ቅዱስን ስናጠና ስለ ሰው ፈቃድ ቢያንስ አራት ነገሮች እንዳሉ እናስተውላለን ፡-

ሀ) ሰው መልካም ነገርን ማድረግ አይችልም፤ ይህም ማለት አንድ ሰው ለሌላ ሰው መልካም ነገርን ለማድረግ ቢችልም እንኳ፥ ያለ እምነት እግዚአብሔርን ደስ ማሰኘት አይችልም (ዕብ. 11፥6) ማለት ነው። በዚህ ምክንያት ሰው ከማመኑ በፊት በኅጢአት የሞተ እንደሆነ ታውቋል (ኤፌ. 2፥1)፤ ክርስቶስም፥ «ያለ እኔ ምንም ልታደርጉ አትችሉም» ብሎ አስጠንቅቋል፤ ዮሐ. 15፥5። «የላከኝ አብ ከሳበው በቀር ወደ እኔ ሊመጣ የሚችል የለም» በማለቱ ሰው በራሱ ኅይል ወደ ክርስቶስ መሄድ አለመቻሉን አስተምሯል፤ ዮሐ. 6፥44። ሐዋርያው ጳውሎስ ከክርስቶስ ጋር ከመገናኘቱ በፊት የሃይማኖት ሰው ነበረ፤ ዐዋቂም ነበረና የብሉይ ኪዳንን ሕግ ለመፈጸም ጥረት በማድረጉ፥ ብዙ ነገርንም ከሕግና ከሥርዐት አንጻር በመጠበቁ ራሱን ሕያው አድርጎ ቆጠረ። ነገር ግን፥ «ሕጉ ፡- አትመኝ ባላለ ምኞትን ባላወቅሁም ነበርና። ኅጢአት ግን ምክንያት አግኝቶ ምኞትን ሁሉ በትእዛዝ ሠራብኝ፤ ኅጢአት ያለ ሕግ ምጧት ነውና፥ እኔም ዱሮ ያለ ሕግ ሕያው ነበርሁ፤ ትእዛዝ በመጣች ጊዜ ግን ኅጢአት ሕያው ሆነ፤ እኔም ሞትሁ...» በማለት ሕጉ የልቡን ፈቃድ እንዴት እንደገለጠለትና መልካም ነገርን በእግዚአብሔር ፊት ለማድረግ አለመቻሉን መሰከረ፤ ሮም 7፥7-9።

ለ) ሰው መልካም ነገርን ማድረግ አይወድም፤ እንደዚህ የሚያደርገውም ከፋቱን ለመተው ስለማይፈልግ ነው። በመሳፍንት ዘመን እስራኤል ጣዖታቸውን ከመካከላቸው

ያስወገዱት መልካም ነገር መሆኑን በማሰብ ሳይሆን፤ ከእግዚአብሔር የሚመጣቸውን ቅጣት ችለው መቀበል ባለመቻላቸው ነበረ፤ መሳ. 10+10-16። ሰው የእግዚአብሔርን ቃል ሰምቶ ማድረግ መልካም ነገር ነው፤ ነገር ግን ዳዊት የሰውን የልብ ዝንባሌ በማወቅ፤ «ዛሬ ድምፁን ብትሰሙ ልባችሁን አታጽኑ» ብሎ መታዘባቸውን ለ«ነገ» እንዳያዘገዩት አስጠነቀቃቸው፤ መዝ. 95+8። ኤርምያስ የሕዝቡን መንፈሳዊ ዳተኝነት አይተ፤ «ኢየሩሳሌም ሆይ፤ ወዮልሽ፤ ለሔንጻት እምቢ ብለሻል፤ ይህን እስከ መቼ ነው?» ብሎ የእግዚአብሔርን ጥያቄ አቀረበባቸው፤ ኦር. 13+27። ሰው እግዚአብሔርን ማመስገን መልካም ነገር መሆኑን ያውቃል፤ ነገር ግን እምልኮት ያሰለቸዋል፤ ስለ እግዚአብሔር ማሰብ ትተው ስለራሱ ጉዳይ፤ ስለማይገባው ትርፍ እንኳ ማሰብ ይጀምራል፤ አዎጽ 8+4-6። የእግዚአብሔር ሕዝብ ስለ ሃይማኖታቸው ብዙ መልካም ነገርን መናገር ይችላሉ፤ ነገር ግን አያደርጉትም፤ በልባቸውም ስብታቸውን ይከተላሉ፤ ሕዝ. 33+31። ሕፃናትና ትንንሽ ልጆች የታዘዙትን እያወቁ ተቃራኒውን ሲያደርጉ በመታየታቸው መልካም ነገርን ስላለማድረግ የልባቸውን ዝንባሌ ይገልጣሉ፤ ኢዮብ 11+12። ከሁሉ የሚበልጠው መልካም ነገር የኢየሱስን ቃል ሰምቶ እርሱን መከተል ነው፤ ነገር ግን «እናንተ በመጻሕፍት የዘለዓለም ሕይወት እንዳላችሁ ይመስላችኋልና እነርሱን ትመረምራላችሁ፤ እነርሱም ስለ እኔ የሚመስኩ ናቸው፤ ነገር ግን ሕይወት እንዲሆንላችሁ ወደ እኔ ልትመጡ አትወዱም» (ዮሐ. 5+39:40) እና «ኢየሩሳሌም፤ ኢየሩሳሌም ሆይ... ዶር ጫቶችዋን ከከንፎቶዋ በታች እንደምትሰበስብ ልጆችሽን እሰበስብ ዘንድ ስንት ጊዜ ወደድሁ፤ አልወደዳችሁም» በማለቱ የሰው ክፋት ካለማወቁ የተነሣ ሳይሆን፤ ፈቃደኛ ካለመሆኑ የተነሣ የሚገለጥ እንደሆነ አሳየ፤ ማቴ. 23+37።

ሐ) ሰው ክፉ ነገርን ማድረግ ይመርጣል፤ እግዚአብሔር፤ «ሕዝቤ ከእኔ ዘወር ማለትን መረጡ» ብሎ ከግብጽ ባርነት የዋጀው ሕዝብ ዝንባሌ ወደ ክፋት መሆኑን ገለጠ፤ ሆሴዕ 11+7 አ.መ.ት.። እንደዚሁም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፤ «...ሰዎችም ሥራቸው ክፉ ነበርና ከብርሃን ይልቅ ጨለማን ስለወደዱ ፍርዱ ይህ ነው» ብሏል፤ ዮሐ. 3+19። «ስንፍና በሕፃን ልብ ታስሯል» (ምሳ. 22+15) ከሚለው የእግዚአብሔር ቃል የተነሣና የእግዚአብሔር ሕዝብ ሲያድጉ የእግዚአብሔርን ክብር ለማይረባ ነገር ይለውጣሉ፤ ኤር. 2+10-11። የእግዚአብሔርም ሕዝብ ደግነት «እንደ ማለዳ ደመና፤ በማለዳም እንደሚያልፍ ጠል ነው»፤ ሆሴዕ 6+4።

እግዚአብሔር «ባለፉት ትውልዶች አሕዛብን ሁሉ በገዛ ራሳቸው ጉዳና ይሄዱ ዘንድ ተዋቸው» (ሐ.ሥ. 14+16)፤ የኅጢአት ባሪያዎችም ነበሩ፤ ሮም 6+20። እግዚአብሔርም በጋሮዮሽ ጸጋ ብዙ ጊዜ ይገታቸዋል፤ በሌሎች ጊዜያት ግን ለልባቸው ፍትወት ሲተዋቸው ብዙ ዐይነት ኅጢአት በመሥራታቸው፤ «...እንደነዚህ ለሚያደርጉት ሞት ይገባቸዋል የሚለውን የእግዚአብሔርን ሕግ እያወቁ እነዚህን ከሚያደርጉ ጋር ይስማማሉ እንጂ አድራጊዎች ብቻ አይደሉም» ተብሎ ተጽፏል፤ ሮም 1+28-32። እንግዲህ ሰው በእግዚአብሔር የጋሮዮሽ ጸጋ በመገታቱ ወደ ክፋት መላት ባይደርስም፤ መግቻው ከእርሱ ሲወሰድ፤ የልቡ ዝንባሌ ክፉ መሆኑ በግልጽ ይታያል።

መ) ሰው እግዚአብሔርን ይቃወማል፤ ዳዊት ወደ ቤርሳቤህ ከገባ በኋላ «አንተን ብቻ በደልሁ» በማለት ኅጢአቱን ገለጠ፤ መዝ. 51+4። ዳዊት የእግዚአብሔር ሰው ቢሆንም፤ እንደ አማኞች ሁሉ የኅጢአት ቅሬታ ነበረበትና ክርስቲያን በዚያ ቅሬታ ሲኖር እግዚአብሔርን ይበድላል፤ ይቃወማል። ሐዋርያው ጳውሎስም፤ «ስለ ሥጋ

ማሰብ በእግዚአብሔር ዘንድ ጥል ነውና («ለገጢአት የተገዛ አእምሮ ከእግዚአብሔር ጋር መበኛ ነው» አ.መ.ት.)፤ ለእግዚአብሔር ሕግ አይገዛምና፤ መገዛትም ተስናታል» ብሎ ሰው በተፈጥሮታዊ ሁኔታ (በሥጋ) የእግዚአብሔርን ሕግና እግዚአብሔርን ራሱን እንደሚቃወም አሳይቷል፤ ሮም 8፥7። ሰዎች በመሳደባቸው ይህን ተቃውሞና ጥላቻ ስንት ጊዜ ይገልጣሉ፤ ኢየሱስ፥ «ክፉ የሚያደርግ ሁሉ ብርሃንን ይጠላል» ብሏል፤ ዮሐ. 3፥20። በዚህ ምክንያት «አምላክ የለም»፤ «እግዚአብሔር መልካም አያደርግም፤ ክፉም አያደርግም»፤ «እግዚአብሔር አያየንም»፤ «ምንም እንኳ በልቤ ደንዳንነት ብሄድ፥ ለጥማቲም ስካር ብጪምር፥ ሰላም ይሆንልኛል»... ወዘተ በማለታቸው እግዚአብሔርን ከሕይወታቸው ለማራቅ ይሞክራሉ፤ መዝ. 14፥1፤ ሶፎ. 1፥12፤ ሕዝ. 8፥12፤ ዘዳ. 29፥19። ዳዊትና ጳውሎስ «እግዚአብሔርን የሚፈልግ የለም» ብለው በእውነት መስክረዋልና እግዚአብሔር የሰዎችን ክፋት ስለሚወስን ይጠሉታል፤ መዝ. 14፥1-3፤ ሮም 3፥11።

ሰው ክርስቶስንም ይጠላል። ክርስቶስን ለመጥላት ግን ምክንያት የለውም፤ እርሱንም በመጥላት አብን ይጠላል፤ ተከታዮቹንም ይጠላል፤ ዮሐ. 15፥18፤23-25። ሰዎች ክርስቶስን ስለጠሉት ለሞት፥ ለመስቀል ሞት እንኳ አሳልፈው ሰጡት። ይህንም በማድረጋቸው «ወራሹ ይህ ነው፤ ኑ፤ እንግደለውና ርስቱን እናግኝ» የተባለውን ትንቢት ፈጸሙ፤ ማቴ. 21፥38።

ክርስቶስ የሕዝቡ ነቢይ፥ ካህንና ንጉሥ በመሆን መጣ፤ ነገር ግን ሰዎች በእነዚህ ሦስት ማዕረጎች ክርስቶስን ተቃውመውታል። እርሱ ሲያስተምር አሾቶበት፤ እንደ እብድም ቈጠሩት፤ ሉቃ. 16፥14፤ ዮሐ. 10፥19፤20። ክርስቶስ በቃሉ ይናገራል፤ ነገር ግን ቃሉ እንዳይተረጎም፥ ተተርጉሞ እንዳይገኝና ትርጉሙንም ለማቃለል ያልተሞከረ ዘዴ የለም። እንደዚሁም ወንጌሉን የሚሰብኩትን እስከ ሞት ድረስ አሳደዋቸዋል፤ ክርስቶስን እንደ ነቢይ ለመቀበል አልፈለጉምና።

ሰው ክርስቶስን እንደ ካህኑ ሊቀበለው አይፈልግም። የተሰቀለው ክርስቶስ «ለአይሁድ ማሰናከያ፥ ለአሕዛብም ምኝነት ነው»፤ 1ቆሮ. 1፥23። ሰው ከሕግ በታች ሆኖ ራሱን ለማጽደቅ ይፈልጋል፤ ገላ. 4፥21፤ ሮም 10፥3። በወገኑ፥ በሃይማኖቱ ሥርዐትና ሕግን በመጠበቁ ሊኩራ ይወዳል፤ ፊል. 3፥4-7። በዚህ ዐይነት ሰው ከእግዚአብሔር ጋር መበኛ መሆኑ ከታየ፥ በእርሱና በእግዚአብሔር መካከል አስታራቂ እንደሚያስፈልገው ያስባል። ወይም ደግሞ አስታራቂ (መካከለኛ) እንደሚያስፈልግ ቢያስብም፥ እግዚአብሔር ያዘጋጀለትን አንድ ብቻ አስታራቂ ነቅፎ ለራሱ ልዩ ልዩ አስታራቂዎች እንዲኖሩት ይፈልጋል፤ 1ጢሞ. 2፥5። ሰው ወደ እግዚአብሔር እንዲቀርብ ክርስቶስ አስፈላጊውን ሁሉ የፈጸመለት መሆኑን አይቀበልም፤ እንዲያው በጾጋ እንዲጸድቅ አይፈልግምና በራሱ ጽድቅ በእግዚአብሔር ፊት ለመታየት ተስፋ ያደርጋል፤ 1ጴጥ. 3፥18፤ ሮም 3፥24፤ 10፥3፤ 1ቆሮ. 1፥30-31፤ 2ቆሮ. 5፥21።

ሰው ክርስቶስን እንደ ንጉሥ ሊቀበለው አይፈልግም። እግዚአብሔር እርሱ ንጉሥ አድርጎ በጽዮን ሲሾመው፥ ሰዎችን ሁሉ «ዝቅ ብላችሁ ልጁን ሳሙት» ብሎ አዘዛቸው፤ መዝ. 2፥6፤12 አ.መ.ት.። ነገር ግን የሰዎች አጻፋ፥ «ይህ በላያችን ሊነግሥ አንወድም» የሚል ነው፤ መዝ. 2፥2-3፤ ሉቃ. 19፥14። ኢየሱስ ሲወለድ ተሰደደ (ማቴ. ም.2)፤ ሲሰቀልም ከራስጌው፥ «ይህ የአይሁድ ንጉሥ ኢየሱስ ነው» የሚል የክስ ጽሑፍ አኖሩ፤ ማቴ. 27፥37 አ.መ.ት.። መንግሥቱ መንፈሳዊ ቢሆንም፥ ሰዎች

ሕጎችን፣ ሥርዐቶችንና ድንጋጌዎችን እንደሚመቻቸው እየለወጡ ንጉሣዊ መብቱን በመንቀፋቸው እንደሚጠሉት አሳዩ።

ሰዎች አብንና ወልድን እንደሚጠሉ ሁሉ፣ መንፈስ ቅዱስንም ይጠላሉ። እስጢፋኖስ፣ «እናንተ አንገተ ደንዳኖች ልባችሁና ጆርአችሁ ያልተገረዘ፣ እናንተ ሁልጊዜ መንፈስ ቅዱስን ትቃወማላችሁ፤ አባቶቻችሁ እንደተቃወሙት እናንተ ደግሞ» ብሎ የአይሁድን ሸንጎ ወቀሰ፤ ሐ.ሥ. 7፥51። ስርየት የሌለው አንድ ጎጢአት ብቻ አለ፤ ይህም መንፈስ ቅዱስን መሳደብ ነው፤ ክርስቶስን የተቃወሙት ፈሪሳውያን ይህን ክፋት በመፈጸማቸው መንፈስ ቅዱስንና ሥራውን ምን ያህል እንደጠሉት አሳዩ፤ ማቴ. 12፥24-32። ምእመናንም እንኳ መንፈስ ቅዱስን ማሳዘን ይችላሉና በእነርሱ ዘንድ ከሚኖር የጎጢአት ቅሬታ የተነሣ በእግዚአብሔር መንፈስ ላይ ተቃውሞ ያሳያሉ፤ ኤፌ. 4፥30።

እንግዲህ ሰው እግዚአብሔርን እንዳይፈልግ ጎጢአት ፈቃዱን እንደበከለውና እግዚአብሔር የሰውን የልብ ዝንባሌ በጸጋው ካልለወጠ በስተቀር፣ ሰው በዚህ ሁኔታ እንደሚጸና መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚያስተምር መሆኑን አሳይተናል።

3. የሰውን ስሜት ስለ መበከሉ

የሰው ልብ እጅግ ክፉ ነው፤ ክፋትን ይወዳልና ከእርሱ፣ «ክፉ አሳብ፣ ዝሙት፣ መስረቅ፣ መግደል፣ ምንዝርነት፣ መጉምጀት...» ይወጣሉ፤ ማር. 7፥21-23። እነዚህን ነገሮች በማድረግ ሰው ይደሰታል፤ «እነርሱም በጨለማ መንገድ ይሄዱ ዘንድ የቀናውን ጉዳና የሚተዉ፣ ክፉ በመሥራት ደስ የሚላቸው፣ በጠማማነትም ደስታን የሚያደርጉ፣ መንገዳቸውን የሚጠመዝዙ አካሄዳቸውንም የሚያጣምሙ ናቸው» ተብሏልና፤ ምሳ. 2፥13-15። ሰው ተዘቅዝቋል፤ ወደ ሰማይ መሆን የሚገባው ልቡ ወደ ምድር ነውና፤ በመሬት ላይ መሆን የሚገባው እግሩ ወደ ሰማይ ነው፤ ሐ.ሥ. 9፥5። እንግዲህ ጎጢአት የሰውን ስሜት ሁሉ በክሏል። «በሦስትም የተገመደ ገመድ ፈጥኖ አይበጠስም» (መክ. 4፥12) ተብሏልና የሰው አእምሮ፣ ፈቃድና ስሜት በጎጢአት በመበከላቸው ሰው በቀላሉ አይለወጥም።

4. የሰውን ጎሊና ስለ መበከሉ

ሰው መልካምንና ክፉን መለየት እንዲችል እግዚአብሔር ጎሊናን ሰጠው። የእግዚአብሔርን ቃል ያልሰሙት እንኳ ትክክለኛ ነገርን ሊያደርጉ ይችላሉ፤ ሮሞ 2፥14-15። ጎሊናቸው እንደ መግደል፣ መስረቅ፣ ምንዝርነትና ከመሳሰሉት ሥጋዊ ነገሮች ይገታቸዋል እንጂ ስለ እግዚአብሔርና ስለ መንግሥቱ ጉዳይ እንዲያስቡ አያደርጋቸውም፤ ምክንያቱም እነርሱ በእግዚአብሔር መንፈስ መታወቃቸው ነው፤ 1ቆሮ. 2፥14-15። ጎሊና በሚቀበለው ብርሃን መሠረት ይሠራል፤ ስለዚህ ክርስቶስ፣ «የሰውነት መብራት ዐይን ናት ዐይንህ እንግዲህ ጤናማ ብትሆን ሰውነትህ ሁሉ ብሩህ ይሆናል፤ ዐይንህ ግን ታማሚ ብትሆን ሰውነትህ ሁሉ የጨለመ ይሆናል» እንግዲህ በአንተ ያለው ብርሃን ጨለማ ከሆነ ጨለማውስ እንዴት ይበረታ!» በማለት ማስጠንቀቂያ ሰጠ፤ ማቴ. 6፥22-23። በዚህ ምክንያት የሰው ጎሊና፣ «ክፉውን መልካም፣ መልካሙን ክፉ» ማለት ይችላል (ኢሳ. 5፥20)፤ የክርስቶስን ተከታዮች የሚገድሉ ሰዎች እንኳ እግዚአብሔርን የሚያገለግሉ ሊመስላቸው ይችላሉ፤ ዮሐ. 16፥2። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለማያምኑት ሲጽፍ፣ «ንጹሕ የሆነ ምንም የለም፤ ነገር ግን እእምሮቸውም ጎሊናቸውም ረክቧል»፤ አንዳንድ ሐሰተኛ ትምህርት እንዴት እንደሚመጣም ሲጽፍ፣ «ጎሊናቸው በጋለ ብረት የተጠበሰ ያህል ከደነዘዘባቸው ግብዝ ውሸተኞች ነው» ብሎ የሰው ጎሊና ወደ ምን ሁኔታ ሊደርስ እንደሚችል ገልጧል፤

ቲቶ 1፡15፤ 1ጢሞ. 4፡2 አ.መ.ት.። እንግዲህ የሰው ኅሊና በኅጢአት መበከሉ ግልጽ ነው፤ ከማመን በፊት ኅሊና ታማኝ መሪ አይደለም፤ በኋላም እንኳ አማኙ ኅሊናው እውነተኛ ብርሃን በሚሆን በእግዚአብሔር ቃል ተጥጥሮ ሥር ለመሆኑ ጥንቃቄ ማድረግ አለበት።

5. የሰውን የማስታወስ ችሎታ ስለ መበከሉ

«ስለዚህ ከሰማነው ነገር ምናልባት እንዳንወስድ...» የሚለው ማስጠንቀቂያ ስለ ሰው የማስታወስ ችሎታ ያሳስበናል፤ ዕብ. 2፡1። ሻይ ባለበት ጀበና ውስጥ ማጣሪያ ሲሆን ሁሉን ይዞ ይታያል፤ ከጀበናው ሲወጣ ግን መልካሙን የተጣራ ሻይ እያሳለፈ የማይጠጣው ቅጠሉ ብቻ ጠልሎ እንደሚቀርበት ሁሉ፤ ሰው መልካሙን የእግዚአብሔርን ነገር ከአእምሮው ረስቶ እያሳለፈ ብዙ ጊዜ ትዝ የሚለው ክፉውና የማይረባው ነገር ነው። ማንም ሰው የማስታወስ ችሎታውን ቢመረምር፣ በቀላሉ ትዝ ሊለው የሚችለው መልካም የሆነው ነገር ሳይሆን ክፉው እንደሆነ ይታወቃል።

6. የሰውን ሥጋ ስለ መበከሉ

የሰው ሥጋ «ኅጢአተኛ ሥጋ» ተብሎ ተጠርቷል፤ ሮሞ 8፡3። የሰው ሥጋ ኅጢአትን የመሥራት ጠባይ አለው፤ ኅጢአትን እንዲሠራ ነፍስን ያነሣዋል፤ የነፍስም ወጥመድ ነው። ሥጋው ካልተገታ፣ ካልተወሰነና ካልተጉሰመ፣ ሥራውም እንኳ ካልተገደለ፣ ሰውን ወደ ብዙ ኅጢአትና ጉስቀልና ያደርሰዋል፤ 1ቆሮ. 9፡27፤ ሮሞ 8፡13። የሰው ሥጋ «የተዋረደ» ነው፤ ፊል. 3፡21። የሥጋ ክፍሎች፣ ሰዎች እግዚአብሔርን የሚቃወሙባቸው የክፋት መሣሪያዎች ሆነዋል (ሮሞ 6፡13)፤ ዐይኖችና ጆሮዎች፣ ክፉ አሳቦችንና ስሜቶችን ወደ ነፍስ የሚያስገቡ በሮች ናቸው፤ ምላስ የሚገድል መርዝ የሞላባት፣ ዕረፍት የሌላት የክፋት ዓለም ናትና በእርሷ የሰው ልብ ክፋቱን ገልጦ ያስፋፋዋል (ያዕ. 3፡6፡8)፤ ጉሮሮ እንደተከፈተ መቃብር ነው፤ እግሮች የሰይጣንን ሥራ ለማከናወን ይፈጥናሉ (ሮሞ 3፡13፡15) እና ሆኖ የሰው አምላክ ሆኗል፤ ዘካ. 7፡6፤ ፊል. 3፡19።

7. የሰውን ሁለንተና ስለ መበከሉ

እንግዲህ በእነዚህ ስድስት የሰው ክፍሎች የኅጢአትን ብክለት አይተናል፤ በሰውም ዘንድ ኅጢአት ያልበከለው ነገር የለም። ሰው እግዚአብሔርን ስለ መፈለጉ፣ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ማድረግ የሚፈልግ ወይም የሚችል ስለ መሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ፍንጭ አይገኝም።

እግዚአብሔር በጋርዮሽ የጸጋ ሥራው ኅጢአት እንዳይሠራ ብዙ ጊዜ ሰውን ይገታዋል፤ ሆኖም አንዳንድ ጊዜ የሰው ልብ እንዲገለጥ ሰውን ለኅጢአቱ አሳልፎ ይሰጠዋል፤ ሮሞ 1፡24፡26፡28። እግዚአብሔር ሲገታው፣ ሰው ልዩ ልዩ መልካም ነገርን ማሰብና ማድረግ ይችላል፤ ያሰበውንም ክፋት ሊተው ይችላልና እግዚአብሔርን መፍራት በመጠኑ ይጀምራል። ይሁን እንጂ ይህም ሁሉ ከእምነት የተነሣ የሚወሰድ ርምጃ ባለመሆኑ፣ ኅጢአት አለበትና እግዚአብሔርን ደስ አያሰኘውም፤ ሮሞ 14፡23፤ ዕብ. 11፡6። ስለዚህ እግዚአብሔር ሰውን ለኅጢአት አሳልፎ ካልሰጠው መርዝ የተጨመረበትን ውሃ ይመስላል፤ በዋንጫ የተቀዳ ውሃ በውሃነቱ ሲታይ ብዙ ቢሆንም፣ የተጨመረበት መርዝ ውሃውን ሁሉ ይመርዝዋልና ለመጠጥ አይሆንም፤ ካልተጣራም ውሃው ጤናማ አይሆንም። ሰው የሚነጻው በእግዚአብሔር መንፈስ ኅይል የወንጌልን ቃል ሰምቶ ንስሐ ሲገባና በኢየሱስ ክርስቶስ ሲያምን ነው። ይህንም «ትምህርተ ድኅነት» በሚለው በ7ኛው ጥናት እንመረምረዋለን።

ማስታወሻ

(1) A Faith To Live By በ Donald Macleod በ1998 ዓ.ም. በChristian Focus Publication የታተመ ይመ.

(2) ዐመፅና ዐመፃ ከተመሳሳይ የግእዝ ግሥ የሚገኙ ቃላት በመሆናቸው በአሁኑ አማርኛ የአሳብ ልዩነት የላቸውም።

(3) ኅጢአት ከትውልድ ወደ ትውልድ እንዴት እንደሚተላለፍ ከሰው ነፍስ መገኘት ጋር የተያያዘ ትምህርት ነው፤ ም. 40መ ይመ.

ምዕራፍ 44 - የኅብረተሰብ ኅጢአተኝነት

በጥናታችን እስከ አሁን ድረስ ኅጢአት በሰው ግለ ሕይወት እንዴት እንደሚገኝ አጽንዖት ሰጥተን አብራርተናል። ሰዎች በአንድነት ሲኖሩ፣ ኅጢአት ለየት ያለ መልክ ሊኖረው ይችላልና ይህንም ማተት ያስፈልጋል።

ሀ) ኅብረታዊ የኅጢአት ዕድገት

1. በቤተሰብ የኅጢአት ውጤት ምን እንደሚመስል በም. 42 ሠ5 ስንመረምር፣ ባሎች ሚስቶችን እንደሚገዙና ሚስቶች ባሎቻቸውን እንደሚቃወሙ አይተናል። ይህ ሁኔታ ከውድቀታቸው የተነሣ የመጣ የእግዚአብሔር ቅጣት ቢሆንም፣ በግንኙነታቸው ባሎች ሚስቶቻቸውን ሳይወዱ በጭቂና እንዲገዟቸው፣ ሚስቶችም ትክክለኛ ሚናቸውን ረስተው ለባሎቻቸው እንዳይታዘዙ ኅጢአት ምክንያት ሆነ፤ ኤፌ. 5፥33።

2. ሰዎች እየተከባበሩ የእግዚአብሔርን ፈቃድ በአንድነት እንዲፈጽሙ ተፈጠሩ፤ አሁን ግን በሰዎች መካከል ፋክክር ገብቶ ቃየን ወንድሙን አቤልን ገደለ፤ ካደረገውም የተነሣ በእግዚአብሔር ፊት ፈራ፤ ዘፍ. 4፥1-16። በኋላም ላሚሕ ሰውን በመግደል ፎከረ፤ ዘፍ. 4፥23-24።

3. እግዚአብሔር የሰው ክፋት በምድር ላይ እየበዛ እንደሄደ አይቶ የተፈጠረውን ሰው ከምድር ለማጥፋት ወሰነ፤ ዘፍ. 6፥1-7። በተለይ እዚህ ላይ የተጠቀሰው የማይገባ ጋብቻ ነው።

4. ከጥፋት ውሃ በኋላ ናምሩድ ከብዙ ሰዎችና ከተማዎች የበላይ ኀያል ገዥ ሆነ። ሰው ሌሎችን መግዛቱ ኅጢአት አይደለም፤ ሆኖም ለኩራት፣ ለጭቂና፣ ለማይረባ ክብር እንደዚሁም በሹምሽር እንዳይገደል ለፍርሀት ብዙ በር ይከፍታል፤ ዘፍ. 10፥8-10፤ ዘዳ. 17፥14-17፤ ዳን. 4፥28-31፤ ኤር. 38፥19።

5. ሰዎች በአንድነት ሲኖሩ ከሙብ ከተማና ታላቅ ግንብ ሠሩ። እግዚአብሔር በሰጣቸው ነገሮች የመሻሻል ርምጃ መውሰድ ጥበብ ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን ሰው በሚሠራው ነገር አዲስ ባህልን፣ ሥርዐትንና ምናልባት አምልኮትንም መሥርቶ ስሙን በማስጠራት እግዚአብሔርን ግን ቢረሳ ወይም ቢቃወም ኅጢአት ነው፤ የሰው ክብር በእግዚአብሔር መልክ መፈጠሩና የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑ ነውና፤ ዘፍ. 11፥1-9።

6. ሰው የራሱን ወገን ከሌሎች ወገኖች በላይ ከፍ ከፍ ያደርጋል፤ ሌሎችን ግን ሊጠቀምባቸው ይፈልጋል፤ ይጨቅናቸዋል፤ ባሪያዎች እንኳ ያደርጋቸዋል፤ ዘጸ. 1፥8-14። ይህ ዐይነት መንፈስ ሲያድግ መንግሥት በመንግሥት ላይ ይነሣልና ሰላም ጠፍቶ ወደ ጦርነት ይደርሳሉ። አንዳንድ ሕዝብ ወይም ወገን ባለው ምድር ላይደሰት ይችላል፤ ከዚህ የተነሣ ሁሉን መግዛት ይፈልጋል። ከግብጽና ከአሦር በኋላ ባቢሎን፣ ፋርስ፣ ግሪክና ሮም ታላላቅ መንግሥታት ነበሩ፤ በራሳቸው ግምት እንደ ወርቅ የተከበሩ እንደሆኑ ቢመስላቸውም፣ በእግዚአብሔር ዐይን በጭቂናቸውና በሌላ ኅጢአታቸው ምክንያት እንደ ነጣቂ አውራጆች ተቈጠሩ። የእግዚአብሔር መንግሥትና አገዛዝ ግን እንደነዚህ መንግሥታት አይደለም፤ ዳን. 7፥2-7ን ከዳን. 2፥31-35 እና ከራእ. 13፥1-11 ጋር ያነጻጽሩ።

ለ) ኅብረታዊ የኅጢአት አሠራር

የዓለምን መንግሥታት ታሪክ፣ በተለይም በብሉይ ኪዳን የተጻፈውን የሕዝቦችን ታሪክ ስንመረምር ሰባት ነጥቦችን በዐጭሩ ማተት እንችላለን ፡-

1. ሰዎች ሁሉ ኅጢአተኞች ናቸውና በአንድነት ሲሆኑ ጠባያቸውን በይበልጥ ሊገልጹ ይደፍራሉ፤ ኢሳ. 5፥22፤ ሮም 1፥29-32። በዚህ ምክንያት ብዙ ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱስ ልዩ ልዩ ወገኖችና ቡድኖች «እናንተ» ተብለው በብዙ ቍጥር ይወቀሳሉ፤ ኤር. 25፥31፤ ሚክ. 6፥12፤ ሉቃ. 3፥7-14፤ ማቴ. 23፥1-36፤ ያዕ. 5፥1።

2. ሰይጣን «የዚህ ዓለም አምላክ» እና «በአየር ላይ ሥልጣን ያለው አለቃ» በመሆኑ ከኅብረተሰብ ተቋሞች በስተጀርባ ሆኖ ለመሥራት ይመቻቃል፤ 2ቆሮ. 4፥4፤ ኤፌ. 2፥1-2፤ ም. 34 ሀ2 ይመ.።

3. ሰዎች በቡድን በወገንና በልዩ ልዩ ዐይነት መንገድ በብዛት ሲሰበሰቡ ከፍርሀት፣ ከስስት፣ ከኩራት ወይም ከሌላ ስሜት የተነሣ፣ በግል የማያደርጋቸውን ነገሮች ዝም ብለው ያደርጋሉ፤ ማድረግ የማይገባቸው መሆኑን ቢያስተውሉም እንኳ በይሉኝታ ይፈጽሙታል። በተለይ በጦር ሠራዊት አባላት ላይ ይህ ዐይነት ክፋት ይታያል፤ ኢሳ. 10፥5-12፤ ዕን. 1፥5-11፤ 2፥8።

4. ድኾችና ደካሞች ይጉዳሉ፤ ይጨቁናሉም። በተለይ ሴቶች፣ አባት የሌላቸው፣ ያረጁ፣ የውጭ አገር ሰዎችና ባሪያዎች በሰው ክፋት ወይም ቸልተኝነት ስለሚጉዱ ለእግዚአብሔር ሕዝብ ብዙ ማስጠንቀቂያዎችና ትእዛዛት ተሰጥተዋል፤ ኢሳ. 1፥17፤ ኤር. 7፥6፤ አዎጽ 2፥6፤ 8፥6፤ ማቴ. 24፥19-21፤ ያዕ. 1፥27።

በዓለም ብዙ ዐይነት መንግሥታዊ አስተዳደር አለ። ብዙዎች በዲሞክራሲ ያምናሉ፤ ምክንያቱም በርከት ያሉ ሰዎች በአስተዳደሩ ውስጥ ሊሳተፉ ይችላሉ። ሌሎች አስተዳደሮች በሚያስከትሉት ችግር ከዲሞክራሲያዊ አስተዳደር የባሉ ናቸው። የዲሞክራሲ ችግር አብዛኞቹ በቍጥር አነስተኛ በሆነ ሕዝብ (ሕዝቦች) ላይ ጭቂና ማድረስ ይችላሉና ሁሉም ነጻነት አያገኝም። በተለይ በሃይማኖት ወይም በወገን ምክንያት ጥቂቶች ከሚበዙቱ ሲገለሉ ይቸገራሉ። ለዚህ ችግር መፍትሔዎቹ በሁሉ ዘንድ ፈሪህ እግዚአብሔር መገኘትና በሕግ የሃይማኖት ነጻነት መኖር፣ ለሰው በእግዚአብሔር መልክ የመፈጠሩን አክብሮት መስጠት፣ በሕግ ፊትም እኩልነትን ማስፈን ናቸው።

5. ከኅብረተሰቦች መካከል የሚበዙቱ የሕይወትን ዋጋና የሞትን ጠንቅ በመረዳታቸው የሰው ሕይወት እንዲጠበቅና አዲስ ትውልድ እንዲገኝ ልዩ ልዩ ሕግ፣ ባህልና ሥርዐት ይኖራቸዋል። ኢየሱስ «ሰይፍ የሚያነሡ ሁሉ በሰይፍ ይጠፋሉ» ሲል የብዙ ሰዎችን ጥበብ አብራርቷል፤ ማቴ. 26፥52።

6. እግዚአብሔር የሰውን ኅጢአታዊ ዝንባሌ ይገታል፤ ይህም ከጋርዮቭ ጸጋ ተግባራት አንዱ ነው። ይህ ሥራ የሚፈጸመው ደግሞ የሰውን ሥራ ከባድ በማድረግ (ዘፍ. 3፥16-19)፣ ሰውን ከምችት በማውጣት (ዘፍ. 3፥23፤ ዘጸ. 6፥10-12)፣ ሕግን በመስጠት (ዘፍ. 4፥6-7፤ ዘጸ. 20፥1-17)፣ ሰውን በመቅጣት (ዘፍ. 4፥13፤ ዘጸ. 9፥14፤ መላ. 2፥11-15፤ ዕብ. 12፥4-11) እና የእግዚአብሔር መንግሥት ሰዎችን «የምድር ጨው» እና «የዓለም ብርሃን» እንዲሆኑ በመጥራት ነው፤ ማቴ. 5፥13-16።

7. እግዚአብሔር፡ «መንጌሴ በሰው ላይ ለዘላለም አይኖርም...» በማለቱ ታጋዝ ቢሆንም፤ የሰው ሕይወት ለተወሰነ ጊዜ የሚቋይ ነውና ሰው በሞት ይቀጣል፤ ዘፍ. 2፥17፤ 6፥31 ርም 6፥23። የእያንዳንዱ ሰው ሕይወት ርዝመት በእግዚአብሔር እንደተወሰነ ሁሉ፤ የመንግሥታትና የሥርወ መንግሥታትም ጊዜያት የተወሰኑ ናቸው። እግዚአብሔር ሕዝቦችንና ልዩ ልዩ ወገኖችን ለጎጢአት ብክለትና ለፍርድ አሳልፎ ሊሰጣቸው ይችላል። በዚህ ሐቅ መሠረት እግዚአብሔር፡ «በአራተኛው ትውልድ ግን (የአብርሃም ዘር) ወደዚህ ይመለሳሉ፤ የአሞራውያን ጎጢአት ገና አልተፈጸመምና» ብሎ በኢያሱ ጊዜ የእስራኤል ሕዝብ የከነዓንን ሰባት ወገኖች አሸንፎ አገራቸውን እንደሚወርስ አስቀድሞ ተናገረ፤ ዘፍ. 15፥16። ይህ ሐቅ ስለ «ታላቂቱ ባቢሎን» በዮሐንስ ራእይ ምዕራፍ 18 በድጋሚ ተብራርቷል።

ሐ) ኅብረተሰባዊ የጎጢአት ክሥተቶች

«ቃየንም ከእግዚአብሔር ፊት ወጣ፤ ከዔድንም ወደ ምሥራቅ በናድ ምድር ተቀመጠ» (ዘፍ. 4፥16) የሚለው ቃል ቃየን በእግዚአብሔር ቊጥጥር ሥር መኖር እንዳልፈለገ ያሳያል፤ ቢፈልግ ኖሮ እግዚአብሔር ራሱን በሚገልጥበት በኪሩቤል አጠገብ መኖር ይችላል ነበርና፤ ዘፍ. 3፥24። ሰው በእግዚአብሔር መልክ በመፈጠሩ የማምለክ ጠባይ አለበትና እግዚአብሔርን ለማምለክ ካልፈለገ ሌላውን ያመልካል። ሌላውንም ሲያመልክ ሰውሩ ዓላማ እግዚአብሔርን ረስቶ በሚከተለው ባዕድ አምልኮ መደሰት ነው። ሰው እግዚአብሔርን ፈጽሞ መርሳት ባለመቻሉ ይጠላዋልና ብዙ ጊዜ ስለ እግዚአብሔር የሚያሳስቡትን ሰዎችም ሆነ ነገሮች ሊያጠፋ ይሞክራል፤ ዮሐ. 18፥18-20።

ሰው በ«ናድ» ስለሚኖር በእግዚአብሔር ፈንታ ጣዖትን ያመልካል። ሰው የራሱ ጣዖት ሊኖረው ቢችልም (መሳ. 18፥24)፤ ብዙ ጊዜ ከሌሎች ጋር ማምለክ ይወዳል። እንደየአገሩና እንደየሕዝቡ ባህል ባዕድ አምልኮት ብዙ ዐይነት ይሆናል። አንዳንዶች እንደ መልአክ፣ ፀሐይ፣ ዉረቃ፣ ወንዝ፣ ዛፍ፣ እንስሳ... ወዘተ ያሉትን ቊላውያን ፍጡራን፣ ሌሎች በእጅ የተሠሩትን፣ የተወሰኑት ቅድም አያቶቻቸውን፣ ሌሎች ደግሞ አንድን ፍልስፍና፣ የቀሩት «ሆዳቸውን» (ፈል. 3፥19) እንኳ ሳይቀር ማለት የሚያስደስታቸውን ሁኔታ፣ ምቹትንና ፍትወትን ያመልካሉ።

በባዕድ አምልኮ ሰዎች ሲተባበሩ፣ መሪዎቻቸው ክብርን፣ ኅይልንና ሀብትን ለማግኘት ጥረት ሲያደርጉ ብዙ ጊዜ ይታያሉ። ክብራቸው በልዩ ልብሳቸው፣ በሚሰጧቸው መጠሪያ ስሞችና በሕዝብ መካከል በሚኖራቸው የመቀመጫ ስፍራና በአካሄዳቸው ይታያል። ኅይላቸውም ሌሎችን በማዘዝ፣ በማስፈራራት፣ በመቅጣትና በመግደል፣ በመሸምና በመሻር ይገለጣል። ሀብታቸውም ብዙ ዐይነት ነው፤ እያንዳንዱ ለራሱ የሚፈልገውን ይሰበስባልና።

ባዕድ አምልኮ ከብዙ ምድራዊ ነገሮች ጋር፣ በተለይ ከሰው ጤና (2ነገ. 1፥21 2ዜ.መ. 16፥121 ማር. 5፥26)፣ ከግብርና (1ነገ. 16፥31-32፤ 18፥21፤ በአል የከነዓናውያን የዕርሻ አምላክ ነበረ)፣ ከጦርነት ድል (1ሳሙ. 4፥2-4)፣ ከስስት (ፍትወት፤ ዘጸ. 32፥7)፣ ከግብረ ሰዶም (1ነገ. 15፥12፤ 2ነገ. 23፥7)፣ ከንግድ (ሐ.ሥ. 19፥19፤24-27)፣ ከሙዚቃ (ዳን. 3፥5-7) ... ወዘተ ጋር የተያያዘ ይሆናል። ባዕድ አምልኮ በሰው ላይ ኅይል የሚኖረው፣ በትምህርቱና በሥርዐቱ ሕይወቱን ሁሉ፣ ማለት አወላለፉን፣ አስተዳደጉን፣ አሟሟቱን፣ ሥራውን፣ ጋብቻውን፣ ጤናውን፣ የሕይወት ዋስትናውን፣ ከሞት በኋላ የሚኖረውን ሁኔታ... ወዘተ ሲዳስስ ነው።

ሰው በኅብረተሰብ መልክ ሲገኝ ተቀባይነትን ማግኘት፤ ግንኙነትን ማወቅና የሕይወቱን ግብ መረዳት ይፈልጋል። በዚህ ምክንያት ማናቸውም የሃይማኖት ተቋም በትምህርቱ፤ በሥርዐቱ፤ በአስተዳደሩና በባህሉ እነዚህ ነገሮች እንዲገኙ ይጥራል። እነዚህ ነገሮች በተገኙ መጠን ሰው በተቋሙ መጠነኛ ርካታ ማግኘት ይችላል።

ሐዋርያው ዮሐንስ፤ «ልጆች ሆይ፤ ከጣዖታት ራሳችሁን ጠብቁ» ብሎ በመጻፉ ማናቸውም ባዕድ ነገር በሰው ሕይወት የእግዚአብሔርን ስፍራ መያዙ ትልቅ አደጋ መሆኑን አስገንዝቧል፤ 1ዮሐ. 5፥21። በዚህ ጥቅስ ሐዋርያው ዮሐንስ ጣዖታት ያለው በተለይ ምንን እንደሚያመለክት አናውቅም። በግሪኩ ዓለም በሰው እጅ የተሠሩ ብዙ ጣዖታት ነበሩ፤ ሐ.ሥ. 17፥16:23። ሆኖም በመልእክቱ ስለ እግዚአብሔር፤ ስለ ክርስቶስና ስለ ደኅንነት የሚሰጠውን የሐሰተኞች ትምህርት በሰፊው ስለጻፈ፤ ከሰሐተት ትምህርቱ የተነሣ በክርስቲያን አእምሮ ሊያድር የሚችለውን የተሳሳተ አሳብ እንደ ጣዖት የቈጠረው ይመስላል፤ ምክንያቱም ምእመናን እነዚህን ነገሮች በተቀበሏቸው መጠን አዳዲስ አሳቦች የእግዚአብሔርን እውነት ይተካሉና ጣዖታት ናቸው። የሐሰት መልክ ከዘመን ወደ ዘመን ቢለዋወጥም እንኳ በመሠረቱ ስሕተቶቹ ይደጋገማሉ፤ ምክንያቱም ሰይጣን አልተለወጠም፤ ሰውም አልተለወጠም። እንግዲህ በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት መሠረት ዛሬ በኅብረተሰብ ዘንድ ሰዎችን ከእውነተኛው አምልኮት የሚያርቁ አንዳንድ ክሥተቶችን በዐጭሩ ማተት አስፈላጊ ነው።

1. ፈሪሳዊነት (1)

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በይሁዲነት ውስጥ ከሚገኙት ከልዩ ልዩ ወገኖች ጋር ለምሳሌ ከንጉሥ ሄሮድስ ወገን (ማር. 3፥6፤ 12፥13) እና ከሰዱቃውያን ጋር (ማቴ. 16፥1:6:11-12፤ 22፥23) ግጭት የነበረበት ቢሆንም፤ ዋና ትግሉ ከፈሪሳውያን ጋር ነበረ። የሰዱቃውያን ኀይል ከዋና ዋና ካህናት ጋር በኢየሩሳሌም በተለይም በቤተ መቅደስ የሚታይ ሲሆን (ሐ.ሥ. 4፥1-6፤ 5፥17)፤ ፈሪሳውያንና ጸሓፊዎች (ጻፎች) የተባሉ መምህራናቸው በየምክራቡ አለቃዎች መካከል እየተገኙ ተራውን ሕዝብ ይመሩ ነበር፤ በሕዝቡም እንደ መንፈሳዊ ሰዎች ተቈጥረው ይከበሩ ነበር። ፈሪሳውያን የተለያዩ ወገኖች ነበሩና በሄሮድስ ዘመን ብዛታቸው 6000 ይደርስ እንደነበር የሴፍ ወልደ ኮሪዮን ጽፏል (1)።

ፈሪሳውያን የአሪት ሰዎች ነበሩና ሰዎች የሙሴን ሕግ እንዲጠብቁ በርካታ ትእዛዛት፤ ሥርዐቶችና ደንቦች ሰጡ። ይህ በአንድ በኩል የሙሴ ሕግ እንዲከበር አስተዋፅኦ የሚያደርግ ቢመስልም፤ በሌላ በኩል ክርስቶስ፤ «...ስለ ወጋችሁም የእግዚአብሔርን ቃል ሻራችሁ» በማለቱ የሕጉን መሠረት እንደረሱ አሳየ፤ ማቴ. 15፥6።

ክርስቶስ ብዙ ጊዜ ፈሪሳውያንን ወቅሶ አስጠነቀቃቸው፤ በተለይ በማቴዎስ 23፥1-36 ጠባያቸውን፤ ድርጊታቸውንና ፍርዳቸውን ገለጠ። በዚህ ምዕራፍ ክርስቶስ «ግብዞች» ብሎ ፈሪሳውያንንና ጸሓፊዎችን ስድስት ጊዜ ወቀሳቸው፤ ቀ. 13:15:23:25:27:29። ስለዚህ ቃል ትርጉም ልዩ ልዩ አስተያየት አለ። አንዳንዶች ግብዝ ማለት ተዋናይ ማለት ነው ይላሉ። ሌሎች ቃሉ የሕጉን መንፈሳዊ ሁኔታ አለመረዳታቸውን እንጂ ዐውቀው ሰዎችን ማታለላቸውን እንደማያሳይ ያስባሉ። ያም ሆነ ይህ እውነቱ በክርስቶስ ወቀሳ ተረጋግጦባቸዋል። ስምንት ጊዜ «ወዮላችሁ» ብሎም ክርስቶስ አስጠንቅቋቸዋል (ቀ. 13:14:15:16:23:25:27:30)፤ ስለዚህ ምእመናን ዛሬ ይህ ፍርድ እንዳይደርስባቸው በሕይወታቸው የፈሪሳውያን መንፈስ

እንዳይገኝ በዐጭሩ ከዚህ ምዕራፍና ከሌሎች ተዛማጅ ጥቅሶች ትክክለኛውን ሁኔታ መረዳት አስፈላጊ ነው።

ክርስቶስ ፈሪሳውያንንና ጸሓፊዎችን የወቀሳቸው የሙሴን ሕግ ሥልጣን ተቀብለው በትክክል ቢያስተምሩም እነርሱ ራሳቸው ሕጉን ባለመጠበቃቸው፣ በወጋቸውም የሕጉን ሽክም በሕዝቡ ላይ በማክበዳቸው ነበር፤ ማቴ. 23፥1-4፤ ሐ.ሥ. 15፥10። ይህንም ሲያደርጉት ምጽዋትን በመስጠት፣ ጸሎትን በሰው ፊት በማቅረብ፣ ሲጠሙም በመጠውለግ መንፈሳዊነታቸውን መግለጥ ይፈልጉ ነበር፤ ማቴ. 6፥2-5፤ 16። የሃይማኖት ሰዎች መሆናቸው እንዲታወቅ የተለየ ልብስ ይለብሱ፣ በግብዣ የከበራታ ስፍራና በምክራብ የከበራታ ወንበር እንዲሰጣቸው፣ በገበያም በአክብሮት ሰላም እንዲባሉ ይወዱ ነበር፤ ማቴ. 23፥5-7።

በማቴዎስ 23 ክርስቶስ ወዮላችሁ ሲላቸው በተለይ ሰባት ምክንያቶችን ይሰጣል፤ እነርሱም፡ ሰዎች ወደ መንግሥተ ሰማያት እንዳይገቡ ዕንቅፋት መሆናቸውና (ቀ. 13) ጸሎትን በማስረዘም የድኾችን ገንዘብ መብላታቸው (14)፣ ሰውን ያለ አግባብ ወደ ራሳቸው ወገን ለመሳብ ብዙ ጥረት ማድረጋቸው (15)፣ በመሐላ የሞኝነት ልዩነቶችን መፍጠራቸውና ዐሥራትን በቅመማ ቅመም ላይ እንኳ ሳይቀር እየተቋጣጠሩ የሕግን ዋና ዋና መንፈሳዊ ሐቆች ማዛባታቸው (15-24)፣ ከሰው ውስጣዊ ሁኔታ ይልቅ ለውጫዊው ነገር የበለጠ ክብር መስጠታቸው (25-26)፣ ልባቸውን በክፋት ሁሉ መመላታቸው (27-28) እና እንደዚሁም ለነቢያትና ለጸድቃን ታላላቅ ሐውልቶችን እያሠሩና እያስጌጡ የእግዚአብሔርን ሰዎች ማሳደዳቸው (29-36) ናቸው። በተጨማሪም ኢየሱስ፡ እነርሱን ግብዞች ብቻ ሳይሆኑ፣ ዕውሮች መሪዎች (16)፣ ደንቆሮዎችና ዕውሮች (17)፣ እባቦችና የእፋኝት ልጆች (33) ብሎ በመጥራት ትክክለኛ ጠባያቸውን ያብራራል።

ሉቃስ በወንጌሉ ፈሪሳውያን ራሳቸውን ከኅጢአተኞች በመለየታቸውና የተሻሉ አድርገው ራሳቸውን በመቀጠራቸው (15፥1-2፤ 25-32)፣ ገንዘብን በመውደዳቸው (16፥14-15፤ 19-31) እና በመንፈሳዊ ትዕቢታቸው ላይ ያተኮራል፤ 18፥9-12።

ፈሪሳውያን ሕግንና ነቢያትን እንደ እግዚአብሔር ቃል ቢቀበሉም፣ በአተረጓጎማቸው መሠረት ሕጉን በመፈጸም እንደሚጸድቁ በዕውርነት አመኑ። አንዳንዶች በተለይ እንደ ኒቆዲሞስ የመሳሰሉት እውነተኛ መንፈሳዊ ሕይወትን ቢፈልጉም፣ የልብ ለውጥ እንደሚያስፈልጋቸው አያስተውሉም ነበር፤ ዮሐ. 3፥1-10። ሐዋርያው ጳውሎስም፡ «በዕውቀት አይቅኑ እንጂ ለእግዚአብሔር እንዲቀኑ እመስክርላቸዋለሁና» የእግዚአብሔርን ጽድቅ ሳያውቁ የራሳቸውንም ጽድቅ ሊያቆሙ ሲፈልጉ፣ ለእግዚአብሔር ጽድቅ አልተገዙም። የሚያምኑ ሁሉ ይጸድቁ ዘንድ ክርስቶስ የሕግ ፍጻሜ ነውና» በማለት ጽፏል፤ ሮም 10፥2-4። ፈሪሳዊነትና ግብዝነት በማናቸውም ዘመን ለሚኖር ሃይማኖታዊ ሰው ትልቅ አደጋ ናቸው።

2. ኢዲሞክራሲያዊ አገዛዝ (2)

የኅብረተሰብ ሁኔታ በኅጢአተኞች መካከል እንዴት እያደገ እንደሄደ በዚህ ምዕራፍ በሀ1-6 በዐጭሩ አትተናል። እግዚአብሔር ለራሱ ሕዝብን ሲፈልግ አብርሃምን ጠራ፤ አብርሃምም በመጀመሪያ ቤተሰብና ወገን፣ በኋላም ሕዝብ ሆነ። በሙሴ ዘመን እግዚአብሔር የእስራኤል አምላክ፣ ንጉሥና ሕግ ሰጭ ነበረ። በሳሙኤል ጊዜ ግን እስራኤል የእግዚአብሔርን ንጉሥነት ጠልተው እንደሌሎች መንግሥታት ምድራዊ ንጉሥ ይኖራቸው ዘንድ በፈለጉ ጊዜ፣ እግዚአብሔር በሳሙኤል አማካይነት በመጀመሪያ ሳኦልን፣ በኋላም ዳዊትን ቀብቶ ሾመላቸው። ይህንም ሲያደርግ ንጉሣቸው

እንደ ዓለማዊ ንጉሦች እንደሚሆን ብዙ ማስጠንቀቂያ ቢሰጣቸውም፤ ሕዝቡ «ንጉሥ ይሁንልን» አሉ፤ 1ኛው. 8+4-7:10-21። ሰው በላዩ አንድ «ንጉሥ» እንዲነግሥ ይፈልጋል፤ ምክንያቱም ንጉሥ ካለ ዋስትና እንዳለ ይሰማል፤ ራሱንም ከንጉሥ ጋር አንድ የማድረግ ማንነት ይታገለጻል። ሆኖም «ንጉሡ» ግብርንና አገልግሎትን ሲያበዛ ሕዝብ በንጉሥ ላይ ሊያምፅ ይችላል። ሰው በኅብረተሰብ ሲኖር መብቶች ካሉ፤ ግዴታዎች ደግሞ እንዳሉ መገንዘብ አለበት፤ እነዚህም ተመዛኝነው ተግባራዊ ሲሆኑ ኅብረተሰቡ በጽድቅና በፍትሕ ይጸናል፤ ማቴ. 22+21፤ ሮም 13+7። ሰው ግን ኅጢአተኛ በመሆኑ ነገሥታትና ከእነርሱም ጋር አብረው ሕዝቡን የሚገዙ ባለሥልጣናት ብዙ ጊዜ ለሕዝቡ ሳይራሩ ለራሳቸው ክብርን፤ ሥልጣንን፤ ኅይልንና ገንዘብን ያካብታሉ። ከዚህም ሁሉ ጋር ሃይማኖትን ምክንያት አድርገው ሕዝብ ለመንግሥት እንዲገዛ ልዩ ልዩ ትእዛዝ ይሰጣሉ፤ ባህልንም ይፈጥራሉ። ይህ አድራጎት ብዙ ጊዜ በክርስቲያን መንግሥታት ታይቷል፤ እንደ ናቡከደነፆር የመሳሰሉ አረማውያን ነገሥታት ይህንን አድርገውታል (ዳን. 3+1-20)፤ ዛሬም ግዙፍ ጣዖት ባይሠሩም እንኳ እንዳንድ ሃይማኖቶችና የፍልስፍና ተከታዮች፤ ሰዎች ሁሉ ለራሳቸው ሃይማኖት ወይም ፍልስፍና እንዲገዙ ልዩ ልዩ ባህልና ሥርዐት ይፈጥራሉ፤ ሕዝብ እንዲታዘዝላቸውም በማስፈራራት ያስገድዳሉ።

ይህ አገዛዝ ሁሉ ኢዲሞክራሲያዊ ነውና የመንግሥት ኅላፊዎች ኅይልና ሥልጣን እንዲወሰን ሕዝቡ ሁሉ መሪዎቻቸውን በየጊዜው በድምፅ ብልጫ መምረጣቸው የተሻለ እንደሆነ በብዙዎች ዘንድ ይታመናል፤ ይህም ዲሞክራሲ ይባላል። ሆኖም በዚህ ምዕራፍ በለፋ እንዳየነው የሰው የግል ነጻነት በሕግ ካልተጠበቀ በስተቀር የሚበዙቱ በልዩ ልዩ አካላት ቡድኖች ሊጨቁኑ ይችላሉ። የሰው የግል ነጻነትና የጋራ ኅላፊነት ሚዛናዊ በሆነ ሁኔታ እንዲገኙ ማድረግ የዘወትር ትግል ነው።

በኅብረተሰብ የሚገኘውን ኅጢአት በተመለከተ ስለ ሁለት ዘመናዊ ፈላስፎች ማተት ያስፈልጋል። ፋሺስቶች አንድ ሕዝብ ከሌላ ሕዝብ እንዲበልጥና አንድ ወገን ከሌላ ወገን በላይ እንዲሆን በማድረጋቸው ሰዎች ሁሉ በእግዚአብሔር መልክ መፈጠራቸውን ይክዳሉ፤ የሰውን ትክክለኛ ነጻነት ያፈርሳሉና ለኅጢአት ጠንቅ ብዙ በር ይከፍታሉ።

ኮሚኒስቶች ደግሞ በሰው እኩልነት በማመን ሀብት ሁሉ በአንድነት በኅብረተሰብ ቊጥጥር ሥር እንዲገኝና የሰው ኑሮ እንዲሻሻል ጥረት ያደርጋሉ። ሆኖም ሰው በእግዚአብሔር መልክ መፈጠሩንና በኅጢአት መውደቁን ባለመረዳታቸው፤ የሚያቅዱትና የሚያደርጉት ውድቅ ነው። ሰው ለራሱ ኅይልንና ሀብትን ለመሰብሰብ ስለሚፈልግ፤ በመከላከላቸው የሚገኙ መሪዎች ከተራው ሕዝብ የተለየ ወገን ይሆናሉና ሙስና ኅብረተሰቡን ሁሉ ይበክላል። ኮሚኒስቶችም ለኅብረተሰባቸው ዕቅድ የአዲስ ሰው መገኘት አስፈላጊ እንደሆነ ይናገራሉ፤ ነገር ግን ይህ አዲስ ሰው በትምህርትና በሥልጠና ሳይሆን፤ በልብ ለውጥ መገኘት እንደሚችል ባለማስተዋላቸው የሚፈለገው አዲስ ሰው አይገኝም። በፍልስፍናቸው መሠረት በእነርሱ መካከል የሰው የግል መብትና ነጻነት አይጠበቅም፤ ሰው ንብረቱ ይወሰድበታል (ዘጸ. 20+17) እና እግዚአብሔር ከሰጠው ትእዛዝ ጋር ባለመስማማታቸው ለጊዜው ዕቅዳቸው ቢጸናም እንኳ በመጨረሻ በውስጡ ከእርስ በርስ ግጭት የተነሣ ይፈርሳል፤ እስካሁንም እንደምናየው በልዩ ልዩ አገሮች እንደዚህ ዐይነቶቹ ዕቅዶች ፈርሰዋል፤ በተወሰኑ አካባቢዎችም በመፈራረስ ላይ ይገኛሉ።

3. ተድላን ተከታታይነቱ (3)

ሰው በእግዚአብሔር ደስ እንዲሰኝና እግዚአብሔር በፈጠረውና በሚያደርገው መደስት የእግዚአብሔር ፈቃድ መሆኑ ግልጽ ነው። ሰው የእግዚአብሔርን ሕግና ፈቃድ በመከታተል በትክክል ደስተኛ እንደሚሆን ተጽፏል፤ መዝ. 119፥33-35፡47።

ሰው ግን ከእግዚአብሔር ወጥቶ የራሱን ተድላና ምቹት ማግኘቱንና ከችግር፣ ከመከራና ከሥቃይ ማምለጡን የሕይወቱ ዋና ግብ ሲያደርግ፣ ከእግዚአብሔር ፈቃድ ይወጣልና እውነተኛን ደስታ አያገኝም። ብዙ ጊዜም ተድላን መከታተል ወደ ብዙ ዐይነት ስስትና ጥፋት ይመራል።

በዚህ ርእስ በተለይ ውርጃንና ሥቃይን ስለሚያስቀረው የስምምነት ግድያ ዐጭር ሐተታ መስጠት ያስፈልጋል።

ሀ) ውርጃ (4)፤ ከእርጉዝ ሴት ማሕፀን ፅንሰን አውጥቶ መግደል ማለት ነው። በክርስቲያኖች መካከል ስለ ውርጃ የተለያዩ አመለካከቶች ይገኛሉ።

መጽሐፍ ቅዱስ ለነፍሰ ጡር ከፍ ያለውን ክብርና ጥብቅና ይሰጣል፤ ዘጸ. 21፥22-25፤ ሉቃ. 21፥23። ከዚህም የተነሣ እርጉዞችን መቅደድ እጅግ አስጸያፊ ግፍ መሆኑን ይገልጣል፤ 2ነገ. 8፥12፤ 15፥16፤ ሆሴዕ 13፥16፤ አሞጽ 1፥13። አንዳንዶች አውናን በመቀሠቱ፣ የሰው የወሲብ አካል ዘር ፍሬ እንዳያፈራ ማድረግ ከፍ ያለ ኅጢአት እንደሆነ ያስባሉና ውርጃን የመፈጸም ድርጊት ነው ይላሉ። ሆኖም የአውናን ድርጊት ተቀባይነት ያለው ባይሆንም፣ መጥፎነቱ ዘርን በመሬት ላይ ማፍሰሱ ሳይሆን ለወንድሙ የሚገባውን አለመፈጸሙ ይመስላል፤ ዘፍ. 38፥8-10።

ኤልሳቤጥ፣ «ፅንሱ በማሕፀኔ በደስታ ዘሏልና» (ሉቃ. 1፥44) በማለቷ ፅንሱ በስድስተኛው ወሩ ሕያው ነፍስ መሆኑን የገለጠች ይመስላል። ከዚህም የተነሣ ፅንሰ ሕያው ነፍስ የሆነው ከምን ጊዜ ጀምሮ ነው? የሚለውን ጥያቄ ያስነሣል። ከ15 እና ከ50 በመቶ ፅንሶች መካከል ከተፈጥሮ በሚመጣ ችግር ዕድገታቸው እንደሚቋረጥ ይገመታል፤ ከእነርሱም አንዳንዶች እናቶች እንኳ ሳያውቁ፣ የመኖር ዕድል እንደሚያጡ ይታሰባል። ከዚህም የተነሣ አንዳንዶች እግዚአብሔር ለሥጋዊ አካል ነፍስ የሚሰጠው፣ ነፍስ ከሥጋ ጋር የሚገናኘውና አንድ የሚሆነው ከተፀነሰ በኋላ ቁይቶ ከጥቂት ወይም ከብዙ ወሮች በኋላ ነው ይላሉ። ሆኖም ክርስቲያን የሚያምነው፣ የሰው ነፍስ ለዘለዓለም ይኖራልና እንዲሁ በተፈጥሮታዊ መንገድ እንደማይጠፋ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ «ዘር» ሕያው ነገርን ያመለክታልና ወንድ ለሚስቱ ዘርን ሲሰጥ ከዚያ ሰዓት ጀምሮ የሚገኘው ፅንሰ ሕያው መሆኑን መቀበልና ማክበር ይገባል። የነፍስ ከሥጋ ጋር መገናኘት የእግዚአብሔር ሥራ ነው፤ ግንኙነቱ እውን የሚሆንበት ጊዜ አልተገለጠም፤ ምሥጢራዊ ነውና ሰው የፅንሱን ዕድገት እንዲያቆም በእግዚአብሔር ቃል ምንም ዐይነት ፈቃድ አልተሰጠውም። አንድ ተፈጥሮታዊ ድርጊት ካለ፣ ሰው ለእግዚአብሔር መተው አለበት።

አንዳንዶች ፅንሱ ከመፀነሱ ጀምሮ ሕያው ነፍስ በመሆኑ ውርጃን ሆነ ብሎ መፈጸም «አትግደል» የሚለውን ትእዛዝ መተላለፍ ነውና አድራጊው ነፍስ ገዳይ ነው ይላሉ። አንዳንዶች ደግሞ እናት ብትወልድና ልጁ ሕያው ቢሆንም፣ ከወለደች በኋላ እናቲቱ ትሞታለች የሚለው አስተሳሰብ በሕክምና ምርመራ የተረጋገጠ ከሆነ፣ ከሁለቱ አሳዛኝ አማራጮች በውርጃ የእናቲቱን ሕይወት ማትረፍ ይሻላል ብለው ያስተምራሉ።

ሌሎች ደግሞ፣ በተለይ በእግዚአብሔር የማያምኑ ወይም ልጅ የእግዚአብሔር ስጦታ መሆኑን የማይቀበሉ፣ እርጉዝ ሴት ልጅ መውለድ ካልፈለገች ማስወረድ መብቷ ነው ይላሉ። ይህ ዐይነት አስተሳሰብ ተድላን ከመከታተል ፍልስፍና ጋር ቢስማማም፣

ኅጢአት ምን ያህል በኅብረተሰቡ እንደተስፋፋ ያሳያል፤ ምክንያቱም «ልጆች የእግዚአብሔር ስጦታ ናቸው» ተብሎ ተጽፏል፤ መዝ. 127፥3-5። አንዳንዶች ሴት ያለ ፈቃዱ ከፀንሰች ወይም እናቲቱ የምትወልደውን ልጅ በደኅና ሁኔታ የማሳደግ ብቃትና ዐቅም ከሌላት ወይም የሚወለደው ልጅ በሕክምና ምርመራ አካለ ጉደሎ እንደሚሆን ከታወቀ ውርጃ የተሻለ ነው ይላሉ፤ ከምእመናን የሚበዙቱ ግን ሕይወት የእግዚአብሔር ስጦታ በመሆኑ ቅዱስ ነውና ፅንሰን ማስወረድ አይገባም፤ አስፈላጊም ከሆነ ልጁ በኅብረተሰብ ቊጥጥር ሥር ቢያድግ ወይም ለአንድ መካን ቤተሰብ ቢሰጥ እንደሚሻል ያምናሉ።

ለ) ሥቃይን ለማስቀረት የሚፈጸም የስምምነት ግድያ(5)፤ ይህ ከበሽታ ወይም ከአደጋ የተነሣ ሰው ሥቃይ ሲበዛበትና ወደ ጤናማ ሁኔታ ለመመለስ ምንም ተስፋ ሳይኖረው ቀርቶ ለመሞት ሲወስን፤ ዘመዶቹንና ወዳጆቹን ካሰናበተ በኋላ ራሱን በራሱ መግደል ወይም ሰውየው እንዲሞት መርዳት ነው። ይህ ተድላን በመከታተል ፍልስፍና መሠረት ሕጋዊ ቊጥጥር ካለ ተገቢ እንደሆነ በአንዳንዶች ዘንድ ይታሰባል።

ክርስቲያኖች ግን ለእንደዚህ ዐይነቱ ግድያ ምንም መሠረት ወይም ፍንጭ በመጽሐፍ ቅዱስ ስለማያገኙ አይቀበሉትም። ሕይወትን መስጠትና ሕይወትን መውሰድ የእግዚአብሔር መብት ነው። ሰው ሥቃይን በትዕግሥት ቢቀበል ምን ዋጋ አለው? ብሎ ቢጠይቅ፤ እንደሚከተለው መልስ መስጠት እንችላለን፡- የቅድስና ሥራ የእግዚአብሔር ነውና ብዙ ሰዎች በሥቃይ ቅድስናን ይማራሉ፤ መዝ. 119፥50፡67፡75፡92፤ ዕብ. 12፥11። አማኝ እስከ ሞት ድረስ የሚደርስበትን ሥቃይ ሲታገሥ፤ እምነቱ እውነተኛ፤ የጸጋ ኅይልም በቂ መሆኑን በማሳየቱ ለሚመለከቱት ትልቅ ማጽናኛ ይሆናል። የክርስቲያን ሞት ጊዜና ሁኔታ የተሰወረ ምሥጢር ነው፤ ሆኖም «የቅዱሳን ሞት በእግዚአብሔር ፊት የከበረ» መሆኑን እናውቃለንና ለእርሱ ቀኑንና ሰዓቱን መተው ይገባናል፤ መዝ. 116፥15። ይህንም ስንል በሕክምና ሥቃይ እንዲቀንስ አለማድረግ ወይም ሕይወትን ተገቢ ባልሆነ ዘዴ ማራዘም ይገባል ማለታችን አይደለም።

4. ፍልስፍና (6)

በማናቸውም ሕዝብ ዘንድ ስለ ዓለም፣ ስለ ሕይወት፣ ስለ ሞት፣ ስለ እውነትና ስለ እውነታ፣ ስለ ፍቅር ... ወዘተ ልዩ ልዩ ጥያቄዎች ይነሣሉ። እነዚህን ፍልስፍና ነክ ጉዳዮች የሚመረምሩ ፈላስፎች ማለት የጥበብ ወዳጆች ይባላሉ። ፍልስፍና ብዙ ዐይነት ነው። ብዙ ጊዜ የፈላስፎች ጥያቄዎች ከሃይማኖት ጋር የተያያዙ ናቸውና ብሎ ዜዳን በተለይም ነቢያት ስለ ፍልስፍና ጉዳዮች በሰፊው ያትታሉ።

ወንጌል በግሪክ ዓለም ሲሰበክ ከልዩ ልዩ ፈላስፎችና ከትምህርታቸው ጋር መጋጨት ጀመረ። በአቴና ሐዋርያው ጳውሎስ ከግሪክ ፈላስፎች ጋር ተገናኝቷል፤ ሐ.ሥ. 17፥18። እነዚህ ፈላስፎች ከብሉይ ኪዳን ትምህርት የቀሰሙት ምንም ዕውቀት አልነበረምና አሳባቸው ከእግዚአብሔር ቃል እጅግ የራቀ ነበረ። በኋላም ሐዋርያት ከልዩ ልዩ ግናስቲካውያን ቡድኖች ጋር ሲገናኙ፣ ምእመናን ወደ ስሕተት እንዳይገቡ ጥብቅ ማስጠንቀቂያዎችን ሰጡ፤ ለምሳሌ ጳውሎስ፡ «እንደ ክርስቶስ ትምህርት ሳይሆን፣ እንደ ሰው ወግና እንደ ዓለማዊ መጀመሪያ ትምህርት ባለ ፍልስፍናና በከንቱም መታለል ማንም እንዳይማርካችሁ ተጠበቁ» ብሎ ጽፏል፤ ቆላ. 2፥8፤ «ግናስቲክ» በመቅመቃ ይመ.።

ክርስቲያን የሆነ ሰው ትምህርቱን በእግዚአብሔር ቃል መጀመር አለበት። ሰው ወደ ኅጢአት የገባው ይህን ባለማድረጉና በራሱ አስተሳሰብ በመመራቱ እንደሆነ

በምዕራፍ 42 አይተናል። ዛሬም ሰው ከራሱ ወይም ከልዩ ልዩ የዓለም ክሥተት ተነሥቶ አስተሳሰቡን ሲመሠርት ቶሎ ወደ ስሕተት ይገባል። ለምሳሌ የአዝጋሚ ለውጥ ፍልስፍና ተከታዮች በመላምታቸው በሚያዩአቸው ክሥተቶች ላይ ተመርኩዘው አጠቃላይ ፍልስፍናቸውን ይመሠርታሉና ሁሉን በዚህ ፍልስፍና መሠረት ይተረጉማሉ።

ይህን ስንል ከፍልስፍና ምንም ጥቅም አይገኝም ማለታችን አይደለም። ምክንያቱም ክርስቲያን ትምህርቱን በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት ሲያደራጅ፣ የፍልስፍና ጥያቄዎች ትምህርቱ ከኑሮው ጋር እንዴት እንደሚገናዘብ ወይም እንደማይገናዘብ ለማየት ሊረዱን ይችላሉ።

5. ኪነ ጥበብ (7)

እግዚአብሔር፡ «በላይ በሰማይ ካለው፣ በታችም በምድር ካለው፣ ከምድርም በታች በውሃ ካለው የማናቸውንም ምሳሌ፣ የተቀረጸውንም ምስል ለአንተ አታድርግ። አትስገድላቸው፤ አታምልካቸውምም» ብሎ ለእስራኤል ጥብቅ ትእዛዝ ሰጠ፤ ዘጸ. 20፡4-5።

እስራኤል አርንን «አማልክት ሥራልን» ሲሉት ከሰጡት ወርቅ ጥጃ ሠራላቸው፤ «እስራኤል ሆይ፣ እነዚህ ከግብጽ ምድር ያወጡህ አማልክትህ ናቸው አላቸው። አርንም ... መሠዊያን በፊቱ ሠራ፤ አርንም ፡- ነገ የእግዚአብሔር በዓል ነው ሲል ዐወጀ»። የአርን ዓላማ በሠራው የወርቅ ጥጃ የእስራኤልን ሕዝብ አሳብ ወደ እግዚአብሔር ለማዞር ይመስላል። ሆኖም እስራኤል «የሚቃጠል መሥዋዕት ሠጧ፤ የደኅንነትም መሥዋዕት አቀረቡ፤ ሕዝቡም ሊበሉና ሊጠጡ ተቀመጡ፤ ሊዘፍኑም ተነሡ»፤ ዘጸ. 32፡1-6።

ይህ ታሪክ የትእዛዙ መተላለፍ ያስከተለውን ውጤት በማሳየቱ የባዕድ አምልኮትን ሁኔታና የትእዛዙን ዓላማ ማስተዋል እንችላለን። በአሕዛብ መካከል ብዙዎቹ አምላካቸውን በጥጃ አስመስለው ያመልኩት ነበር። በእስራኤል ዘንድ ከነበሩት የሚበዙቱ አስደናቂውን ወርቃማ ጥጃ ሲያዩ እንደ አርን አሳብ ሳይሆን፣ እግዚአብሔርን ረስተው ሌሎችን «አማልክት» ከሥጋዊ ደስታ ጋር ሊያመልኩ ሞክሩ። እንግዲህ ወርቃማው ጥጃ ለባዕድ አምልኮት ምክንያት ሆነ። አንዳንዶች ምናልባት በአርን ጥሪ መሠረት እግዚአብሔርን ለማምለክ ሳያስቡ አልቀሩም፤ ነገር ግን ዘዴያቸው የእግዚአብሔርን ትእዛዝ በመቃረን ተቀጡ እንጂ ምንም ዓይነት ተቀባይነት አላገኙም፤ ዘጸ. 32፡21-35።

እንግዲህ በክርስቲያን አምልኮት ለኪነ ጥበብ ስፍራ የለም ማለት ያስፈልጋልን? እግዚአብሔር መገናኛው ድንኳን እንዲሠራ ሲያዝዝ፣ በሥራ ሁሉ ብልጎት በጥበብም በማስተዋልም በዕውቀትም የእግዚአብሔር መንፈስ የተሞላበትን፣ በወርቅና በብር በናስም እንዲሠራ፣ ለፈርጥ የሚሆነውን የዕንቁ ድንጋይ እንዲቀርጽ፣ ዕንጨቱንም እንዲጠርብ ባስልኤል የተባለውን ዐዋቂ ሰው ከይሁዳ ነገድ ጠራ፤ ዘጸ. 31፡1-5። በመገናኛው ድንኳን ብዙ የኪነ ጥበብ ሥራ ነበረ፤ ታቦት ነበረ፤ በታቦቱም ላይ ኪሩቤል ነበሩ፤ ነገር ግን ስግደት የሚደረገው ለእግዚአብሔር እንጂ በኪነ ጥበብ ለተሠሩ ዕቃዎች አልነበረም። በሰሎሞን ቤተ መቅደስም ብዙ ነገር በኪነ ጥበብ ቢሠራም ስግደቱና አምልኮቱ የሚቀርበው ለእግዚአብሔር ብቻ ነበረ።

ሰዎች በእግዚአብሔር ትእዛዝ የተሠራን አንድ ነገር ከተሠራበት ዓላማ ውጭ ያመልኩበት ነበር። ለምሳሌ በምድረ በዳ ሙሴ ሠርተት ለነበረው የናስ እባብ በሕዝቅያስ

ዘመን ዐጥነውለታል፤ 2ኛ. 18+4። ብዙ ሰዎች ደግሞ አንድ ምስል ሲሠሩ ወይም ሥዕል ሲሥሉ መንፈሳዊ አሳብ ሊኖራቸው ይችላልና ከምስሉ ወይም ከሥዕሉ በስተ ጀርባ አምላክ ያለ ይመስላቸዋል። ይልቁንም ከጊዜ በኋላ ያ ምስል ወይም ሥዕል አምላካቸው ይሆናልና ያመልኩታል። በዚህ ዐይነት በመሳፍንት ዘመን ለእግዚአብሔር የተቀደሰው የብር ምስል በገፍ በተወሰደበት ጊዜ ሚካ የተባለው የኤፍሬም ሰው «የሠራኋቸውን አግልክቲን ... ይሳችሁ ሄዳችኋል፤ ሌላ ምን አለኝ?» የሚለውን አቤቱታ ለዳን ሰዎች አቀረበ፤ መላ. 18+1-6:24። ነቢዩ ኢሳይያስ ስለዚህ ሁኔታ በሰፊው ጽፏል፤ «ጠራቢውም ገመድ ይዘረጋል፤ በበረቅም ያመለክተዋል፤ በመቅረጫም ይቀርጽዋል ... በሰው አምሳልና በሰው ውበት ያስመስለዋል ... የቀረውንም ዕንጨት አምላክ አድርጎ ምስል ይቀርጽበታል፤ በፊቱም ተጉንብሶ ይሰገዳል፤ ወደ እርሱም እየጸለየ ፡- አምላኬ ነህና አድነኝ ይላል»፤ ኢሳ. 44+13-17። የእስራኤል ሰዎች በቤተ መቅደስ እንኳ ሳይቀር «በግንቡ ዙሪያ ላይ የተንቀሳቃሾችና የርኩሳን አራዊት ምሳሌ የእስራኤልንም ቤት ጣዖታት ሁሉ» ማሉ፤ ሕዝ. 8+10። ስለዚህ በብሉይ ኪዳን ዘመን የኪነ ጥበብ ሥራ ጥቅም የሰጠው እግዚአብሔርን ለማገልገል ሳይሆን በተለይ ለባዕድ አምልኮት ነው።

በአዲስ ኪዳን ዘመን በኢየሩሳሌም ቤተ መቅደሱ ለብዙ ዓመት እየታደሰ ከቄየ በኋላ፣ ሐዋርያት ባማሩ ድንጋዮችና በስእለት ስጦታዎች እንዳጌጠ ሲነጋገሩ፣ ክርስቶስ በእስራኤል ኅጢአት ምክንያት ፈጽሞ እንደሚፈርስ አስጠነቀቃቸው። እዚህ ላይ የኪነ ጥበብ ሥራ ከእውነተኛ አምልኮና የሰው አካሄድ ጋር የማይስማማ በመሆኑ፣ እንደዚሁም ከትክክለኛ የሰው ልብ ባለመፍለቁ ከንቱ እንደሆነ ይታያል፤ ሉቃ. 21+5-6። በግሪክ ዓለምም በተለይም በአቴና የኪነ ጥበብ ሥራ እጅግ ተስፋፍቶ አስገራሚ ሁኔታ ይታይበት ነበር፤ ነገር ግን ሰውን ወደ እግዚአብሔር ለማድረስ ይደረግ ለነበረው ጥረት ዕንቅፋት ሆኖ ኖሯል፤ ሐ.ሥ. 17+22-23።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፣ «እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ የሚሰገዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ያስፈልጋቸዋል» ብሎ በግስተማሩ የእውነተኛውን አምልኮ ጠባይ ጠቀሟል፤ ዮሐ. 4+24። እንግዲህ ኪነ ጥበብ ትክክለኛውን የሰው ልብ ሊፈጥር አይችልም፤ ነገር ግን ሰው እንደ ባስልኤል የተለወጠ ልብ ካለውና የእግዚአብሔር መንፈስ ካለበት በኪነ ጥበብ ስጦታው እግዚአብሔርን የሚያከብር፣ ሰውም የሚግርበትን ወይም ዐይኑን ወደ እግዚአብሔር እንዲያነሣ የሚያደርገውን ሥራ ሊሠራ ይችላል። ሆኖም ከዚህ በላይ እንዳየነው የኪነ ጥበብ ሥራ ለእግዚአብሔር ሳይሆን ለሰው ክብር ተብሎ ስለሚከናወን፣ ሰዎችን ወደ ሐሰተኛ ስግደት ስለሚመራቸው ይህ ሥራ በአምልኮት ሕንጻዎች ላይ ባይታይ የተሻለ ነው።

ለእግዚአብሔር ክብርና ለሰው ጥቅም በሚውል የኪነ ጥበብ ሥራ በኅጢአት ለተቀሠፈ ፍጥረት የሚገለጥ ርኅራኄና ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር የሚያስታርቅ በክርስቶስ ያለው ተስፋ ይታዩበታል፤ ክርስቲያንም ከዓለም መንፈስ ተለይቶ እውነትን የሚከታተል ፍቅር እንዲኖረው ያደርጋል። ሆኖም ኪነ ጥበብ የእግዚአብሔርን ልዕልና ከፍ ቢያደርግም፣ ሰው በቅዱስ ብርሃኑ መመላለስ እንደሚችል ካላሳየ ወደ ተስፋቢነት ስለሚመራ ክርስቲያናዊ አገልግሎት አይደለም። ሠዓሊዎች እነዚህን ነገሮች በልዩ ልዩ ዘዴ ለማሳየት ይሞክራሉ። ለምሳሌ በሰው ፊት ላይ የሚግሉ ትልልቅ ዐይኖች ሰው በመንፈሳዊ አብርሆት በምድር ከሚታዩት ነገሮች በበለጠ ሰማያውያን እውነተኛን ተረድቶ እንደሚደሰትባቸው ሊያመለክቱ ይችላሉ። በተጨማሪም ሠዓሊዎች በብርሃን፣ በቀለም፣ በይዘት፣ በምሳሌዎች ... ወዘተ ተጠቅመው የሰውን ልብ

ለመንካትና ለማንሣት ወይም ለማሳረፍ ይሞክራሉ። ይሁን እንጂ አዲስ ኪዳን የኪነ ጥበብ ሥራን አስመልክቶ ትእዛዝ ወይም ተስፋ አይሰጥም፤ ስለዚህ በዚህ ሥራ የቤተ ክርስቲያን ተሳትፎ እጅግ ውሉን መሆን አለበት።

6. ስፖርት (8)

ዛሬ በየትኛውም የዓለም ክፍል ስፖርት ትልቅ ስፍራ አለው። ትልቅ የስፖርት ውድድር ካለ ለምሳሌ የዓለምን የእግር ኳስ ውድድር ዋንጫ ወይም የኦሊምፒክ ጨዋታን በየአገሩ ብዙ ሕዝብ ይከታተላል። በኢትዮጵያ እግር ኳስ ለመጫወት የማይፈልግ ተማሪ የት ይገኛል? ሴቶችም ቢሆኑ በስፖርት ከቀድሞው የበለጠ ተሳትፎ በማሳየት ላይ ናቸው። የአገር ጀግኖች የሚባሉት ታላላቅ ሯጮች ናቸው፤ ወንዶችም ሆኑ ሴቶች በተራው ሕዝብ ዘንድ በሚገባ ይታወቃሉ፤ አዲሱ ትውልድም የሚያልመው እንደ እነርሱ ለመሆን ነው። ትልቅ የስፖርት ውድድር ካለ ሥራ ይቆማል፤ እነዚህ የታወቁ ስፖርተኞች በየዓመቱ እስከ መቶ ሚሊዮን ብር ገቢ ያገኛሉ፤ ለምሳሌ እንደ እንግሊዙ ማንቸስተር ዩናይትድ ያሉ የእግር ኳስ ክለቦች ገቢ በቢሊዮን እንደሚቋጠር ይታሰባል። እንግዲህ ይህ በእውነት ስፖርት ነው ለማለት ያስደፍራል?

በእስራኤል ኑሮ ስፖርት ብዙ ስፍራ አልነበረውም፤ ለዚህም በአሕዛብ መካከል ስፖርት ትልቅ ስፍራ ስላለውና ከልዩ ልዩ አገሮች ባህልና አምልኮት ጋር መያያዙ አንዱ ምክንያት ይሆናል። በግሪኩ ዓለም ለሰው አካል ከፍ ያለ ክብር ይሰጣል ማለት ብቻ ሳይሆን፤ ይመለከል ማለትም እንኳ ይቻላል። በሮም ስፖርት ብዙ ጊዜ ግድያ እስከሚፈጸምበት ደረጃ ደርሶ ነበር። ከዚህም የተነሣ ክርስቲያኖች የሮምን ስፖርትና በአፈጻጸሙ የሚታየውን መጨናነቅና መተፋፈን አጥብቀው ይቃወሙ ነበር፤ በመጨረሻም ሊያስቀሩት ቻሉ። በሮም ዋና አሪና (እስቴድዮም) ብዙ ክርስቲያኖች በእውራዎች ሲገደሉ፤ ተመልካቾች ይደሰቱ ነበር።

ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «ሰውነትን ለሥጋዊ ነገር ማስለመድ ለጥቂት ይጠቅማል» ብሎ ያስጠነቅቀናል፤ 1ጢሞ. 4፥8። እንግዲህ ብዙ ሰዎች፤ ክርስቲያኖች እንኳ ሳይቀሩ ለምን ለስፖርት ብዙ ገንዘብ ያወጣሉ? ለምንስ ብዙ ኅይልና ጊዜ በከንቱ ያባክናሉ? ለእነዚህ ጥያቄዎች በርካታ መልሶች ቢኖሩም፤ ሀ) ሰው የራሱን ሰውነት ለመቁጣጠር ይፈልጋል፤ ለ) ከአንድ ታላቅ ስፖርተኛ ጋር በአሳቡ ራሱን አንድ በማድረግ ታላቅ እንዲሆን ይመኛል፤ ሐ) የራሱ ወገን ወይም ሕዝብ ከሌሎች የተሻለ እንደሆነ ይሰማዋል፤ መ) አንድን ሰው ወይም የስፖርት ክለብ በመደገፍ ከጓደኞቹ ጋር ተባብሮ ይደሰታል፤ ሠ) በሕይወቱ ያስመረረውን ከንቱ ነገር ለጊዜው ሊረሳበት ይችላል የሚሉት ዋና ዋናዎቹ ሊሆኑ ይችላሉ። እውነት ነው፤ መጠነኛ ስፖርት ለሰው ጤንነት ጠቃሚ ነው፤ ነገር ግን ስፖርት በሰው ኑሮ ይህን ያህል ስፍራ ይዞ መገኘቱ የኅብረተሰብን በኅጢአት መበከል ያሳያል።

ሐዋርያውም በዘመኑ ስፖርትን ለክርስቲያናዊ ኑሮ እንዴት እንደተጠቀመበት ብንመለከት ብዙ ነገርን መረዳት እንችላለን።

ሀ) በዓለማዊ ስፖርት ጉበዞች የሆኑና የታወቁ ስፖርተኞች ሲጫወቱ የሚበዙቱ ተመልካች ይሆናሉና ለማየት ብዙ ገንዘብ ይከፍላሉ። በክርስቲያናዊ ውድድር ግን ምእመናን ሁሉ ይሳተፋሉ፤ በተለይ መሪዎቹ ለውድድር ቢነሣሡ አንዱ ከሌላው አይበልጥም፤ ተመልካቾቹም ሩጫቸውን የጨረሱ፤ ድል የነሡና የሕይወት አክሊል የተቀበሉ ብቻ ናቸው፤ 1ቆሮ. 9፥24፤ 1ጢሞ. 6፥11-12፤ ዕብ. 12፥1-2፤ ራእ. 2፥10።

ለ) በዓለማዊ ስፖርት የሚደርስ አደጋ ወይም ሞት እንግዳና ትልቅ ነገር ሆኖ ይታያል። በክርስቲያናዊ ተጋድሎ ግን እንደነዚህ ዐይነት ነገሮች የተለመዱ ናቸው፤ ምክንያቱም መሪዎችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነውርን ንቆ መስቀሉን ታግሦአልና፤ ዕብ. 12፥1-4።

ሐ) ዓለማውያን ስፖርተኞች ሰውነታቸውን የሚገዙትና በተደነገገው ሕግ መሠረት የሚታገሉት የሚጠፋውን የድል አክሊል ለማግኘት ሲሆን፤ ክርስቲያኖች ግን የማይጠፋውን ለማግኘት ነው፤ 1ቆሮ. 9፥25-27፤ 2ጢሞ. 2፥5።

ከክርስቲያን አሁን ሁሉን በድንገዝግዝታ ያያል፤ ሽልማቱን ሲቀበል ግን በግልጥ ያያል፤ በእግዚአብሔር እንደታወቀ ያውቃልና ፍጹም ሰው መሆን ምን እንደሆነ ያስተውላል፤ 1ቆሮ. 13፥12።

መ) በዓለማዊ ስፖርት የቀድሞ ድሎች እየተረሱ ለአሁኖቹ ክብር ይሰጣል። በክርስቲያናዊ ውድድር ግን ሁልጊዜ ለወደፊት ወደምንቀበለው አክሊል እንመለከታለን፤ 1ቆሮ. 9፥24፤ ፊል. 3፥10-14፤ 2ጢሞ. 4፥8፤ ዕብ. 12፥1-2።

ኅብረተሰብ ያለ እግዚአብሔር ሲኖር ከእውነት እየራቀ ብዙ ዐይነት ባዕድ አምልኮትን ይከተላል፤ ኑሮውም ከተፈጠረለት ዓላማ እየወጣና እየተዛባ፤ በኅጢአትም እየተበከለ ይሄዳል። ይህንም በአንዳንድ ምሳሌዎች አይተነዋል፤ ለወደፊትም በኅብረተሰብ የኅጢአት ውጤት ላይ በአዳዲስ መንገዶች ሊታይ ይችላል። መፍትሔው ግን ሰው በእውነት ወደ ፈጣሪው መመለሱ ነው።

ማስታወሻ

- (1) NIDCC "Pharisees"÷"Judaism" ይመ.
- (2) ኢዲሞክራሲያዊ አገዛዝ ብዙ ጊዜ በእንግሊዝኛ "Totalitarianism" ይባላል።
- (3) ተድላን መከታተል የሕይወት ዋና ግብ ነው የሚለው ፍልስፍና በእንግሊዝኛ Hedonism ይባላል።
- (4) ውርጃ በእንግሊዝኛ Abortion ይባላል፤ በNIDCC "Abortion" ይመ.
- (5) ሥቃይን ለማስቀረት የሚፈጸም የስምምነት ግድያ በእንግሊዝኛ Euthanasia ወይም Mercy Killing ይባላል።
- (6) "Philosophy of Religion" በNIDCC፤ «ግኖስቲክ» በመቅመቃ ይመ.
- (7) "Art, Christian" በNIDCC ይመ.
- (8) በዚህ ንዑስ ርእስ ከ DOH ገጽ 229-231 ብዙ አሳብ ተገኝቷል።

ምዕራፍ 45 - የጎጢአት ቅጣት

«የጎጢአት ደመወዝ ሞት ነው»፤ ሮም 6፥23። ብዙ ሰዎች ጎጢአትን እንደ ጉድለት፣ እንደ አንድ ዐይነት ሕመም ወይም እንደ ቀልድም እንኳ ቢቈጥሩት እግዚአብሔር ቸል ብሎ አይመለከተውም። ጎጢአት ሕግን መተላለፍ ብቻ ሳይሆን፣ በሕግ ሰጪው ላይ ማመዕም ነው፤ 1ዮሐ. 3፥4። ጎጢአት የእግዚአብሔር ዙፋን መሠረት የሆነውን ጽድቅ መተላለፍ (መዝ. 97፥2) እና «እኔ ቅዱስ ነኝና ቅዱሳን ሁኑ» (1ጴጥ. 1፥16) ያለውን ቅድስና መንቀፍ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር ጎጢአትን ሲቀጣ አመክንዮታዊ እንጂ በዘፈቀደ አይደለም። በጎጢአት ምክንያት በሰው ላይ የሚያመጣውን ቅጣት ስንመረምር፣ የጎጢአትን ደረጃዎች፣ የማይሰረይ ጎጢአትን፣ የእግዚአብሔርን ተጣ፣ የቅጣትን አፈጻጸምና የቅጣትን ዓላማ ማተት አስፈላጊ ነው።

ሀ) የጎጢአት ደረጃዎች (1)

ጎጢአት ሁሉ እንደ አንድ ድርጊት ይቈጠራል፤ ስለዚህ «ሕግን ሁሉ የሚጠብቅ፣ ነገር ግን በአንዱ የሚሰናከል ማንም ቢኖር በሁሉ በደለኛ ይሆናል» የሚለው ማስጠንቀቂያ ተጽፏል፤ ምክንያቱም ሰው ጎጢአትን ሲያደርግ በእግዚአብሔር ላይ ዐምቶአልና ሕጉን ተላልፏል፤ ያዕ. 2፥10። ይህንም ስንል ጎጢአት ሁሉ አንድ ዐይነት ነው ወይም ይተካከላል ወይም አንድ ዐይነት ቅጣትን ያስከትላል ማለት አንችልም። ሳያውቁ ጎጢአት በመሥራትና በትዕቢት ዐውቆ በመሥራት መካከል ልዩነት አለ (ዘጉ. 15፥27፡30)፤ እንደዚሁም እግዚአብሔርን ባለመውደድ ማለትም ታላቂቱንና የፈተኛዬቱን ትእዛዝና ባልንጀራውን ባለመውደድ ይኸውም ሁለተኛዬቱን ትእዛዝ በመተላለፍ መካከል ልዩነት አለ፤ ማቴ. 22፥37-40።

የሕግ ትእዛዛት ይለያያሉና ትእዛዛቱ የሚፈጸሙባቸው ሁኔታዎች ልዩ ልዩ ናቸው፤ ስለዚህ ጎጢአት ሁሉ አንድ ዐይነት በደል የለበትምና ቅጣቱ እንደየጎጢአቱ ክፋት ነው። እንግዲህ መታዘዝ ከመሥዋዕት ስለሚበልጥ በሥርዐታዊ ሕግ ላይ ከሚሠራ ጎጢአት በግብረገባዊ ሕግ ላይ የሚደረገው ጎጢአት ይከብዳል፤ 1ሳሙ. 15፥22። ከችጋር የተነሣ የሚሰርቅ በስስት የሚቀማን ያህል አይነቀፍም፤ ምሳ. 6፥30። እንደዚሁም በጎጢአት ደረጃዎች እንዳሉ ሁሉ፣ በቀጣም ደረጃዎች አሉ፤ ማቴ. 5፥22።

ሰዎች ሁሉ «በአዳም» በመወለዳቸው በደለኞች ናቸው፤ የጎጢአትም ብክለት አለባቸው። አንዳንዶች በጎጢአት እያደጉ ይኖራሉና ክፉዎች ይባላሉ። ሌሎች ግን መሠረታዊ ጠባያቸው እንደ «ክፉዎቹ» ቢሆንም ከጋርዮሽ ጸጋ ሥራ የተነሣ በሌላ መንገድ ያድጋሉ። የጋርዮሽ ጸጋ በሕይወት ውጥረት፣ በኅብረተሰብ ተጽዕኖና ቅጣትን በመፍራት ክፋትን እንዳያደርግ ሰውን ይገታል፤ በሰውም ውስጥ ያለውን ተፈጥሮታዊ ፍቅር፣ የንደኛነት ደስታና ግብረገባዊ ትክክለኛነት ይቀስቅሳልና ሰው መልካም ሥራ ይሠራል፤ ከዚህም የተነሣ አንዳንድ ሰዎች መልካም ይባላሉ። ሆኖም ይህ ዐይነት መልካም ሥራ ሰውን ወደ ደኅንነት አይመራም። ምክንያቱም አዳማዊው ጠባይ ከመሠረቱ አልተለወጠም፤ ጎጢአቱ አልተሰረየለትምና በእግዚአብሔር አላመነም፤ ያለ እምነት እግዚአብሔርን ደስ ማሰኘት አይቻልምና፤ ዕብ. 11፥6። እነዚህ የልብ

ለውጦች የሚገኙት በጋርዮሽ ጸጋ ሳይሆን፤ የእግዚአብሔርን ቃል በመስማት በመንፈስ ቅዱስ ልዩ ሥራ ነው፤ 1ጴጥ. 1፥23-25።

ሰው እንደ ክፉ ሥራው ይቀጣል። በብሉይ ኪዳን ሕግ ቅጣት፤ «ስብራት በስብራት ፈንታ፤ ዐይን በዐይን ፈንታ፤ ጥርስ በጥርስ ፈንታ፤ ሰውን እንደጉዳ እንዲሁ ይደረግበት» ተብሎ ታዘዘ፤ ዘሌ. 24፥20። ነቢዩ ሕዝቅኤል «ኅጢአት የምትሠራ ነፍስ እርሷ ትሞታለች» ብሎ አስጠነቀቀ፤ ሕዝ. 18፥4፡20። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፤ «... ዐውቆ ያልተዘጋጀ እንደ ፈቃዱም ያሳደረገ ያባሪያ እጅግ ይገረፋል፤ ያላወቀ ግን መገረፍ የሚገባውንም ያደረገ ጥቂት ይገረፋል» በማለቱ በምሳሌ ሰው እንደ ክፉቱ እንደሚቀጣ አሳየ፤ ሉቃ. 12፥47-48። ሐዋርያው ጳውሎስ «ሰው የሚዘራውን ሁሉ ያንኑ ደግሞ ያጭዳል» (ገላ. 6፥7)፤ ሐዋርያው ዮሐንስም፤ «ሙታንም በመጻሕፍት ተጽፎ እንደነበረ እንደ ሥራቸው መጠን ተከፈሉ» (ራእ. 20፥12) ብለው በመጻፋቸው የሰው ቅጣት እንደ ሥራው የሚፈጸምና ግብረገባዊ መሆኑን አሳይተዋል። ይህም እውነት በብዙ ጥቅሶች ተረጋግጧል፤ ኢዮብ 34፥11፤ መዝ. 62፥12፤ ምሳ. 24፥12፤ ኤር. 32፥19፤ ሕዝ. 33፥20፤ ማቴ. 16፥27፤ ሮሞ 2፥6፤ 2ቆሮ. 5፥10፤ 1ጴጥ. 4፥17፤ ራእ. 22፥12።

ለ) የማይሰረይ ኅጢአት

ሰው ኅጢአት የሚሠራው ከድክመቱ የተነሣ ብቻ ሳይሆን ከልቡ ክፋት በመመንጨቱ ነው። ይህም በአንድ በኩል እግዚአብሔር የሰውን ሕይወት እንዳይቋጣጠር ስለሚፈለግና በሌላ በኩልም ሰው እግዚአብሔርን ስለሚጠላ መሆኑን በምዕራር 43 አይተናል። እግዚአብሔር በጋርዮሽ ጸጋ ሰውን ባይገታውና ለልቡ ዝንባሌ አሳልፎ ቢሰጠው የሰው ልብ እየከፋ ይሄዳል።

ሰው ከጋርዮሽ ሥራ የተነሣ ለጊዜው ከክፋቱ ሊመለስ ይችላል። አክባብ እንኳ በእግዚአብሔር ፊት ራሱን አዋረደ (ነገ. 20(21)፥29)፤ የነገረዉ ሰዎች ማቅ ለብሰው ከክፉ መንገዳቸው ተመለሱ፤ ዮናስ 3፥5-10። እግዚአብሔር ሕዝቡን ለማዳን ሲሠራ፤ ዓለም እግዚአብሔርን ይቃወማል። ክርስቶስ፤ «ብርሃንም ወደ ዓለም ስለመጣ፤ ሰዎችም ሥራቸው ክፉ ነበረና ከብርሃን ይልቅ ጨለማን ስለወደዱ ፍርዱ ይህ ነው» በማለቱ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ከባድ ትግል እንዳለ አሳይቷል፤ ዮሐ. 3፥19። «ብርሃንም በጨለማ ይበራል፤ ጨለማም አላሸነፈውም» የሚለው እግዚአብሔር ፈቃዱን እንደሚፈጽም ያሳያል፤ ዮሐ. 1፥5። ይህም ትግል በፈርዖን ሕይወት ታሪክ ተብራርቷል። በአንድ በኩል እግዚአብሔር የፈርዖንን ልብ አደነደነ፤ በሌላም በኩል ፈርዖን ራሱ ልቡን አደነደነው። ስለዚህ ታሪክ በም. 3 መ 2ሀ አትተናል።

ሰው ልቡን እያደነደነ ሲሄድ መንፈስ ቅዱስን ሊሳደብ ይችላል፤ ይህም የኅጢአት የመጨረሻ ርምጃ ነው። አንዳንድ ሰዎች ይህን አድርገናል ብለው መናገር ስለሚፈሩ፤ ይህ ኅጢአት ምን እንደሆነ መረዳት ይገባናል። ምክንያቱም ይህ ኅጢአት በእግዚአብሔር የተገለጠውን መጠራጠር ወይም አለማመን ወይም መንፈስ ቅዱስን ማሳዘን አይደለም፤ እውነተኞች ምእመናን እነዚህን ነገሮች ያደርጋሉና። እንግዲህ ይህኛው ኅጢአት ምን ዐይነት ኅጢአት ነው?

ወንጌላዊው ማርቆስ፤ «እውነት እላችኋለሁ፤ ለሰው ልጆች ኅጢአት ሁሉ የሚሳደቡትም ስድብ ሁሉ ይሰረይላቸዋል፤ በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሰድብ ቃል የሚናገር ሁሉ ግን የዘለዓለም ኅጢአት ዕዳ ይሆንበታል እንጂ ለዘለዓለም አይሰረይለትም» የሚለውን የክርስቶስን ቃል ከጠቀሰ በኋላ፤ «ርኩስ መንፈስ አለበት ይሉ ነበርና» ብሎ

በመጻፉ የጎጢአቱን ልዩ ክፋት ገለጠ፤ ማር. 3፥28-29። ክርስቶስ በምን ጊዜ ይህን እንደተናገረ በይበልጥ የዚህ ጎጢአት ሁኔታ ይገልጻል፤ ማቴ. 12፥22-32፤ ማር. 3፥20-28፤ ሉቃ. 11፥14-23። ክርስቶስ ጋኔን ያደረበትን ዕውርና ዲዳ የነበረውን ሰው ፈውሶት ነበር። ሕዝቡ ተአምሩን አይተው፡ «እንጂ፡ ይህ ሰው የዳዊት ልጅ ይሆንን?» አሉ። ፈረሳውያን ግን ኢየሱስ ይህን በሰይጣን ጎይል እንደሠራ ተናገሩ። ክርስቶስ አሳባቸው ኢአመክንዮታዊ መሆኑን በክርክር ካሳየ በኋላ፡ ንግግራቸው በስሕተት የተደረገ ሳይሆን የእግዚአብሔር ሥራ መሆኑን ሲያውቁ ከሰይጣን መሆኑን በመናገራቸው የልባቸውን ጥንካሬና ክፋት ገለጠ። ሰው ወደዚህ ደረጃ ከደረሰ ጎጢአቱ አይሰረይለትም። የእግዚአብሔርን ሥራ አይቶ በዚህ ዐይነት ቢቃወመውም ተስፋ የለውም፤ የእግዚአብሔር ጸጋ ትቶታልና። ንጉሥ ሄሮድስ የመጥምቁ ዮሐንስን ቃል ሰማ፤ ልቡን ግን አደነደነ፤ ቂይቶም በተገናኙ ጊዜ ኢየሱስ አንድም ቃል አልተናገረውም፤ ሉቃ. 3፥18-20፤ 23፥8-9። ዔሳው ብዙርናውን ናቀው፤ በኋላም በእንባ ተግቶ ምንም ቢፈልገው ለንስሐ ስፍራ አሳገኘም፤ ዕብ. 12፥15-17።

የዕብራውያን መልእክት፡ «አንድ ጊዜ ብርሃን የበራላቸውን ሰማያዊውንም ስጦታ የቀመሱትን ከመንፈስ ቅዱስም ተካፋዮች ሆነው የነበሩትን መልካሙንም የእግዚአብሔርን ቃልና ሊመጣ ያለውን የዓለም ጎይል የቀመሱትን በኋላም የካዱትን እንደገና ለንስሐ እነርሱን ማደስ የማይቻል ነው፤ ለራሳቸው የእግዚአብሔርን ልጅ ይሰቅሉታልና፤ ያዋርዱትማልና» የሚለውን ከባድ ማስጠንቀቂያ ይሰጣል። ፈረሳውያን እንዳደረጉት ሁሉ፡ የክርስቶስን ሥራ ከእግዚአብሔር መሆኑን ከተረዱ በኋላ ዐውቀው የካዱትና የነቀፉት ሌሎችም አሉና በእውነት ንስሐ መግባት አይፈልጉም፤ ጎጢአታቸውም ሊሰረይላቸው አይችሉም፤ ዕብ. 6፥4-6። ዕብራውያን 10፥25-29 ደግሞ ይህን ዐይነት ሁኔታ ያብራራል። እነዚህ ሰዎች አብርሆት ቢኖራቸውም፡ ልባቸው አልተለወጠም፤ ዳግመኛ አልተወለዱም፤ እውነተኞች አማኞች ከቶ አልነበሩም። ሰው ከዚህ ሁኔታ መመለስ አይችልም፤ እግዚአብሔር በዚህ ሁኔታ ሰውየውን ለመተው ወስኗልና ጎጢአቱ አይሰረይለትም። አንዳንዶች ግን እነዚህ ሰዎች እውነተኞች አማኞች ሊሆኑ ይችላሉ ብለው ያስተምራሉ። ስለዚህ አሳብ «ትምህርተ ድኅነት» በሚለው በ7ኛው ጥናት እንደገና ማብራሪያ እንደምንሰጥ ተስፋ እናደርጋለን።

ሐዋርያው ዮሐንስ ሞት የሚገባው (ወደ ሞት የሚያደርስ) ጎጢአትና ሞት የማይገባው (ወደ ሞት የማያደርስ) ጎጢአት እንዳሉ ጽፏል። «ማንም ወንድሙን ሞት የማይገባውን ጎጢአት ሲያደርግ ቢያየው ይለምን፤ ሞትም የማይገባውን ጎጢአት ሳደረጉት ሕይወት ይሰጥለታል። ሞት የሚገባው ጎጢአት አለ፤ ስለዚያ እንዲጠይቅ አልልም» በማለቱ ለአንዳንድ ሰዎች መጸለይ ዋጋ እንዳለው ሲያሳይ፡ ለሌሎች መጸለይ ግን መልስ እንደማያስገኝ ፍንጭ ይሰጣል፤ 1ዮሐ. 5፥16። እነዚህ ሰዎች እነማን ናቸው? ዮሐንስ በመልእክቱ ብዙ ጊዜ ከቤተ ክርስቲያን ስለወጡ ሐሰተኛ መምህራን ይጽፋል። የዘለዓለምን ሕይወት የተቀበሉና በኋላ ይህ ሕይወት የሌላቸው ከመጀመሪያው እውነተኛ ወንድሞች የነበሩ አይመስሉም። እነርሱ የክርስቶስ ተቃዋሚዎች ነበሩ፤ «አብንና ወልድን» የሚክዱ (2፥22-23)፤ የእግዚአብሔር ሳይሆን የሰይጣን ልጆች ነበሩ፤ 3፥10። እነርሱ ለጊዜው ከነዮሐንስ ጋር ነበሩ፤ በኋላ ግን «ከእኛ ወገን» ባለመሆናቸው ከማኅበሩ ወጡ፤ «ከእኛ» ቢሆኑ ኖሮ ከነዮሐንስ ጋር ይጸኑ ነበርና፤ 2፥19፤ ደግሞ 2ዮሐ. 9 ይመ.። እንግዲህ እነዚህ ሰዎች የሠሩት የማይሰረየውን ጎጢአት ነው፤ ምክንያቱም አስቀድሞ የተቀበሉትንና ያስተማሩትን ቃል ካዱት፤ ነቀፉትም (2)።

ሐ) የእግዚአብሔር ቅጣ

ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «... እንደ ሌሎቹም የቅጣ ልጆች ነበርን» ብሎ በመጻፉ ሰው ክርስቲያን ከመሆኑ በፊት ከእግዚአብሔር ቅጣ በታች እንደነበረ፡ የማያምኑ ሁሉም የቅጣ ልጆች መሆናቸውን ያሳያል። የእግዚአብሔር ቅጣ በሰው ላይ የሚያድረው፡ ሰው በበደልና በጎጢአት ምክንያት የሞተ በመሆኑ፡ በሰይጣን በመመራቱ፡ የዚህን ዓለም ክፉ መንገድ በመከተሉ፡ ለሰይጣን በመገዛቱ፡ ለማይታዘዙት መንፈስ በመታዘዙና የሥጋን ክፉ ምኞት በማርካቱ ነው፤ ኤፌ. 2፡1-3 አ.መ.ት.። እንደዚህ የሚኖር ሰው በእግዚአብሔር ልጅ አያምንምና «በልጁ የማያምን ... የእግዚአብሔር ቅጣ በእርሱ ላይ ይኖራል»፤ ዮሐ. 3፡36።

የእግዚአብሔር ቅጣ ሁልጊዜ የሚደርሰው በማያምኑት ላይ ሲሆን፡ ሕዝቡም ቢሆን ከመንገዱ ቢወጣ ሊወርድበት ይችላል። ከግብጽ ያወጣው ትውልድ ስለተፈታተነው እግዚአብሔር «ወደ ዕረፍቱም እንዳይገቡ በቅጣዬ ማልሁ» አለ፤ መዝ. 95፡8-11። ኢያሱ፡ «እግዚአብሔር ያዘዛችሁን ቃል ኪዳን ስታፈርሱ፡ ሄዳችሁም ሌሎችን አማልክት ስታመልኩ፡ ስትሰግዱላቸውም፡ በዚያ ጊዜ የእግዚአብሔር ቅጣ ይነድባችኋል» ብሎ እስራኤልን አስጠነቀቀ፤ ኢያሱ 23፡16። ኢሳይያስ፡ «አቤቱ ተቂጥተኸኛልና፡ ቅጣህንም ከእኔ መልሰሃልና ...» ብሎ ጻፈ፤ ኢሳ. 12፡1። ሕዝቅኤል፡ «አሁን በቅርብ መፃቴን አፈስብሻለሁ፤ ቅጣዬንም እፈጽምብሻለሁ፤ እንደ መንገድሽም መጠን እፈርድብሻለሁ» ብሎ በእስራኤል ላይ ስለሚደርሰው የእግዚአብሔር ፍርድ ጻፈ፤ ሕዝ. 7፡8። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በ70 ዓ.ም. በሕዝቡ ዋና ከተማ ላይ ስለሚፈጸመው ፍርድ፡ «... ይህ የበቀል ጊዜ ነውና። በዚያን ወራት ለእርጉዞችና ለሚያጠቡ ወዮላቸው፤ ታላቅ ችግር በምድር ላይ፡ በዚህም ሕዝብ ላይ ቅጣ ይሆናልና፤ በሰይፍ ስለትም ይወድቃሉ፤ ወደ አሕዛብ ሁሉም ይማረካሉ፤ የአሕዛብም ዘመን እስኪፈጸም ድረስ ኢየሩሳሌም በአሕዛብ የተረገጠች ትሆናለች» ብሎ አስቀድሞ ተናገረ፤ ሉቃ. 21፡22-24።

የእግዚአብሔር ቅጣ እጅግ የሚያስፈራ ነው። በፍርድ ቀን የዓለም ታላላቅ ሰዎች፡ «ተራራዎችንና ዓለቶችንም፡ - በላያችን ውደቁ፤ በዙፋንም ከተቀመጠው ፊት ከበጉም ቅጣ ሰውሩን፤ ታላቁ የቅጣው ቀን መጥቷልና ማንስ ሊቆም ይችላል?» ይላሉ፤ ራእ. 6፡16-17። ከሁሉም በላይ የሚያስፈራቸው የዓለምን ጎጢአት ሊያስወግድ የመጣው የእግዚአብሔር በግ ተብሎ የተሰየመው ነው።

በዮሐንስ ራእይ ስለ ልዩ ልዩ የእግዚአብሔር ቅጣ ምሳሌዎች እናነባለን። የእግዚአብሔር ቅጣ መጥመቂያ «ከከተማ ውጭ ተረገጠ፤ እስከ ፈረሶች ልጓም የሚደርስ ደም ርቀቱ ሦስት መቶ ኪሎ ሜትር ሆኖ ከመጥመቂያው ወጣ» (ራእ. 14፡20)፤ ይህም፡ «በቅጣዬም አሕዛብን ረገጥሁ፤ በመፃቴም ቀጠቀጥኋቸው፤ ደማቸውንም ወደ ምድር አፈሰስሁት» የሚለውን የእግዚአብሔር ቃል ያሳስባል፤ ኢሳ. 63፡6። ሌላ ምልክትም አለ፡ «የእግዚአብሔር ቅጣ በእነርሱ ስለሚፈጸም ኋለኞቹ ሰባት መቅሠፍቶች» አሉ (ራእ. 15፡1)፤ እነርሱም በመሬት ዘመን በግብጽ ላይ የወደቁትን ዐሥር መቅሠፍቶች ያሳስባሉ። ደግሞም የእግዚአብሔር ቅጣ ጽዋዎች አሉ፤ በተለይ ስለ አንዱ እንደሚከተለው ተጽፏል፡- «እግዚአብሔርም ታላቂቱን ባቢሎን አስታወሰ፤ በብርቱ ቅጣው ወይን ጠጅ የተሞላውን ጽዋ ሰጣት»፤ ራእ. 16፡1.19 አ.መ.ት.። የእግዚአብሔር ቅጣ በእነዚህ ምሳሌዎች በመገለጡ አፈጻጸሙ ምን ያህል ከባድ እንደሆነና ሥቃይም እንዳለበት ያስገነዝባል።

እግዚአብሔር ስለ ሰው ኅጢአት ቸል አይልም፤ ገር በሆነ እንስሳ የተመሰለው የክርስቶስ ቀጣ እንኳ እጅግ አስፈሪ መሆኑን ገልጸናል። እግዚአብሔር ጽድቁን በቀጣ እንደሚገልጥ በም. 24 ረ8 አትተናል። የእግዚአብሔር ቀጣ እንደ ሰው ንጌት ቶሎ የሚነሣና ቶሎ የሚበርድ አይደለም። ቀጣው ግብረገባዊ ነውና ሁልጊዜ በኅጢአት ላይና በማያምኑ ላይ ያድራል። የቀጣው አስፈሪነት በተለይ ግብረገባዊ በመሆኑ አይበርድምና ሰው ከዚህ ሁኔታ መውጣት አይችልም። ብዙ ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቀጣ በሰው ኅጢአት ምክንያት የሚመጣ መሆኑ ይገልጣል። ለምሳሌ ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «... እንደ ጥንካሬህና ንስሐ እንደማይገባል ብህ የእግዚአብሔር ቅን ፍርድ በሚገልጥበት በቀጣ ቀን ቀጣን በራስህ ላይ ታከማቻለህ» በማለቱ እግዚአብሔር በፍርዱ ጻድቅ መሆኑንና እልክኛ ሰው በራሱ ላይ የበለጠ ቀጣ እንደሚያከማች ያስጠነቅቀዋል፤ ሮም 2+5። በመልእክቶቹ፡ «በማይታዘዙት ልጆች ላይ የእግዚአብሔር ቀጣ ይመጣል»፤ «...ዝሙትና ርኩሰት፡ ፍትወትም፡ ክፉ ምቹትም፡ ጣዖትንም ማምለክ የሆነ መጉምጀት ነው፤ በእነዚህም ጠንቅ የእግዚአብሔር ቀጣ በማይታዘዙት ልጆች ላይ ይመጣል» ብሎ የእግዚአብሔር ቀጣ ግብረገባዊ በመሆኑ ላይ ያተኮራል፤ ኤፌ. 5+6፤ ቆላ. 3+5-6።

የቀጣ ቀን እንደሚመጣ መጠራጠር አይገባንም። እግዚአብሔር «ቀን ቀጥሯልና፤ በዚያም ቀን ባዘጋጀው ሰው እጅ በዓለሙ ላይ በጽድቅ ሊፈርድ አለው፤ ስለዚህም እርሱን ከሙታን በማስነሣቱ ሁሉን አረጋግጧል»፤ ሒ.ሥ. 17+31። እርሱ በቂ ኅይልና ሥልጣን አለው፤ «አሕዛብንም ይመታ ዘንድ ስለታም ሰይፍ ከአፋ ይወጣል፤ እርሱም በብረት በትር ይገዛቸዋል፤ እርሱም ሁሉን የሚገዛ የእግዚአብሔርን የብርቱ ቀጣውን ወይን መጥመቂያ ይረግጣል» በልብሱና በጭንም የተጻፈበት፡- የነገሥታት ንጉሥና የጌታዎች ጌታ የሚል ስም አለው»፤ ራእ. 19+15-16።

መ) የቅጣት አፈጻጸም

መጥምቁ ዮሐንስ፡ «እናንተ የእፋኝት ልጆች ከሚመጣው ቀጣ እንድትሸኹ ማን አመለከታችሁ?» ብሎ የፍርድ ቀን እንደማይቀር አድማሮቹን አስጠነቀቀ፤ ማቴ. 3+7፤ ሉቃ. 3+7። እግዚአብሔር ለመፍረድ አይችሉም፤ ታጋሽ ነውና። እግዚአብሔር የአምራውያን ኅጢአት ገና ባለመሙላቱ የአብርሃም ዘር ወደ ተስፋው ቃል አገር ለመግባት እስከ አራተኛው ትውልድ ድረስ መቄየት እንደነበረባቸው ተናገረ፤ ዘፍ. 15+16። ሐዋርያው ጴጥሮስ ደግሞ፡ «ለአንዳንዶች የሚዘገይ እንደሚመስላቸው ጌታ ስለ ተስፋ ቃሉ አይዘገይም፤ ነገር ግን ሁሉ ወደ ንስሐ እንዲደርሱ እንጂ ማንም እንዳይጠፋ ወዶ ስለ እናንተ ይታገሣል» በማለት እግዚአብሔር ቶሎ አለመፍረዱ ለምእመናን በረከት መሆኑን አሳየ፤ 2ኛጥ. 3+9።

እግዚአብሔር ሁልጊዜ በዓለም ይሠራል፤ ቀጣውን በኅጢአት ላይ በብዙ መንገድ ይገልጣል፤ ሮም 1+18። ሰው ከመጠን በላይ ቢበላ ወይም ቢጠጣ ወይም ጉጂ የሱስ ዕዕ ቢያጤስ ወይም ቢያኝክ ወይም ከበሽተኛ ጋር የወሲብ ግንኙነት ቢፈጽም ውጤቱን በሰውነቱ ይቀበላል።

ኅብረተሰብ በእግዚአብሔር ቃል መሠረት ባይመራ በሰዎች መካከል ብዙ ጉዳት እንደሚታይ በም. 44 አይተናል። እግዚአብሔር በኅብረተሰብ ውስጥ ልዩ ልዩ ሰዎችን ይሾማልና ባለ ሥልጣን በከንቱ ሰይፍን ስለማይታጠቅ፤ የእግዚአብሔርን ቀጣ ለማሳየትና ቅጣትን ለመስጠት የእግዚአብሔር አገልጋይ ነው፤ ሮም 13+4።

እግዚአብሔር በሰው ተፈጥሮታዊና ኅብረተሰባዊ ሁኔታ፣ እንደዚሁም በሹምች ብዙ ጊዜ ኅጢአትን ቢቀጣም፣ ብዙ ጊዜ ደግሞ በልዩ መንገድ ይቀጣል። በብሉይ ኪዳን የጥፋት ውሃ፣ ሰዶምና ገሞራ በእሳትና በዲን መደምሰሳቸውና ግብጽ በዐሥሩ መቅሠፍቶች መጥፋቱ ብዙ ጊዜ ይጠቀሳሉ። ደግሞም ዝናብ ሲቆም፣ ራብ ሲመጣና እስራኤላውያን በጠላቶቻቸው ሲሸነፉ የእግዚአብሔር ቅጣት እንደሆነ ይታወቃል። በአዲስ ኪዳን ዘመን ደግሞ የኅጢአት ቅጣትን ያስከተለው ዋናው ድርጊት የኢየሱሳሌምና የቤተ መቅደሱ መፍረስ ነው፤ ማቴ. 24፥15-28፤ ማር. 13፥14-23፤ ሉቃ. 21፥20-24። ጳውሎስም፣ «ሁልጊዜ ኅጢአታቸውን ይፈጽሙ ዘንድ አሕዛብ እንዲድኑ እንዳንናገራቸው ይከለክሉናልና። ነገር ግን ቅጣው ወደ እነርሱ ፈጽሞ ደርሷል» በማለቱ እግዚአብሔር ለእኛ ባልታወቀ፣ ለእርሱና ለአንባቢዎቹ ግን በታወቀ ድርጊት ኅጢአታቸውን እንደቀጣ አሳየ፤ 1ተሰ. 2፥16።

እግዚአብሔር በዓለም ታሪክ በከፊል በኅጢአት ምክንያት ሰዎችን ቢቀጣም፣ የመጨረሻው የፍርድ ቀን እንደሚመጣ በብሉይና በአዲስ ኪዳን ብዙ ጊዜ ተጽፏል። «ትምህርተ ፍጻሜ» በሚለው በ9ኛው ጥናት ይህን በዝርዝር እንደምንመለከተው ተስፋ እናደርጋለን። ሆኖም እዚህ ላይ በዐጭሩ አንዳንድ ነገሮችን ማሳሰብ ይገባል።

1. ፈራጁ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።
2. ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲመጣ በጽድቅ ይፈርዳል።
3. ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰውን እንደየሥራው ይፈርድበታል።
4. ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የማይታዘዙትን በዘለዓለም ጥፋት ይቀጣቸዋል፤ ይህም ዘለዓለማዊ ሞት ነው።

የሚከተሉት ሁለት ጥቅሶች ለዚህ ክፍል መደምደሚያ መሆን ይችላሉ ፦

«መልካም ቢሆን ወይም ክፉ እንዳደረገ፣ እያንዳንዱ በሥጋው የተሠራውን በብድራት ይቀበል ዘንድ ሁላችን በክርስቶስ በፍርድ ወንበር ፊት ልንገለጥ ይገባናልና»፤ 2ቆሮ. 5፥10።

«ከሰማይ የሚወርደውም በሚንበለበል እሳት ነው፤ በዚያን ጊዜ እግዚአብሔርን የማያውቁትንና ለጌታችን ለኢየሱስ ወንጌል የማይታዘዙትን ይበቀላል። እነርሱ ከጌታ ፊትና ከኅያል ክብሩ ተለይተው በዘለዓለም ጥፋት ይቀጣሉ»፤ 2ተሰ. 1፥8-9 ቀ.አ.።

ሠ) የቅጣት ዓላማ

በሰዎች መካከል በቤተሰብና በኅብረተሰብ ውስጥ ቅጣት የሚሰጠው በሦስት ምክንያት ሊሆን ይችላል። ምክንያቶቹ፦ 1ኛ) ሰው ከክፉ አካሄዱ እንዲመለስ፤ 2ኛ) ሌሎች ሰዎች ቅጣቱን አይተው መጥፎ ነገሮችን እንዳያደርጉ፤ 3ኛ) ሰው እንደ ሥራው እንዲቀበል ናቸው።

እግዚአብሔር ሰውን ሲቀጣ ጻድቅ መሆኑንና ፍትሑ ትክክለኛ መሆኑን ያረጋግጣል። በሌላ አመለካከት እግዚአብሔር ዓለሙን ሲፈጥር በጽድቅ መሠረተው፤ ሕግንም በመስጠቱ ሰው ሕጉን ሲተላለፍ ይቀጣዋል፤ አለበለዚያ ሕጉ አይከበርም ነበርና። ይህ ሐቅ በተለይ የሚታየው በክርስቶስ ሞት ነው። እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ዘመን ብዙ ሰዎችን እንደ ኅጢአታቸው አልቀጣቸውምና ጻድቅ አይደለም ሊሉ ይችሉ ነበር። ነገር ግን ክርስቶስን «በእምነት የሚገኝ በደሙም የሆነ ማስተሰሪያ አድርጎ አቆመው»፤ ይህንም በማድረጉ ጽድቁን አሳየ፤ አሁንም ኅጢአተኞችን በክርስቶስ መሥዋዕታዊ ሞት መሠረት በማጽደቁ ጽድቁን ያሳያል፤ ሮም 3፥25-26።

«እግዚአብሔር አይዘበትበትም፤ ሰው የሚዘራውን ሁሉ ያንኑ ያጭዳል»፤ ገላ. 6+7። «እግዚአብሔር የበቀል አምላክ ነው» እና በዚህ ባሕርይ ይገለጣል፤ መዝ. 94+1-3። እግዚአብሔር «የበቀልን ልብስ» ይለብሳልና «የሚበቀልበት ቀን» አለው፤ ኢሳ. 59+17፤ 61+2፤ 63+4። ስለ ነፃዬ ክፋት ትንቢት ሲናገር ነቢዩ፥ «እግዚአብሔር ቀናተኛና ተበቃይ አምላክ ነው፤ እግዚአብሔር ተበቃይና መዓትን የተሞላ ነው፤ እግዚአብሔር ተቃዋሚዎቹን ይበቀላል፤ ለጠላቶቹም ተቃውሞን ይጠብቃል... በደለኛውንም ንጹሕ ነህ አይልም፤ እግዚአብሔር በወጀብና በወውሉ ነፋስ ውስጥ መንገድ አለው... ተራሮችም ከእርሱ የተነሣ ታወኩ፤ ኩረብቶችም ቀለጡ... በቀጣው ፊት የሚቆም ማን ነው? የቀጣውንም ትኩሳት ማን ይታገሣል? መዓቱ እንደ እሳት ይፈሰሳል፤ ከእርሱም የተነሣ ዓለቶች ተሰነጠቁ... ጠላቶቹንም ወደ ጨለማ ያሳድዳቸዋል» ብሎ የእግዚአብሔርን ባሕርይ ገለጠ፤ ናሆም 1+2-8። ስለ እግዚአብሔር በቀል ስናስብ በቀሉ እንደ ሰው በቀል አለመሆኑን መንገዝብ አለብን። የሰው በቀል ንዴት፥ ቂም፥ ጥላቻ፥ የደም በቀል ወይም የሌላውን ሥቃይ የማየት ምኞት ሊኖርበት ይችላል። እግዚአብሔር በሰው ሞት ወይም ሥቃይ አይደሰትም። እግዚአብሔር ሲበቀል ዓላማው ሁሉ በፍትሕ እንዲፈጸምና ሰው ለሥራው ትክክለኛውን ቅጣት እንዲቀበል ነው (3)።

ሰዎች በእግዚአብሔር መልክ በመፈጠራቸው ባሕርዩን ይዘው እንዲኖሩ ታዝዘዋል፤ ሆኖም እንዳይበቀሉ ጥብቅ ትእዛዝ ተሰጥቷል፤ ምክንያቱም በቀል የእግዚአብሔር ሥራ ነው፤ ዘሌ. 19+18፤ ዘዳ. 32+35፤ ምሳ. 24+29፤ ሮም 12+19፤ ዕብ. 10+30። ዳኛ የበቀልን ሥራ ያስፈጽማል፤ ሆኖም ይህን በራሱ ስም ሳይሆን በእግዚአብሔር ስም ያደርገዋል፤ ሮም 13+4።

የእግዚአብሔር ቅጣት ዋና ዓላማ በቀልና ፍትሕ ቢሆንም፥ ቅጣቱ በተለይ በልጆቹ ላይ የሚፈጸመው እንዲቀደሱ ነው። ክርስቶስ፥ «እኔ የምወዳቸውን ሁሉ እገሥዳቸዋለሁ፤ እቀጣቸውማለሁ፤ እንግዲህ ቅና፤ ንስሐም ግባ» ብሎ አዝዟል፤ ራእ. 3+19። ክርስቲያኖች «ልጄ ሆይ፥ የጌታን ቅጣት አታቃልል፤ በሚገሥጽህም ጊዜ አትድከም፤ ጌታ የሚወደውን ይቀጣዋልና፤ የሚቀበለውንም ልጅ ሁሉ ይገርፈዋል» የሚለውን ምክር ምንጊዜም መርሳት አይገባቸውም፤ ዘዳ. 8+5፤ ዕብ. 12+5-6። ይህ ተግሣጽ ለምእመናን ቅድስናንና ጽድቅን ስለሚያፈራላቸው ለጥቅማቸው ነው፤ ዕብ. 12+10-11። ጠቃሚ እንዲሆንላቸው ቅጣቱ ትክክለኛ መሆኑን ማስተዋል አስፈላጊ ነው፤ ኢፍትሓዊ ቢመስላቸው ግን መራራ ሥር በልባቸው ሊበቅል ይችላል።

የእግዚአብሔር ቅጣት ሰዎች ክፋት እንዳይሠሩ ማስጠንቀቂያም ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ የእግዚአብሔር ፍርድ ታሪኮች ሁሉ ሰዎችን ከኅጢአታቸው እንዲቆዩ ወደ እውነት እንዲቀርቡ ይመሯቸዋል። «ለሚናገረው እምቢ እንዳትሉ ተጠንቀቁ፤ እነዚያ በምድር ላስረዳቸው እምቢ ባሉ ጊዜ ካላመለጡ፥ ከሰማይ ከመጣው ፈቀቅ የምንል እኛስ እንዴት እናመልጣለን?» የሚለው መልስ ዐዘል ጥያቄ የእግዚአብሔርን ቃል ማስጠንቀቂያ ሁሉ ያካትታል፤ ዕብ. 12+25።

በዓለም ፍጻሜ ክርስቶስን በማያምኑ ላይ የሚፈጸመው የእግዚአብሔር ቅጣት ሰዎችን ከክፋታቸው እንዲመለሱ ወይም ኅጢአትን እንዳያደርጉ መከላከያ አይደለም፤ ምክንያቱም «የሥቃያቸውም ጢስ እስከ ዘለዓለም ድረስ ይወጣል»፤ ራእ. 14+11። ይህ ሁለተኛው ሞት ነውና ስለ እነዚህ ሰዎች ቅጣት ሁኔታ «ትምህርተ ሥነ ፍጻሜ» በሚለው በ9ኛው ጥናት መመርመር ይገባናል። ከዚህ በላይ እንዳየነው የመጨረሻው

ፍርድ ቅጣት የእግዚአብሔር በቀል ሥራ ሆኖ የእግዚአብሔርን ጽድቅና ፍትሕ ያረጋግጣል፤ ይህም በቅጣት ሁሉ ዋናው የእግዚአብሔር ዓላማ ነው።

ማስታወሻ

(1) በዚህ ክፍል የሚገኘው በBavinck ገጽ 249-251 ላይ የተመሠረተ ነው።

(2) ይህ አተረጓጎም ስለ ዮሐንስ መልእክታት በDr J.R.W. Stott የተጻፈው በTyndale Commentary በሰፊው ተብራርቷል።

(3) እግዚአብሔርን በተመለከተ የ«በቀል»ን ትርጉም በይበልጥ ለመረዳት ም.13ለ8 እና ም.25መ 1ሀ ይመ.

ምዕራፍ 46- ትምህርተ ሰብእ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ

በምዕራፍ 42-45 ስለ ኅጢአት መነሻ፣ ሁኔታና ውጤት መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ትምህርት መርምረናል። የዓለም ሰዎች ግን ይህ ትምህርት ቅር ስለሚያሰኛቸው፣ ስለሚያዋርዳቸው፣ ስለሚያስፈራቸውና ኢአመክንዮታዊ ስለሚመስላቸው አይቀበሉትም። ለእነርሱ የሰው ሁኔታ እንቅጥልሽ ነው። በየትም አቅጣጫ ሲመለከቱት፣ ሰው መልካምና ክፉ ነው፤ በአንዳንድ በኩል ግብረገባዊነቱ ሲያይል በሌላ በኩል ደካማ ነው፤ አንዳንድ ጊዜ ሰው ራሱን ይቋጣጠራል፤ ሌላ ጊዜ ግን እንደተፈታ አውሬ ይዞራልና በጥሩ መንገድ መራመድ ቢፈልግም በጉድጓድ ይወድቃል። ጥቂት ሰዎች ክርስቲያናዊ ትምህርትን ባለመቀበላቸው ስለ ሰው የተሻለና የሚመች ፍልስፍና ለመፍጠር ይሞክራሉ፤ አንዳንዶች ተስፋኞች በመሆን እንደ ማርክስ የአዝጋሚ ለውጥን መላምት ተከትለው ሰው እየተሻለ ይሄዳል ሲሉ፣ ሌሎች ስለ ሰው ጠባይ ምንም ተስፋ ስለማይኖራቸው የሰውን ሕይወት ከንቱ፣ ባዶና ግብየለሽ ሆኖ ያገኙታል። በክርስትና ግን የሰው ጠባይ በራሱ ምንም ተስፋ ባይኖረውም፣ በጸጋ ሙሉ ተስፋ አለ።

አንዳንድ የዓለም ሰዎች የሰውን ሥጋዊ ተፈጥሮ፣ እንደ ፍሮይድ በሥነ ነፍስ ተፈጥሮ ወይም እንደ ማርክስ በምጣኔ ሀብት ዐውድ ስለሚወሰኑ ነጻነት እንደማይገኝ ያስተምራሉ (እነዚህ ሁኔታዎች በእንግሊዝኛ Determinism ይባላሉ)። ነጻነት ከሌለ በእግዚአብሔርም በሰውም ፊት ተጠያቂነት የለም ይላሉ። ሌሎች ደግሞ በእግዚአብሔር ሳያምኑ፣ የሰውን ሁኔታ እንዲሁ በመመርመር ሰው ውሱን እንደሆነና ሕይወቱ ትርጉም እንደሌለው ይቋጥራሉ (ይህ የExistentialism አንድ ፈርጅ ነው)። ለሰው ሕይወት ትርጉም ከሌለው በዚህ ተገቢ ግብ አይገኝም። ሰውም ነጻነትና ለሕይወቱም ግብ ከሌለው ከአውሬ አይሻልምና ሕይወትን ከመጠበቅና ፍትወትን ከማርክስ የተሻለ ፍልስፍና መፍጠር አይችልም።

ክርስቲያን ከዚህ በላይ የተጻፉት አስተሳሰቦች ከሚፈጥሩት ትርምስ የተነሣ በሚከተሉት የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች ላይ ትኩረት ማድረግ ይፈልጋል ፡-

1. ኅጢአት በብሉይ ኪዳንና በአዲስ ኪዳን ትምህርት ሰፊ ስፍራ አለው። ይህም ትምህርት በአጠቃላይ የነገረ መለኮት ጥናት ውስጥ አንድ ክፍል በመሆኑ ኅጢአት ከእግዚአብሔር ማንነት አንጻር ሊመረመርና ሊወሰን ያስፈልጋል።

2. ኅጢአት በሰው ትዕቢትና በእግዚአብሔር ላይ ባለው ተቃውሞና ጥላቻ ተመሥርቷል። ኅጢአት በአመክንዮታዊ ክርክር፣ በዓለማዊ መልካም አስተሳሰብ ወይም ጉዳት በሌለበት ጩታ ራሱን ሊደብቅ ይሞክራል። ኅጢአት ኅጢአተኛውን ያታልላል፤ ሌሎችንም ሊያታልል ሰውን ያነሣሣል። ኅጢአት፣ ሰው ራሱን ከፍ ከፍ እንዲያደርግ ይከራከራል፤ የሰውን ጠባይ ያዛባልና ሰው ስለ ክፉ ልማዶቹ እንዳያስብ አስተሳሰቡን ይሰውራል።

3. ኅጢአት ከአዳም የተወረሰና ወደ ሞት የሚመራ በሰው ሁሉ ላይ የሚተላለፍ ዓለም ዐቀፋዊ ክፋት ነው። ሞትም ሥጋዊ ሞት ብቻ ሳይሆን፣ ከሥጋዊ ሞት በፊትና

በኋላ የሚሠራ እውነተኛ ሕይወትን ከሚሰጠው ከእግዚአብሔር የሚያርቅና የሚለይ ሁኔታ ነው።

4. ኅጢአት ከፋትን መልካም ነገር እያስመሰለ ሰውን ይፈትናል። የእግዚአብሔር ፍርሀት የሌለበት ኅብረተሰብ ፈተናውን ቢደግፍም፣ የፈተናው ምንጭ የሰው «ሥጋ» ነው። ሥጋ እግዚአብሔርን የሚቃወም ኢአመክንዮታዊ አሳብና ፍትወት ነው። ከዓለምና ከሥጋ በስተ ጀርባ ሰይጣንና የመላእክቱ ሠራዊት በኅጢአት እንዲወድቅ ሰውን እያታለሉና እያስፈራሩ ይገኛሉ።

በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ስለ ኅጢአት የተነሡ ዋና ዋና ክርክሮች ኅጢአት ከአዳም ወደ ሰው ሁሉ እንዴት እንደተላለፈና ከውድቀቱ በኋላ የሰው ሁኔታ ምን እንደሚመስል የሚያመለክቱ ናቸው። እነዚህን ከመመርመራችን በፊት ግን የአንዳንድ ቃላትንና ሐረጎችን ትርጉም መወሰን ይረዳናል።

ሀ) የልዩ ልዩ ቃላትና ሐረጎች ትርጉም

በእነዚህ ክርክሮች ሊቃውንት አሳባቻቸውን ለመወሰን መጽሐፍ ቅዱስ በማይጠቀምባቸው በልዩ ልዩ ቃላትና ሐረጎች ተጠቀሙ፤ ከእነዚህም በተለይ የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

1. የሰው ሁለንተና ፍጹም ብክለት (Total Corruption)፤ ሰው መልካም ነገር የሌለውና ሁለንተናው ሙሉ በሙሉ ኅጢአት ነው። ሰው በዚህ ዓለም ሲኖር ሳለ ወደዚህ ሁኔታ ሊቀርብ ቢችልም (ሮሞ 1፡24-32)፣ ወደዚህ ሁኔታ ሙሉ በሙሉ የሚደርሰው በገሃነመ እሳት ውስጥ ሲገባ ይሆናል።

2. የሰው ሁለንተናዊ ብክለት (Total Depravity)፤ ይህ ሐረግ የሰው ሁለንተና በኅጢአት እንደተበከለ ያሳያል። ይህም ሲሆን አእምሮው፣ ስሜቱ፣ ፈቃዱ ... ወዘተ ተዛብቷል ማለት ነው። በዚህ ሁኔታ ሰው ሁለንተናው በኅጢአት የተሞላ አይደለም፤ በሰው አመለካከት መልካም ነገር መናገርና ማድረግ ይችላል፤ ሆኖም እግዚአብሔርን አይፈልግም፤ የእግዚአብሔርን ሥራ መሥራት አይወድም፤ በተለይም የእግዚአብሔርን መንገድ መምረጥ አይፈቅድም፤ አይችልም፤ አይወድምም። የሰው ጉድለት የሚታየው በድካሙ ላይ ብቻ ሳይሆን በፈቃዱም ጭምር ነው።

3. የሚገባውን ለማድረግ ሰው ፈጽሞ አለመቻሉ (Total Inability)፤ ይህ የሰው ሁለንተናዊ ብክለት ዋና ውጤት ነው፤ ሰው ያለ እግዚአብሔር ጸጋ በራሱ ንይል የእግዚአብሔርን ሕግ መቀበልና ወደ እግዚአብሔር መመለስ አይችልም።

4. ውርስ ኅጢአት (ጥንተ አብሶ Inherited Sin - Original Sin)፤ ሰው ሁሉ ከአዳም የወረሰው ኅጢአታዊ ጠባይን ነው (ም.43ለ2 ይመ.)። ይህ ውስጣዊ የልብ ጠባይ የኅጢአት ሁሉ ምንጭ ነው። ብዙዎች ውርስ ኅጢአት ሰው በአዳም የሚቈጠርበትን የሰው በደለኛነት እንደሚያካትት ያስተምራሉ። አንዳንዶች ግን በሰው በደለኛነት ባለማመናቸው፣ ሌሎች ደግሞ የሰው በደለኛነት ለሰው ተቈጠረ እንጂ አይወረስም ስለሚሉ፣ በውርስ ኅጢአት ውስጥ የሰውን በደለኛነት አካተው አያዩትም። ውርስ ኅጢአት በሰው ውድቀት ምክንያት የመጣ መሆኑን እንጂ ሰው በእግዚአብሔር ከመፈጠሩ የተነሣ አለመምጣቱን መገንዘብ አስፈላጊ ነው።

5. ቀዳማይ ጽድቅ (ጥንተ ጽድቅ Original Righteousness)፤ ሰው ሲፈጠር የነበረው እንከን የለሹ የሰው መጀመሪያ ሁኔታ ቄዶች በኅጢአት ምክንያት ጽድቅ ጠፋበት።

6. ነጻ አድራጎት (Free Agency - Free Will)፤ ሰው የሚያደርገው ሁሉ በራሱ ምርጫ የሚፈጸም ነው፤ በዚህ መሠረት በእግዚአብሔርም በሰውም ፊት ለሚያደርገው ኅላፊና ተጠያቂ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህ የክርክር አሳብ አያቀርብም፤ ክርስቲያኖችም ሊቃውንት ሁሉ ይህን ያስተምሩታል።

7. ነጻ ፈቃድ (Free Will)፤ ይህ ሐረግ ሁለት ወይም ሦስት እጅግ የተለያዩ አሳቦችን ሊያመለክት ይችላልና ሰው በዚህ ሐረግ ሲጠቀም ስለ የትኛው እንደሚናገር ማስተዋል ያስፈልጋል። ነጻ ፈቃድን በሦስት አቅጣጫ ልንመለከተው እንችላለን ፡-

ሀ) ከግብረገብና ከሥነ ነፍስ አቅጣጫ፤ በዚህ አመለካከት ነጻ ፈቃድ «ነጻ አድራጎት» ሲሆን ሰው እንደ ሁኔታውና እንደ ጠባዩ ወዶ ይመርጣል፤ መርጦም እንደ ዐቅሙ ያደርጋል።

ለ) ከመጽሐፍ ቅዱስና ከነገረ መለኮት አቅጣጫ፤ በዚህ አመለካከት ነጻነት ማለት ሰው የኅጢአት ባሪያ አለመሆኑን ያመለክታል። ክርስቶስ፡ «እውነትንም ታውቃላችሁ፤ እውነትም ዐርነት ያወጣችኋል ... ኅጢአት የሚያደርግ ሁሉ የኅጢአት ባሪያ ነው» በማለቱ እግዚአብሔር በጸጋው በሰው ልብ ካልሠራ በስተቀር ሰው «ነጻ ፈቃድ» እንደሌለው ያሳያል፤ ዮሐ. 8፡32-34። በፔላጊዮስ ላይ የተነሣውን ክርክር ከዚህ በታች በ«መ» ንኡስ ክፍል ይመልከቱ። ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «...ከኅጢአትም ዐርነት ወጥታችሁ ለጽድቅ ስለተገዛችሁ ለእግዚአብሔር ምስጋና ይሁን» ብሎ የክርስቲያንን ነጻነት አብራርቷል፤ ሮም 6፡16-18። በዚህ አተረጓጎም የማይስማሙ ሰዎች ጥቂት አይደሉም።

ሐ) ከፍልስፍና አቅጣጫ፤ በዚህ አመለካከት ነጻ ፈቃድና የሰው አድራጎቶች ባለፈ ሁኔታውና በጠባዩ አይወሰኑም፤ ሳይሠራቸው ምን እንደሚሆኑ ሊታወቁ አይችሉም፤ አንዳንዶች እግዚአብሔር እንኳ እንደማያውቃቸው ይናገራሉ። ይህን አስተሳሰብ በም. 24ለ5 መርምረናል።

ለ) የአዳም ኅጢአት ወደ ሰው ሁሉ መተላለፉ

አዳም የሰዎች ሁሉ ጥንታዊ አባትና ወኪል በመሆኑ የኅጢአት በደለኛነት በሰው ሁሉ ላይ በመቄጠሩ ሰዎች ሁሉ «በአዳም» እንደሚሞቱ በምዕራፍ 43ለ1 አይተናል። እንደዚሁም ሰው ሁሉና የሰው ሁለንተና ሁሉ በኅጢአት እንደተበከለ በምዕራፍ 43ለ2 እና 43ለ 1-7 መርምረናል። መጽሐፍ ቅዱስ የኅጢአት ብክለት ከአዳም ወደ ሰዎች ሁሉ እንዴት እንደሚተላለፍ አይገልጥም። ሊቃውንት ይህን ሲያትቱ ልዩ ልዩ አሳብ አላቸው፤ ትምህርቱም የነፍስን መገኘት (ም. 40መ ይመ.) እንደዚሁም የክርስቶስን ያለ ኅጢአት መወለድ እንደሚዳስስ መገንዘብ ይገባናል። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ የኅጢአት መተላለፍ ከሰው ፈቃድ ነጻነት ጋር እየተያያዘ ይነሣ ነበር።

የአዳምን ውድቀት ከሰው ሁሉ ኅጢአት ጋር ለማዛመድ የሚያስችሉ ሦስት መሠረታውያን ሐቆች አሉ (1) ፡-

ሀ) ሰዎች ሁሉ በእግዚአብሔር መልክ ተፈጥረዋል። ይህን ሐቅ የሚክዱ፡ ሰው «እጅግ መልካም» ሆኖ እንደተፈጠረና የሰውን መሠረታዊ ትስብእት ይክዳሉ።

ለ) ሰዎች ሁሉ በኅጢአት ተበክለዋል፤ ኅጢአትም የሰውን ሕይወት ሁሉ ይዳስሳል። አንዳንዶች ይህን ሐቅ ሲክዱ፡ ሌሎች ከመጠን በላይ በዚህ ላይ በማተኩር የመጀመሪያውን ሐቅ ሊያድበሰብሱ ወይም ሊከዱ ይችላሉ።

ሐ) ሰዎች ሁሉ ለሚያደርጉት ጎሳፊዎች ናቸውና የሥራቸውን ዋጋ ይቀበላሉ። ሰው ለዚህ ሐቅ ከመጠን በላይ እጽንዖት ሲሰጥ ጎጢአት የሰውን ፈቃድ እንደሚበክል ሊረሳ ይችላል። ጎጢአት ሰውን ፈቃድ እንዳይኖረው አያደርገውም፤ ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ሰው የእግዚአብሔርን ፈቃድ መፈጸም እንዳይችል የሚያደርገው መሆኑን ያስተምራል፤ ም.43ሐ2።

እነዚህን ሦስት ሐቆች በአንድነት ይዞ መንገዝ ቀላል አይደለም። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ልዩ ልዩ አሳቦችን በዐጭሩ እናትታለን።

1. በመጀመሪያዎቹ አበው መካከል ስለ ውርስ ጎጢአት ብዙ ክርክር ባለመኖሩ ትምህርታቸው እጅግ የተጣራ አልነበረም። ለምሳሌ የሮም ሊቀ ጳጳሳት አቡሊዲስ፣ «ከአዳም አንሥቶ እስከ ሙሴ የነበሩ ሰዎችን፣ በአዳም በደል አምሳል ያልበደሉ ሌሎችንም ሞት እንደገዛቸው ተናገረ፤ በመጀመሪያ የበደለ አዳም ነው፤ አዳምም በበደለ ጊዜ የሚመስሉትን ያን ጊዜ ወለደ» ብሎ ጽፏል፤ ሃይ. አበው ም.42 ክፍል 9። እነዚህ አባቶች ከዚህ በላይ የተጻፉትን ሦስት ሐቆች ሲቀበሉ፣ ትኩረት የሚያደርጉት በጎጢአት ላይ ሳይሆን የጎጢአት ፍርድ በሆነው በሞት ላይ ነው። በእነርሱ ትምህርት መሠረት ከአዳም የተላለፈ ሥጋዊ ብክለት በሰው ዘንድ አለ፤ ይህ ግን ጎጢአት አይደለምና በደለኛ አያሰኝም። የሰው ፈቃድም ከዚህ ብክለት ነጻ ነው (2)። በዚህ ዐይነት አስተሳሰብ ይህ ብክለት እንደ ተላላፊ በሽታ፣ ድክመት ወይም ጉድለት እንጂ በመጽሐፍ ቅዱስ እንደተገለጠው የልብ ክፋትና ለእግዚአብሔር የሚገለጥ ተቃውሞና ጥላቻ የለበትም።

2. ፔላጊዮስ ለሰው ማናቸውም ትእዛዝ ቢሰጠው ሊፈጽመው እንደሚችል ከመከራከሩም በላይ የተጻፈውን ሐቅ በመካድ የጎጢአት ውርስ ፈጽሞ እንደሌለ አስተማረ። በትምህርቱም መሠረት የሰው ልብ ክፋት ባለመሆኑ እያንዳንዱ ጎጢአት የሰው የግል ድርጊት ነው፤ የጎጢአት መነሻ የለውምና ጎጢአት አይተላለፍም (3)።

3. በምዕራብ ቤተ ክርስቲያን ተርቱሊያን ጎጢአት ከሰው ነፍስ ጋር የተያያዘ በመሆኑ፣ በሰው ዘንድ በመጠኑ መልካምነት ቢገኝም፣ ጎጢአትን እንደ በሽታ ያለ ብክለት አድርጎ ቈጠረው። አምብሮዝ ውርስ ጎጢአትን እንደ አንድ ዐይነት ሁኔታ ሲመለከተው፣ በውስጣዊ ብክለትና ከዚህ የተነሣ በሚኖረው በደለኝነት መካከል ልዩነት እንዳለ አሳየ። የሰው ነጻ ፈቃድ ከውድቀቱ የተነሣ መዳከሙንም አስተማረ (4)።

4. አውግስጢኖስ ከፔላጊዮስ ጋር እየተከራከረ የውርስ ጎጢአትን ትምህርት በይበልጥ ወሰን አበጅቶለት አስተማረው። እንደ ትምህርቱ የሰው ሥጋዊና ግብረገባዊ ጠባይ በአዳም ውድቀት ምክንያት በጎጢአት ተበክሏልና በጎጢአት ከመኖር ውጭ ሌላ ነገር ሊያደርግ አይችልም። የአዳምም በደለኝነት በሰው ሁሉ ላይ ይኖራል። ጎጢአትም ከትውልድ ወደ ትውልድ በመፀነስና በመወለድ ይተላለፋል (5)።

5. የአውግስጢኖስ ትምህርት የከበዳቸው ግማሽ ፔላጊዮሳውያን የተባሉት፣ ሰዎች ሁሉ በአዳም ውድቀት እንደተሳተፉ፣ የሰው ጠባይ በጎጢአት እንደተዳሰሰ፣ ሰዎች ሁሉ በጠባያቸው ጎጢአትን ለማድረግ ዝንባሌ እንዳላቸውና የእግዚአብሔር ጸጋ ካልረዳቸው በስተቀር መልካምን ሥራ ለመፈጸም አለመቻላቸውን ሲያስተምሩ፣ የሰውን ሁለንተናዊ ብክለት፣ የውርስ ጎጢአት በደለኝነትና የነጻ ፈቃድን መጥፋት ግን አይቀበሉም።

በእነዚህ ሰዎች መካከል አንዳንዶች ውርስ ጎጢአት የቀዳማይ ጽድቅ መጥፋት እንደሆነ ያስባሉ፤ ሌሎችም ጎጢአት በሰው ላይ ቢበረታም ሰው ቢያንስ ልቡን ወደ

እግዚአብሔር ማዘር መቻሉን አስተማሩ (6)። የተቀሩት ደግሞ የሰው ጠባይ ክፉ ቢሆንም ሰው ኅጢአት እስኪሠራ ድረስ ኅጢአተኛ አይደለም ይላሉ። በዚህ አስተሳሰብ መሠረት ለሕፃናት ሞት በቂ ምክንያት ማግኘት አስቸጋሪ ነው።

6. አንስልም በአውግስጢኖስ ትምህርት በመስማማት ውርስ ኅጢአት፣ ኅጢአትን የመሥራት ዝንባሌ እንዳለበትና በቅድስና መንገድ መራመድን የመምረጥ ችሎታ በማሳጣት ሰውን የኅጢአት ባሪያ እንደሚያደርገው አስተማረ (7)። አኩናስ ውርስ ኅጢአት በፍትወት እንደሚገለጥና ከቀዳማይ ጽድቅ ዕጦት የተነሣ እንደመጣ ተመለከተው(8)።

7. የተሐድሶ ዘመን መሪዎች በአጠቃላይ አመለካከት የአውግስጢኖስን ትምህርት ተከተሉ። እነካልቪን የውርስ ኅጢአት ድክመትና ኅጢአትን የመሥራት ዝንባሌ ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔርን መቃወምና መጥላት በመሆኑ ላይ አተኩሩ (9)።

8. አንዳንዶች የአዳም በደለኛነት በሰዎች ላይ እንደሚቈጠርባቸው የሚያምኑት ከአዳም ኅጢአታዊ ጠባይ በልደት የሚተላለፍ መሆኑን በመቀበላቸው ነው። ነገር ግን እዚህ ላይ ቅደም ተከተሉ ትክክለኛ አይመስልም። አዳም ፍሬውን በመብላት በደለኛ ሆነ፤ በደለኛም በመሆኑ ጠባዩ እንደተበከለ በአሪት ዘፍጥረት 3፥6-12 ይታያል (10)።

9. ከዚህ በላይ ከተጻፉት የልዩ ልዩ ሰዎች አሳቦች ውስጥ መጠነኛ እውነት ቢገኝም፣ አዳም በሥራ ቃል ኪዳን ሰውን ሁሉ ወክሎ በመቆመና የአዳም በደለኛነት በሰው ሁሉ ላይ በመቈጠሩ፣ አዳም ከወደቀ በኋላ ጠባዩ ወዲያው እንደተበከለ ሁሉ፣ ከአዳም ዘር የሚገኙ ሁሉ የሞት ሁኔታ ባለበት ኅጢአታዊ ብክለት ይወለዳሉ። ይህ አስተሳሰብ በምዕራፍ 43ለ1 ከተሰጠው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ጋር፣ ከአውግስጢኖስ፣ ከአንስልምና ከተሐድሶ ሊቃውንት ትምህርት ጋር ይስማማል (11)። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከሰው ሥጋን ነሥቶ ቢወለድም አካሉ እግዚአብሔር ወልድ በመሆኑ የሥራ ቃል ኪዳን ሰጪ እንጂ በሥራ ቃል ኪዳን ውስጥ አልቆመም፤ አዳምም የእርሱ ወኪል አልነበረም። በዚህ ምክንያት የአዳም በደል በእርሱ አልነበረበትምና የሰውን በደል ሊሸከም ቻለ፤ የእርሱ ሥጋ (ትስብእት) ኅጢአታዊ አልነበረም፤ ሮም 8፥3-4። በዚህ አስተሳሰብ መሠረት የኅጢአት ብክለት ወይም የቀዳማይ ጽድቅ ዕጦት በነፍስም ሆነ በሥጋ እንደ በሽታ፣ ጉድለትና ድክመት ወደ ክርስቶስ አልተላለፈም፤ ሰው በአዳም ኅጢአተኛ ሆኗልና።

በሰው በደለኛነትና በሰው ብክለት መካከል ላለው ልዩነት አንድ ምሳሌ ልናቀርብ እንችላለን፤ አንድ ሰው ሰነፍ በመሆኑ ሲሞት ዕዳ ሊኖርበት ይችላል። ዕዳው ለልጁ ይተላለፋልና ልጁ ከዕዳ በታች ይኖራል። ልጁ እንደ አባቱ ሰነፍ ባይሆንም ያ ዕዳ አለበት። በዚህ ዐይነት የአዳም ዕዳ በሰው ሁሉ ላይ አለ። ስለ አዳም ብክለት ስናስብ ምሳሌው አይረዳንም። ምክንያቱም የአዳም በደለኛነት ውጤት ሞት ነውና ሰው ሲወለድ በሞት ሁኔታ የሚወለድ በመሆኑ ጠባዩ በኅጢአት ይበክላል፤ አካሄዱም የአዳምን ይመስላል።

ሰው ስለዚህ ትምህርት ሲያስብ፣ ልብ ማድረግ የሚገባው ኅጢአተኛ ነውና ኅጢአት በሌለበት በእግዚአብሔር ልጅ በማመት ይድናል፤ ለመዳኑ ሌላ መንገድ አልተሰጠምና።

ሐ) የሕፃናት በደለኛነት (12)

ሰው ኅጢአት ከመሥራቱ በፊት እንደ ኅጢአተኛ ሊቋጠር ይችላልን? የሚለውን ጥያቄ የሚጠይቁ አሉ። እነፔላጊዮስ ኅጢአተኛ ሊሆን አይችልም ብለው እንደሚመልሱ

ግልጥ ነው። አንዳንዶችም «የኅላፊነት ዕድሜ» ላይ እስከሚደርስ ኅጢአተኛ ተብሎ አይቈጠርም ይላሉ።

እውነት ነው፤ ሰው ኅጢአት ካልሠራ ኅጢአት አይቈጠርበትም፤ ሮም 5፥13። ሆኖም የሰው ሁሉ አባት የሆነው የአዳም ኅጢአት በሰው ሁሉ ላይ በመቈጠሩ፤ ሕፃኑ ምንም እንኳን ኅጢአት ገና ያልሠራ ቢሆንም የአዳም በደለኛነት አለበት። የኅጢአት ደመወዝ ሞት ነውና ብዙ ሕፃናት ኅጢአት ሳይሠሩ ይሞታሉ። ይህ ብቻ ሳይሆን ሕፃናት በመጀመሪያዎቹ የዕድሜያቸው ዓመታት ኅጢአታዊ ጠባይ እንዳላቸው ያሳያሉ። ዳዊት «እነሆ፤ በዐመፃ ተፀነስሁ፤ እናቱም በኅጢአት ወለደችኝ»፤ «ኀጥአን ከማሕፀን ጀምረው ተለዩ፤ ከሆድም ጀምረው ሳቱ...» በማለት ጽፏል፤ መዝ. 51፥5፤ 57፥3። ስለዚህ፤ ሰው ከመወለዱ በፊት እንኳን ኅጢአታዊ ጠባይ እንዳለው ማመን ይገባናል።

እንግዲህ ሰው አድጎ የወንጌልን ቃል ከማስተዋሉ በፊት ሊድን ይችላል? የሚለውን ጥያቄ ሰዎች ሊጠይቁ ይችላሉ። እንደዚህ ያሉ ሕፃናት ከዳኑ የሚድኑት በንጽሕናቸው ሳይሆን በክርስቶስ ሥራ መሠረት ብቻ መሆኑ ግልጥ ነው፤ ምክንያቱም፤ «አንድ እግዚአብሔር አለና፤ በእግዚአብሔርና በሰውም መካከል ያለው መካከለኛው ደግሞ አንድ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው» (1ጢሞ. 2፥5) እና «ሰው ዳግመኛ ካልተወለደ በቀር የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም»፤ ዮሐ. 3፥3።

ሰው ከመወለዱ በፊት የእግዚአብሔር መንፈስ በልቡ ሊሠራ ይችላል። መጥምቁ ዮሐንስ፤ «ገናም በእናቱ ማሕፀን ሳለ መንፈስ ቅዱስ ይሞላበታል» በተባለለት መሠረት (ሉቃ. 1፥15)፤ ማርያም ለኤልሳቤጥ ሰላምታ ባቀረበችላት ጊዜ ፅንሱ በኤልሳቤጥ ማሕፀን ውስጥ ዘለለ፤ ኤልሳቤጥም «እነሆ የሰላምታሽ ድምፅ በጀርዬ በመጣ ጊዜ ፅንሱ በማሕፀኔ በደስታ ዘሎአልና» ብላ መስከረች፤ ሉቃ. 1፥39-44።

ዳዊት ስለ ሞተው ልጁ፤ «እኔ ወደ እርሱ እሄዳለሁ እንጂ እርሱ ወደ እኔ አይመለስም» ብሎ በመናገሩ ከሞት በኋላ ከልጁ ጋር «በእግዚአብሔር ቤት ለዘለዓለም» እንደሚኖር ተስፋ አደረገ፤ 2ሳሙ. 12፥23፤ መዝ. 23፥6።

የምእመናን ልጆች ሁሉ እንደሚድኑ መጽሐፍ ቅዱስ አያስተምርም፤ ካም፥ ዔሳው፥ አቤሴሉም፥ ሴዴቅያስ ...ወዘተ የአባቶቻቸውን መንፈሳዊ አርአያ አልተከተሉም። ሆኖም እግዚአብሔር ለተከታዮቹና ለዘራቸው (ወይም ለልጆቻቸው) ተስፋ ስለሚሰጥ ልጆቻቸው የሞቱባቸው ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር በሚመጣው ዓለም እንደሚገናኙ ትልቅ ተስፋ አላቸው፤ ዘፍ. 17፥7፤ ኢያ. 2፥18፤ መዝ. 103፥17፤ ዮሐ. 4፥53፤ ሐ.ሥ. 2፥39፤ 11፥14፤ 16፥31፤ 18፥8፤ 1ቆሮ. 1፥18፤ 7፥14። መጽሐፍ ቅዱስ ከማያምኑት ስለተወለዱ ልጆች አይናገርምና እግዚአብሔር ታማኝና ጻድቅ መሆኑን ዐውቀን ጉዳዩን ለፍትሑ መተው አለብን። ሆኖም ክርስቶስ ሕፃናትን ተቀብሎ ሊባርካቸው እንደወደደ እናውቃለንና የማያምኑ ሰዎች ስለሞቱባቸው ሕፃናት ሲያዝኑ፤ ተስፋ እንዳይቈርጡ ወደ ክርስቶስ እንዲመለከቱ ማድረግ ይገባናል፤ ማቴ. 19፥13-14። ይህንም ስናደርግ ማንም ሰው ቢድን በክርስቶስ ሥራ መሠረትና ከእግዚአብሔር ከሚገኘው ምሕረት የተነሣ መሆኑን ማሳየት አለብን፤ ሮም 9፥14-18። በመጨረሻ ግን የሞቱት ሕፃናት ሁኔታ በእግዚአብሔር እጅ ያለ እንጂ የእኛ ጉዳይ አይደለም።

እግዚአብሔር ሕፃናት እንዲወለዱ ፈቅዶ ሳለ ሳያድጉ እንዲሞቱ ለምን ይፈቅዳል? የሚል ጥያቄ ሊነሣ ይችላል። ይህም በእግዚአብሔር ጥበብ ውስጥ የተሰወረ ምሥጢር ነው፤ ዘዳ. 29፥29። ሆኖም እግዚአብሔር በዚህ ዘመን መንግሥተ ሰማያትን በሰዎች

እየሞላ ነውና ሰዎችን ከልዩ ልዩ ዕድሜ ላይ እየጠራቸው ሳለ የመንግሥተ ሰማያት ምልአት እስኪፈጸም ድረስ ሕፃናትን መውሰዱ አያስገርምም። መብቱ የእርሱ ነው፤ ነፍሱም በእርሱ ይሰጣል ወደ እርሱም ይመለሳል፤ መክ.12፡7።

መ) በፔላጊዮስ ላይ የተነሣ ክርክር

ፔላጊዮስ በእንግሊዝ አገር የነበረ ሕግ ያጠና፡ በሮም ከ383-410 ዓ.ም. ያስተማረ የታወቀ የግብረገብ መምህር ነበረ (13)። በኋላ እስከ 424 ዓ.ም. በመካከለኛው ምሥራቅ አገር በመኖር ትምህርቱን አስፋፋ። ትምህርቱ ሰፊ ቢሆንም፤ በተለይ ከፍተኛ ክርክር የተነሣበት፡ «እግዚአብሔር መልካም ነገርን እንዲያደርግ ሰውን አገዟልና ሰው ያንኑ ለማድረግ ችሎታ አለው» የሚለው አንደኛው አሳብ ነበረ። ከዚህም ጋር የሚያያዝ ሰው መፈጸም ለሚችለው ብቻ ኅላፊ ነው የሚለው አሳብ ይገኛል፤ ፈላስፋው ካንትም በ18ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ይህን አስተማረ። ይህ ዐይነት አስተሳሰብ አመክንዮታዊ ቢመስልም፤ የፔላጊዮስ ትምህርት ወዴት እንደሚያመራ ስናይ ፍጹም ኢክርስቲያናዊ መሆኑ ይታያል። የአሳብ ቅደም ተከተሉ እንደሚከተለው ይሆናል ፡-

1. ሰው በእግዚአብሔር የሚታዘዘውን ሊፈጽም ይችላል።

2. ስለዚህ ሰው ሁሉ ሙሉ ነጻ ፈቃድ ሲኖረው፤ መልካምን ወይም ክፉን የመምረጥና የማድረግ ችሎታ አለው።

3. እንግዲህ የሰው ምርጫ በሰው ዘንድ ባለው ማናቸውም ዐይነት ግብረገባዊ ጠባይ ላይ የተመሠረተ አይደለም፤ የሰው ፈቃድ ሙሉ ነጻነት አለውና።

4. ስለዚህ መልካምና ክፉ በሰው ድርጊት ውስጥ እንጂ በሰው ጠባይ አይገኙም፤ አይመረመሩምም።

5. ከዚህ የተነሣ

ሀ) በሰው ሕይወት ግብረገባዊ ዕድገት ወይም ውድቀት አይገኝም።

ለ) አዳም ሲፈጠር ቅዱስ አልነበረም፤ ክፉም አልነበረም።

ሐ) ውርስ ኅጢአት የለም። አዳም የመጀመሪያው ኅጢአተኛ ነበረ፤ ኅጢአቱ ግን ወደ ዘሩ አልተላለፈም።

መ) ሰው ዛሬ ሲወለድ፤ የሚኖረው ጠባይ አዳም ሲፈጠር እንደነበረው ዐይነት ነው።

ሠ) አዳም ለሰው ሁሉ መጥፎ ምሳሌ ሆነ እንጂ ከእርሱ የብክለት ጠባይ አልተወረሰም።

6. ዛሬ ልጆች ሲወለዱ በክፉ ሰዎች መካከል እንዲኖሩ ቢደረግ መልካምን ወይም ክፉን መምረጥ ይችላሉና የሕይወታቸው አካሄድ በፈቃዳቸው የሚወሰን ይሆናል (14)።

የፔላጊዮስ ትምህርት በብዙ ምክንያት ኢአመክንዮታዊ መሆኑ ይታያል፤ ዋና ዋና ነጥቦችም የሚከተሉት ናቸው ፡-

ሀ) ሰዎችን ሁሉ ኅጢአተኛ ለሚያደርጉ ክሥተቶችና ለሕፃናት ሞት በቂ ምክንያት አይሰጥም።

ለ) የሰው የመምረጥ ፈቃድ ከጠባዩ ጋር ምንም ግንኙነት ከሌለው፤ ግብረገባዊ ዋጋ የለውምና የሥነ ነፍስን ጥናት ውድቅ ያደርጋል።

ሐ) ሰው ግብረገባዊ ጠባይ ከሌለው ከእንስሳት አይበልጥም።

መ) ሰው በሕይወቱ የሚያስተውለው በመልካምና በክፉ መካከል ያለው ልዩነት በድርጊቶች ብቻ ሳይሆን በዝንባሌዎች፣ በሰሜቶች፣ በምኞት፣ በመንፈሳዊና በአእምሮአዊ ሁኔታዎች ይታያል። በዚህ ትምህርት መልካምና ክፉ ከሰው ውስጣዊ ሁኔታ ጋር አይገናኙም። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ኅጢአት ከሰው ልብ ሁኔታ ጋር የተያያዘ እንደሆነ ያስተምራል፤ ዘፍ. 8፥21፤ ኤር.17፥9፤ መዝ. 51፥5-7-10፤ ማቴ. 15፥19፤ ማር. 7፥21-22፤ ያዕ. 4፥1-2።

ሠ) ሰው ልዩ ልዩ ነገርን ለማድረግ ባለመቻሉ ለእነዚህ ነገሮች ኅላፊነት የለውም የሚለው አስተሳሰብ፣ ሰው በዕለታዊ ኑሮ ከሚያጋጥመውና ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ጋር አይስማማም። ብዙ ጊዜ ሰው ምን ማድረግ እንደሚገባው ቢያውቅም፣ ያሰበውን ለማድረግ ፈቃድ ወይም ኅይል እንደሌለው ይሰማዋል፤ ክፉንም በማድረግ ኅሊናው ይወቅስዋል፤ በሌላ አነጋገር የኅጢአት ባሪያ መሆኑን ያውቃል፤ ዮሐ. 8፥34። ሐዋርያው ጳውሎስም፣ «በበደላችሁና በኅጢአታችሁ ሙታን ነበራችሁ» በማለቱ ሰው በሞት ሁኔታ ሲኖር ችሎታ እንደሌለውና በደለኛ እንደሆነ አሳይቷል፤ ኤፌ. 2፥1።

ረ) ከዚህ ጋር በተያያዘም፣ ሰው አንድን ነገር ከታዘዘ ሊያደርገው ይችላል የሚለው የፔላጊዮስ መሠረታዊ አሳብ መሠረተ ቢስ መሆኑን መረዳት አያስቸግርም። ከአዳም ጊዜ ጀምሮ ሰው የሚጠበቅበትን፣ ያንኑ እንኳ ለመፈጸም ሲፈልግ ለማድረግ አለመቻሉን ያውቃል፤ ከዚህም በላይ ለእግዚአብሔር መታዘዝን እንደማይመርጥና እንደማይፈልግ በልቡ ይረዳል። ሰው በይበልጥ በኅጢአት ሲኖር፣ መልካምን ለመሥራት ያለው ችሎታ እየቀነሰ ይሄዳል። እንግዲህ የፔላጊዮስ አሳብ ትክክለኛ ቢሆን ኖሮ የሰው ኅጢአት ሲበዛ ችሎታው በመቀነሱ ኅላፊነቱ ይቀነስ ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ ግን በኅጢአት የጸኑና የተደሰቱ ሰዎች ሞት እንደሚገባቸው አስተማረ (ሮሞ 1፥28-32)፤ እንደዚሁም ክርስቶስ ሊገድሉት የተነሣሡትና የተናገራቸውን ቃላት ለማስተዋል የማይችሉት አይሁድ በኅጢአት እንደሚሞቱ መሰከረባቸው፤ ዮሐ. 8፥21-34፤ 43።

የፔላጊዮሳውያንን አሳብ እስከ መጨረሻ ብንከተለው፣ ሰይጣን ለክፋቱ ኅላፊነት የለበትም ወደ ማለት ያደርሰናል፤ ሆኖም ለሰውም ሆነ ለመላእክት የሚሰጡ የእግዚአብሔር ትእዛዛት አሉ፤ ሰው በሁኔታው እየባሰ ቢሄድ ትእዛዛቱ አይለወጡም፤ የሰው ኅላፊነት አለና የሰው ቅጣት እንደ ኅጢአቱ ነው። የእግዚአብሔር ትእዛዝ በሰው ችሎታ አይወሰንም፤ አይመሠረትምም። በዚህ ፈንታ ትእዛዙ ባሕርዩን ይገልጣል፤ ሰው ምን ያህል የወደቀ መሆኑን ያሳያልና ሰውን ዝም ያሰኛል፤ ሮሞ 3፥19-20።

ፔላጊዮስ «የምታዝዘውን ስጥና የምትፈልገውን እዘዝ» ከሚለው ከአውግስጢኖስ ጸሎት በስተ ጀርባ ያሉትን አሳቦች ተቃወመ። ሰው ከኅጢአት ብክለት ነጻ በመሆኑ ከእግዚአብሔር ጋር ይገናኝ ዘንድ ራሱን ማዘጋጀት እንደሚችልና እንደሚገባውም አስተምሯል። አውግስጢኖስ ግን የራሱን ልብና መጽሐፍ ቅዱስን በመመልከቱ ስለ ውርስ ኅጢአት፣ ስለ ሰው በደለኝነትና የኅጢአት ብክለት አስተማረ። የፔላጊዮስ ትምህርት በቤተ ክርስቲያን ዘንድ ተቀባይነት አላገኘምና በብዙ ሲኖዶስ ተወገዘ (15)።

የምዕራብ ቤተ ክርስቲያን የአውግስጢኖስን ትምህርት ተቀበለች። ነገር ግን አንዳንዶች በተለይም መነኩሳት ትምህርቱን ሊቀበሉ አልወደዱም። አውግስጢኖስ፣ ሰው ከራሱ መልካም ነገርን ማድረግና በእግዚአብሔር ፊት ትሩፋትን (ወሮታን) መቀበል አለመቻሉን አስተማረ። መነኩሳት ግን ሰዎች እግዚአብሔር የፈለገውን ሁሉ ለማድረግ ከሚያዝዛቸውም በላይ እንኳ መፈጸም እንደሚችሉ አመኑ። ይህ ካልሆነ በድኽነትና ያለ ሚስት ለመኖር ከእነዚህ በላይ ላሉትም ሕገጋት ለመታዘዝ ሦስቱ

የምንኩስና መሐላዎች ግብ የሌላቸው እንደሚሆኑ አሰቡ። እንግዲህ ተቀባይነት ያገኘውን ትምህርት የተቃወሙት በአውግስጢኖስና በፔላጊዮስ ትምህርት መካከል ያለ አስተሳሰብ በመያዛቸው ግማሽ (ወይም ከፊል) ፔላጊዮሳውያን (ግማሽ አውግስጢኖሳውያን ተብለውም ሊጠሩ ይችላሉ) ተባሉ (16)።

እነዚህ ግማሽ ፔላጊዮሳውያን የአዳም ኅጢአት ወደ ሰው ሁሉ ተላልፎ ነፍስን በማዳከም ሥጋ በሽታንና ሥቃይን፥ ሞትንም እንዲቀበል ተደረገ ብለው በማስተማራቸው የፔላጊዮስን ትምህርት አልተቀበሉም። በሌላም በኩል፥ ሀ) ሰው እግዚአብሔርን መፈለግ ሲጀምር እግዚአብሔር ስለሚረዳው የደኅንነት መነሻ ከሰው የሚገኝ መሆኑን፥ ለ) የሰው ነፍስ ወደ እግዚአብሔር መዞር ሰው መልካም ሥራ እንደሚሠራና ዋጋውን እንደሚያገኝ የሚያሳይ መሆኑን፥ ሐ) ነፍስ የፈቃድ ነጻነት ወይም መልካምን የማድረግ ችሎታ ስላለው፥ በሰው አዲስ ልደትና መቀደስ ከእግዚአብሔር ጸጋ ጋር መተባበሩን በማስተማር የአውግስጢኖስን ትምህርት አልተቀበሉም። በ592 በOrangeና በValence የተሰበሰቡ ሁለት ጉባኤዎች፥ ሀ) ከአዳም የሚወረሰው የኅጢአት ብክለት መልካም ሥራ የመሥራትን ችሎታ ማዳከም ሳይሆን፥ መንፈሳዊ ሞት በመሆን ከዚህ የተነሣ ነፍስ መልካምን ሥራ መሥራት እንደማይችል፥ ለ) ሰው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለስ ሰው ሳይሆን የእግዚአብሔር መንፈስ ሥራውን እንደሚጀምር በመወሰናቸው የአውግስጢኖሳውያንን ትምህርት አጸደቁ (17)።

ሊበራሎች የፔላጊዮስን ትምህርት ከሞላ ጉደል ይከተላሉ፤ ሆኖም ከዚህ ወገን አንዳንዶች ግማሽ አውግስጢኖሳውያን ተብሎ መጠራትን ሳይፈልጉ አልቀሩም። ሉተር፥ ካልቪንና ሌሎች የተሐድሶ መሪዎች፥ የዌስትምንስተር ሃይማኖታዊ መግለጫና ሠላሳ ዘጠኙ የአንግሊካን ቤተ ክርስቲያን አንቀጾች፥ እንደዚሁም ልዩ ልዩ መጥምቃውያንና ከካቶሊኮች መካከል ጀንሰኒስቶች አውግስጢኖሳዊውን ትምህርት ተቀበሉ። ከካቶሊኮች የሚበዙቱ፥ አርሜኒዮስ፥ በርካታ መጥምቃውያንና ጳጳስቆስጤያውያን በልዩ ልዩ ደረጃ ግማሽ ፔላጊዮሳውያን (ወይም ከፊል አውግስጢኖሳውያን!) ናቸው። ከአበው ዘመን ጀምሮ በምዕራባውያን መካከል በየቤተ ክርስቲያኑ ስለ ሰው ሁኔታና ችሎታ ልዩ ልዩ ትምህርትና ክርክር ሲነሣ ቂደቷል፤ ዛሬም አለ።

ሠ) ከአርሜኒዮስ ጋር የተደረገ ክርክር

ያዕቆብ አርሜኒዮስ (1560-1609 ዓ.ም.) በሆላንድ ዩንቨርሲቲ እግዚአብሔር አስቀድሞ ሁሉን ስለ መወሰኑ በማስተማር የካልቪንንና የተለመደውን የተሐድሶ ትምህርት ተቃወመ። ከአርሜኒዮስ ሞት በኋላ በሁለቱ ወገኖች መካከል ሰፋ ያለ ልዩነት ተፈጠረ። በክርክሩ ብዙ የፖለቲካ ጉዳይ ገባበት። በ1618 ዓ.ም. በዶርት ሲኖዶስ በተለይ በሆላንድ ቤተ ክርስቲያን ክርክሩን አስመልክቶ ቀኖናዊ ውሳኔ ተሰጠ፤ በውሳኔውም፥ ሀ) የሰው ሁለንተናዊ ብክለት (ሰው ከውድቀቱ በኋላ እግዚአብሔርን የማገልገል ምርጫ፥ ፈቃድና ችሎታ የለውም)፥ ለ) የእግዚአብሔር የመምረጥ ፍጹም ነጻነት (እግዚአብሔር ምርጦቹን ሲመርጥ በሰው ድርጊት ላይ አይመሠረትም)፥ ሐ) ክርስቶስ ለሰው ሁሉ ሳይሆን ለተመረጡት ብቻ ቤዛ መስጠቱ (የተመረጡት ብቻ ይድናሉ)፥ መ) የእግዚአብሔር ጸጋ ኅይል (ምርጦቹ የእግዚአብሔርን ጸጋ እስከ መጨረሻ ሊቃወሙ አይችሉም)፥ ሠ) ምርጦቹ እስከ መጨረሻው መጽናታቸው (ምእመናን ለዘለዓለም ተመርጠዋል) ታወጀ (18)።

ትምህርተ መለኮትን በተመለከተ የተሐድሶ ትምህርት የሚነሳው ከእግዚአብሔር ልዕልናና ሥልጣን ሲሆን፤ የአርሜኒያውያን ትምህርት ግን በይበልጥ በሰው ፈቃድ ሁኔታ፤ ዝንባሌ፤ ችሎታና ነጻነት ላይ ያተኮራል። ትምህርተ ሰብእን በተመለከተ ለአርሜኒያውያን የፈቃድ ነጻነት ለሰው ደኅንነት መነሻ ነው። አርሜኒያውያን የእግዚአብሔርን ጸጋ አስፈላጊነት እንደ ፔላጊያውያን አይክዱም፤ ሆኖም ለሰው ደኅንነት ወሳኝነት ያለው የሰው ምርጫ ነው፤ ይህም በአዳም የሆነ ሰው ከራሱ እግዚአብሔርን መፈለግና መምረጥ ይችላል፤ ይህንም ለማድረግ ሲጀምር የእግዚአብሔር ጸጋ ይረዳዋል፤ ድክመቱን ለማሸነፍም ያስችለዋል።

አንባቢ የአርሜኒያስ አስተሳሰብ በምዕራፍ 43 በተለይም በም.43ሐ2 ከሚገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ጋር የሚስማማ ስለ መሆኑ ለራሱ መመርመር አለበት፤ በተጨማሪም በዚህ ምዕራፍ ሀ7 «ነጻ ፈቃድ» በሚለው ውስጥ ልዩ ልዩ አስተሳሰቦች እንዳሉ መገንዘብ ያስፈልገዋል። ስለ ሰው ደኅንነት የአርሜኒያውያንና የተሐድሶ ምሁራን አሳቦች ከሰው ፈቃድ ሁኔታ እንደሚነሡ የተጻፉት የዶርት ሲኖዶስ ውሳኔዎች ያሳያሉ። በዚህ ጥናት ስለ ሰው ፈቃድ በሰፊው አትተናል። ስለ እግዚአብሔር ምርጫ፤ ስለ ክርስቶስ ሞት ዓላማ፤ ስለ ጸጋ ኅይልና ስለ ክርስቲያን ዘላለማዊ ደኅንነት «ትምህርተ ድኅነት» በሚለው በ7ኛው ጥናት እናትታለን።

ክርስቲያን የሆነ የፔላጊያስን ትምህርት መቀበል አይችልም፤ ዋናው ምክንያትም የፔላጊያስ ትምህርት የክርስቶስ መሥዋዕታዊ ሥራ ለሰው ደኅንነት አያስፈልግም የሚል ነው። በአውግስጢኖሳውያንና በከፊል ፔላጊያውያን መካከል፤ እንደዚሁም በአርሜኒያውያንና በተሐድሶ ተከታዮች (በካልቪንስቶች) መካከል ከፍተኛ ልዩነት እንደነበረ መካድ አይቻልም፤ ዛሬም እንኳ ከዚህ ልዩነት የተነሣ አንዱ ወገን በሌላ ወገን ከቤተ ክርስቲያን ሊባረር ይችላል። የሁለቱ ወገኖች ትምህርት ልዩነት ሰፋ ያለ በመሆኑ ወደ አንድ አስተሳሰብ ለመድረስ የሚቻል አይመስልም። ይሁን እንጂ ሰዎች ኅጢአተኞች መሆናቸውንና በክርስቶስ ሞት መሠረት ብቻ መዳናቸውን ሁለቱም ወገኖች ስለሚያምኑ፤ አብረው በፍቅርና በትሕትና ወንጌልን ቢሰብኩ ወይም ቢያንስ ይፋ በሆነ የእርስ በርስ ተቃውሞ ባይጠመዱ የተሻለ መሆኑን ማሳሰብ እንወዳለን(19)።

ማስታወሻ

- (1) DOH Sherlock Appendix 1 ገጽ 234።
- (2) DOH ገጽ 236፤ Berkhof ገጽ 244።
- (3) DOH ገጽ 235።
- (4) Berkhof ገጽ 244።
- (5) Berkhof ገጽ 244-245፤ DOH ገጽ 235።
- (6) Berkhof ገጽ 245።
- (7) Berkhof ገጽ 245።
- (8) Berkhof ገጽ 245።
- (9) Berkhof ገጽ 245።
- (10) ይህ አስተሳሰብ በእንግሊዝኛ Mediate Imputation ይባላል። Berkhof ገጽ 243፤ DOH ገጽ 237 ይመ.

(11) ይህ አስተሳሰብ በእንግሊዝኛ Immediate Imputation ወይም Federalism ይባላል። Berkhof ገጽ 242፣ DOH ገጽ 237።

(12) Grudem ገጽ 499-501።

(13) Pelagius በ NIDCC ይመ.

(14) ይህ አቀራረብ ከ Berkhof ገጽ 233-234 የተገኘ ነው።

(15) Pelagius በ NIDCC ይመ.

(16) ግማሽ ፔላጊዮሳውያን Semi-Pelagians ይባላሉ፤ Hodge 283-284 ይመ.

(17) Orange, Councils Of እና Valence, Councils Of በ NIDCC ይመ.

(18) Arminianism እና Dort, Synod Of በ NIDCC ይመ.

(19) «የእግዚአብሔር ጸጋ አሠራር» በሚለው በ24ኛው አዕማድ መጽሐፍ «የጸጋ አስፈላጊነት»፣ «የጸጋ ግብ»፣ «የጸጋ መገኛ»፣ «የጸጋ ኅይል» እና «የጸጋ ውጤት» በሚሉት አምስት አርእስት የሁለቱን ወገኖች አስተሳሰብና ወንጌልን ለመስበክ ያለባቸውን የጋራ ኅላፊነት ለማብራራት ሞክረናል።

ክፍል 3 - ሰው በቃል ኪዳናዊ ኑሮ

ምዕራፍ 47 - የጸጋ ቃል ኪዳን

እግዚአብሔር ከሰው ጋር የሚገናኘው በቃል ኪዳን መንገድ መሆኑን አይተናል፤ በቃል ኪዳን ውስጥም የቃል ኪዳኑ ሰጪ፣ ተቀባዩ፣ የቃል ኪዳኑ ተስፋና ምልክቱ፣ እንደዚሁም ቃል ኪዳኑ የሚጸናበት ከሰው የሚፈለገው መታዘዝ፣ ምልክቱም እንደሚገኙ ተመልክተናል(1)። እግዚአብሔር ሰውን ስለወደደው፣ ሰው በኅጢአት ከወደቀ በኋላ ምሕረት ሊያደርግለት ወሰነ፤ የደኅንነት መንገድም አዘጋጀለት። ይህንም ያደረገው ከሰው መልካምነት የተነሣ ሳይሆን «እንዲያው በጸጋው» ነው (ሮም 3፥24)፤ ሥራውንም በቃል ኪዳን መንገድ ስለገለጠው ይህ አሠራር በነገረ መለኮት ጥናት ብዙ ጊዜ የጸጋ ቃል ኪዳን ተብሏል። የጸጋ ቃል ኪዳን ምን እንደሆነ እንድናስተውል በመጀመሪያ የሥራ ቃል ኪዳንንና የቤዛነት ቃል ኪዳንን ምንነት ካተትን በኋላ የጸጋ ቃል ኪዳንን ሁኔታ ሁለት አመለካከቶችና ልዩ ልዩ አስተዳደሮችን መመርመር ያስፈልገናል።

ሀ) የሥራ ቃል ኪዳን

በምዕራፍ 42ሀ እንዳየነው የአዳም ዘር በመሆናችን በሥራ ቃል ኪዳን ሥር እንኖራለንና ይህን ቃል ኪዳን ባለመፈጸማችን እንሞታለን፤ የኅጢአት ደመወዝ ሞት ነውና፤ ሮም 6፥23። ሰው የኅጢአት ብክለት ስላለበት ሕግን መፈጸም አይችልም፤ በሕግ ሥራ የሚተማመን ስለሆነም ከርግማን በታች ነው (ገላ. 3፥10-11)፤ ክርስቲያን ግን ክርስቶስ የሕግን ሥራ ሁሉ ስለፈጸመለትና በጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ በመግባቱ ከሥራ ቃል ኪዳን ነጻ ሆኗል።

ለ) የቤዛነት ቃል ኪዳን

መጽሐፍ ቅዱስ፡ «ምክራት ጸናለች» (ኢሳ. 46፥10)፣ «የእግዚአብሔርን ምክር ከራሳቸው ጣሉ» (ሉቃ. 7፥30)፣ «የእግዚአብሔርን ምክር ሁሉ ነግራችኋለሁ» (ሐ.ሥ. 20፥27) እና «እንደ ፈቃዱ ምክር ሁሉን የሚሠራ» (ኤፌ. 1፥11) ስለሚል፣ በእግዚአብሔር ዘንድ «ምክር» እንዳለ ይገልጣል። ይህም ምክር እንደ ሰው አሳብ ሳይሆን የእርሱ ፈቃድና ውሳኔ ስላለበት እንደሚፈጸም፣ «የሠራዊት ጌታ ይህን አስቧል፤ የሚያስጥለውስ ማን ነው?» (ኢሳ. 14፥27)፣ «ፈቃዱ የማይለወጥ» (ዕብ. 6፥17)፣ «የእግዚአብሔር አሳብ ይጸና ዘንድ» (ሮም 9፥11) የሚሉትና የመሳሰሉት ጥቅሶች ያረጋግጣሉ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በጸሎተ ሐሙስ ከእራት በኋላ ጽዋውን አንሥቶ፣ «ይህ ጽዋ ስለ እናንተ በሚፈለው በደሜ የሚሆን አዲስ ኪዳን ነው» በማለት በመሥዋዕታዊ ሞቱ ለሚከተሉት ሁሉ አዲስ ቃል ኪዳን እንደገባላቸው ገልጧል፤ ሉቃ. 22፥20። ነቢዩ ኤርምያስም እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ይህን ቃል ኪዳን እንደሚገባ አስቀድሞ ተናግሮ ነበር፤ ኤር. 31፥31፤ ዕብ. 8፥13። እንግዲህ ክርስቶስ የአዲስ ቃል ኪዳን አደራጅ ነው፤ ከአብ ተልኮ የመጣው ለዚህ ነው። ስለዚህ ስናስብ፣ በእግዚአብሔር አብና በእግዚአብሔር ወልድ መካከል፣ መንፈስ ቅዱስም የሚሳተፍበት ብዙ ጊዜ በነገረ

መለኮት ጥናት ሰዎችን የማዳን መለኮታዊ ቃል ኪዳን፤ ስምምነት፤ ምክር ወይም ውል የሚባለው የቤዛነት ቃል ኪዳን እንዳለ እናስተውላለን። ይህም ከጸጋ ቃል ኪዳን በስተ ጀርባ ስለሚኖር የጸጋ ቃል ኪዳን ጥናትን በስፋት ለማብራራት ያስችላል። ስለዚህ ቃል ኪዳን በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠውን መዘርዘር ይገባናል (2)።

1. በቤዛነት ቃል ኪዳን የቅድስት ሥላሴ ተሳትፎ

በፍጥረት ዕቅድ አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ እንደተሳተፉ ሁሉ (ዘፍ. 1፥1-2፡26፤ ዮሐ. 1፥1-3)፤ ዓለም ከመፈጠሩ በፊትም በቤዛነት ምክር አንድ ላይ እንደነበሩ በሚከተሉት ጥቅሶች ይታያል ፡-

«...አንተ ልጄ ነህ፤ እኔ ዛሬ ወለድሁህ። ለምነኝ አሕዛብን ለርስትህ...እስጥሃለሁ...» (መዝ. 2፥7-9፤ ሐ.ሥ. 13፥33፤ ዕብ. 1፥5)፤

«...እነሆ መጣሁ፤ ...አምላኬ ሆይ፤ ፈቃድህን ለማድረግ ወደድሁ...» (መዝ. 40፥7-9፤ ዕብ. 10፥5-7)፤

«ከሰማይ የወረድሁት የራሴን ፈቃድ ለማድረግ ሳይሆን፤ የላከኝን የእርሱን ፈቃድ ለመፈጸም ነውና፤ የላከኝም ፈቃድ፤ ከሰጠኝ ሁሉ አንድ እንኳ ሳይጠፋብኝ በመጨረሻው ቀን እንዳስነሣ ነው» (ዮሐ. 6፥38-39 አ.መ.ት.)፤

«እኔ ላደርገው የሰጠኸኝን ሥራ ፈጽሜ በምድር አከበርሁህ» (ዮሐ. 17፥4)፤

«በክርስቶስ...የባረከን የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክና አባት ይባረክ። ዓለም ሳይፈጠር...በክርስቶስ መረጠን» (ኤፌ. 1፥3-4)፤

«ይህም በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን የፈጸመው የዘለዓለም አሳብ ነበረ»፤ ኤፌ. 3፥11።

አስቀድመን ብዙ ጊዜ እንዳተትነው፤ ምንም እንኳ አንዱ በሌላው ሥራ አይሳተፍም ማለት ባይሆንም፤ በእግዚአብሔር ዕቅድ አብ ዐቃጅ፤ ወልድ አደራጅ፤ መንፈስ ቅዱስ ደግሞ ፈጻሚ ነው። በቤዛነት ቃል ኪዳንም ሦስቱ እኩል ናቸው፤ ሰዎችን ለማዳንም እያንዳንዳቸው ቃል ኪዳን ይገባሉ።

2. በቤዛነት ቃል ኪዳን የአብ ተግባር

በቤዛነት ቃል ኪዳን አብ ለወልድ፤ ሀ) ሕዝብን መርጦ እንደሚሰጠው (ዮሐ. 6፥37-39፤ 17፥2-6፤ ኤፌ. 1፥4)፤ ይህም ሕዝብ ከየነገዱ የተውጣጣና እጅግ ብዙ መሆኑ (መዝ. 72፥17፤ ራእ. 5፥9-10፤ 7፥9-10)፤ ለ) የሕዝቡ ራስና ወኪል እንደሚሆን (ዮሐ. 3፥16፤ ሮሞ 5፥18-19)፤ ሐ) ወደ ዓለም ሲገባ የሚኖርበትን ሥጋ እንደሚያዘጋጅለት (ቆላ. 2፥9፤ ዕብ. 10፥5)፤ መ) ለአገልግሎቱ አስፈላጊውን ስጦታ ሁሉ እንደሚሰጠው (ኢሳ. 42፥1-2፤ 61፥1፤ ዮሐ. 3፥34)፤ ሠ) የምተለት ሕዝብ ራስና ወኪል እንደ መሆኑ በሰማያዊቷ ቅድስት እንደሚቀበለው (ዕብ. 9፥24)፤ ረ) ሥልጣንን ሁሉ በሰማይና በምድር እንደሚሰጠው (ማቴ. 28፥18፤ ኤፌ. 1፥19-22)፤ በተስፋ ቃሉ መሠረት በሕዝቡ ላይ መንፈስ ቅዱስን ለማፍሰስ ቃሉን እንደሚፈጽም (ዮሐ. 14፥26፤ 15፥26፤ ሐ.ሥ. 1፥4፤ 2፥33) ቃል ገባለት።

3. በቤዛነት ቃል ኪዳን የወልድ ተግባር

በቤዛነት ቃል ኪዳን ወልድ ለአብ፤ ሀ) ሰው ሆኖ በሙሴ ሕግ መሠረት ለመኖር (ገላ. 4፥4፤ ዕብ. 2፥14-18)፤ ለ) ለአብ ለመታዘዝ (ዕብ. 10፥7-9)፤ በተለይም ለሞት፤ ይኸውም ለመስቀል ሞት እንኳ ታዛዥ ለመሆን (ፊል. 2፥8)፤ ከተሰጠው

ሕዝብ አንድ እንኳ እንዲጠፋ ላለማድረግ (ዮሐ. 6፥39፤ 17፥12) እና ለሕዝቡ ዋስ ለመሆን (ዕብ. 7፥22) ቃል ገባለት።

4. በቤዛነት ቃል ኪዳን የመንፈስ ቅዱስ ተግባር

በዚህ ምክር ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ሚና ፡- የአብን ፈቃድ ለመፈጸምና እግዚአብሔር ወልድ ከቅድስት ድንግል ማርያም እንዲወለድ፣ ሲጠመቅም በእርሱ ላይ ለመውረድና በአገልግሎቱ ለመገኘት (ማቴ. 3፥16፤ 12፥28፤ ሉቃ. 1፥35፤ 3፥22፤ 4፥1፤ 14-18፤ ዮሐ. 3፥34፤ ሐ.ሥ. 10፥38)፣ ወደ ሰማይ ካረገ በኋላም የሕማማቱን ፍሬ ለሕዝቡ ለመስጠት (ዮሐ. 16፥13፤ ሐ.ሥ. 1፥8፤ 2፥33) መንፈስ ቅዱስ ቃል እንደገባ ግልጽ ነው።

ሐ) የጸጋ ቃል ኪዳን ሁኔታ

ሰው በሥራ ቃል ኪዳን ከእግዚአብሔር ፈቃድ ከወጣ በኋላ እግዚአብሔር ለሰው ልዩ ልዩ ቃል ኪዳኖችን ገባ። እነዚህም ቃል ኪዳኖች በቤዛነት ቃል ኪዳን ላይ ሊመሠረቱና በአንድ አጠቃላይ ቃል ኪዳን ሥር ሊካተቱ ይችላሉ፤ ይህም በብዙ ሊቃውንት የጸጋ ቃል ኪዳን ተብሎ ይጠራል። እነዚህ ቃል ኪዳኖች ደግሞ በዝርዝር ሲታዩ ልዩነት ቢኖራቸውም፣ ዋና ዋና የቃል ኪዳን ነጥቦቻቸው አንድ ዐይነት ናቸው።

የጸጋ ቃል ኪዳንን ሁኔታ ስንመረምር የሚከተሉትን ነጥቦች ማስተዋል ያስፈልገናል ፡-

1. የጸጋ ቃል ኪዳን ሰጪ እግዚአብሔር ነው፤ ቃል ኪዳንን ሲሰጥ ከሰው ጋር አልተማከረም፤ ቃል ኪዳን መግባት አያስፈልገውም ነበርና ከጸጋው በነጻ ለሰው ሰጠው። በየዘመኑ ተደጋግሞ የሚገለጠው የቃል ኪዳን መርሐ፣ «እኔም አምላክ እሆናቸዋለሁ፤ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑኛል» የሚለው የእግዚአብሔር ቃል ነው፤ ዘፍ. 17፥7-8፤ ኤር. 31፥33፤ ሕዝ. 11፥20፤ ዘክ. 13፥9፤ 2ቆሮ. 6፥16-18፤ ዕብ. 8፥10፤ 1ጴጥ. 2፥9-10፤ ራእ. 21፥3።

2. የጸጋ ቃል ኪዳን ተቀባይ የእግዚአብሔር ሕዝብ ነው፤ ይህ ሕዝብ አብርሃምና ዘሩ (ዘፍ. 17፥7)፣ «የያዕቆብ ቤት» ወይም «የእስራኤል ልጆች» (ዘጸ. 19፥3-6) ተብሎ ተጠርቷል፤ በአዲስ ኪዳን ዘመንም በክርስቶስ የሚያምኑ እንደ አብርሃም ዘር ይቆጠራሉ፤ ገላ. 3፥16፤ 29። ይህ ሕዝብ ሁሉ «በክርስቶስ» ነው፤ ክርስቶስም የሕዝቡ ራስ ሲሆን የእነርሱ «ዋስ» ነው፤ ሮሞ 5፥18-19፤ 1ቆሮ. 15፥22፤ ኤፌ. 1፥22፤ ዕብ. 7፥22። ክርስቶስ ከተቀባዮች የሚፈለግባቸውን በመፈጸሙ የዚህ ኪዳን መካከለኛ (3) ነው፤ ዕብ. 8፥6፤ 9፥15፤ 12፥24። በሥራ ቃል ኪዳን መካከለኛ ወይም ዋስ አልነበረምና እዚህ ላይ በእነዚህ ሁለት ቃል ኪዳኖች መካከል ታላቅ ልዩነት ይታያል።

3. የጸጋ ቃል ኪዳን አባል ለመሆን የሰው አጻፋ ያስፈልጋል፤ ክርስቶስ መካከለኛና ዋስ የሚሆነው በእርሱ ለሆኑ ሁሉ ማለት በእርሱ ለሚያምኑ ሁሉ ነው፤ ሮሞ 1፥17፤ 3፥28፤ 5፥1። በብሉይ ኪዳን ዘመን ሰዎች የጸደቁት እንደ አዲስ ኪዳን ዘመን ሁሉ በእምነት ነው፤ አብርሃምና ዳዊት ለዚህ ምሳሌዎች ናቸው፤ ሮሞ 4፥1-15።

እውነተኛ እምነት መታዘዝን ያስከትላልና የመታዘዝ ሥራ በቃል ኪዳኑ ውስጥ ሰው ለመኖሩ ምልክትና ማረጋገጫ ነው፤ ኤፌ. 2፥8-10፤ 1ዮሐ. 2፥4-6፤ ያዕ. 2፥17።

በብሉይ ኪዳን ዘመን የእምነት ምልክትና ማሳተም ግዝረት ሲሆን (ሮሞ 4፥11)፣ በአዲስ ኪዳን ዘመን ደግሞ ጥምቀት ነው፤ ቆላ. 2፥11-12። በብሉይ ኪዳን ዘመን ምእመናን ቃል ኪዳኑን መከተላቸውን ሰንበታትንና የዓመት በዓላትን በማክበር ሲያሳዩ

(ዘጸ. 12÷48፤ ሕዝ. 20÷12)፤ በአዲስ ኪዳን ዘመን ደግሞ ምእመናን የጌታን እራት በመብላት የቃል ኪዳን ተከታዮች መሆናቸውን ያረጋግጣሉ፤ 1ቆሮ. 11÷23-26።

4. የጸጋ ቃል ኪዳን ተስፋ ቃል ከእግዚአብሔር ጋር ያለው የዘላለም ሕይወት ነው፤ ይህም በቃል ኪዳን መርሐ በሰፊው ተገልጧል (ቍ. 1 ይመ.)። በብዙ ጥቅሶችም ተብራርቷል፤ ለምሳሌ ዮሐ. 3÷16፤ 36፤ ሮሞ 6÷23፤ 1ጴጥ. 1÷3-5። በመንግሥተ ሰማያት ያለው የሕይወት ዛፍ (ራእ. 22÷2) በሥራ ቃል ኪዳን በገነት የነበረውን የሕይወት ዛፍ ተስፋ ይተካል፤ ይፈጽመዋልም፤ ዘፍ. 2÷9፤ 3÷22-24።

ሰው የዘላለም ሕይወት የሚኖረው የክርስቶስን ሥጋ በመብላትና ደሙን በመጠጣት ነው (ዮሐ. 6÷50-51፤ 53-54)፤ ይህን የሚፈጽመው ደግሞ ወደ ክርስቶስ በመሄድ፤ በእርሱም በማመን ነው፤ ዮሐ. 6÷35፤ 63። አማኝ በየጊዜው በቅዱስ ቍርባን ጎበስቱንና ወይንን ሲቀበል፤ በጸጋ ቃል ኪዳን ያለውን የዘላለም ሕይወት ተስፋ በዚህ ምልክት፤ ማኅተምነትና መታሰቢያነት ይናገራል፤ 1ቆሮ. 10÷14-17፤ 11÷23-26።

መ) የጸጋ ቃል ኪዳን ሁለት አመለካከቶች

ማናቸውም ቃል ኪዳን ከሁለት አቅጣጫ ሊመረመር ይችላል፤ በአንድ በኩል የቃል ኪዳኑ ውልና ስምምነት አለ፤ በሌላ በኩል ደግሞ በቃል ኪዳኑ ውስጥ ያለው ሕይወትና አኗኗሩ አለ። ለምሳሌ በጋብቻ ወንድና ሴት ሞት እስኪለያቸው ድረስ በአንድነት ለመኖር ቃል ኪዳን ይገባሉ፤ አብረውም ይኖራሉ። እንግዲህ የጸጋ ቃል ኪዳንን ከእነዚህ ሦስት አቅጣጫዎች አንጻር መመልከት ይኖርብናል።

1. የጸጋ ቃል ኪዳን እንደ ሕጋዊ ውል

ሰው በቃል ኪዳኑ ውስጥ የሚገባው በእምነት መሠረት ነው፤ ይህም እምነት ሕያው ነው፤ ማለት ሰው ለሚያስፈልገው ሁሉ በእግዚአብሔር ይተማመናልና የእግዚአብሔርን ትእዛዝ እየተከተለ ለመኖር ቃል ይገባል። አብርሃም፤ «በእግዚአብሔር አመነ፤ ጽድቅም ሆኖ ተቈጠረለት» (ዘፍ. 15÷6)፤ ሙሴ፤ «የቃል ኪዳኑንም መጽሐፍ ወስዶ ለሕዝቡ (ለእስራኤል) አነበበላቸው፤ እነርሱም እግዚአብሔር ያለውን ሁሉ እናደርጋለን፤ እንታዘዛለንም አሉ» (ዘጸ. 24÷7)፤ ጃንደረባው እንዲጠመቅ ሲጠይቀው ፊልጶስ፤ «በፍጹም ልብህ ብታምን፤ ተፈቅዷል» አለው (ሐ.ሥ. 8÷37) የሚሉት ጥቅሶች የእውነተኛ እምነትን አስፈላጊነትና ሁኔታ ይገልጣሉ።

እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ቃል ኪዳን ሲገባ፤ በቃል ኪዳኑ መርሐ መሠረት አምላካቸው ሆኖ የእርሱ ሕዝብ እንደሚሆኑ፤ አስፈላጊውን ነገር ሁሉ እንደሚያደርግላቸው በተለይም መተላለፋቸውን እርሱ ራሱ እንደሚደመስስና ከርድሳቸው እንደሚያገዳቸው ተስፋ ሰጣቸው፤ ኢሳ. 43÷25፤ ኤር. 31÷33፤ ሕዝ. 36÷27፤ ሮሞ 3÷24-28፤ 4÷5።

2. የጸጋ ቃል ኪዳን እንደ መንፈሳዊ ጎብረት

በሕጋዊ ውል መሠረት እግዚአብሔር ለሚፈሩት ቃል ኪዳኑን ያስታውቃቸዋል፤ ከሕዝቡ ጋር ይኖራል፤ በመካከላቸውም ይመላለሳል መንፈሱንም በልባቸው ያኖራል፤ ዘጸ. 25÷8፤ መዝ. 25÷14፤ 103÷17-18፤ ኤር. 31÷33-34፤ ሕዝ. 36÷26-28፤ 2ቆሮ. 6÷16፤ ራእ. 21÷3። ይህ ጎብረት በማናቸውም ጊዜ የቃል ኪዳኑ አባል ደስታና በረከት ነው።

3. በጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ ያለ ሕጋዊ አባልነት

ከዚህ በላይ እንዳየነው በኪዳን ውስጥ ያለው ግንኙነት ግዴታዎችንና የተስፋ ቃላትን ብቻ ሳይሆን፤ ከሕያው አምላክ ጋር ክብር ያለበትን ኑሮም ያካትታል። በዚህ ቃል ኪዳን በምልክት ይፈጸማል።

ሰዎች ወደ ቃል ኪዳን በእምነት ይገባሉ። ለእነርሱ ሕጋዊው ውልና መንፈሳዊው ኅብረት ጉን ለጉን ይሄዳሉ። አንዳንዶች በልዩ ልዩ ምክንያት የቃል ኪዳን ሥርዐት ቢፈጸምላቸውና እንደ ቃል ኪዳን አባላት ቢቈጠሩም፤ እውነተኛ እምነት ስለሌላቸው የቃል ኪዳን መንፈሳዊ ኅብረት የላቸውም። የምእመናን ልጆችም በቃል ኪዳን ውስጥ ይቈጠራሉ፤ በብሉይ ኪዳን ዘመን ወንዶች በስምንተኛው ቀን ተገረዙ (ዘፍ. 17፡9-12)፤ በአዲስ ኪዳን ዘመንም ሕፃናት ከወላጆቻቸው ጋር በቃል ኪዳን ውስጥ ተቈጥረዋል፤ ሐ.ሥ. 2፡39፤ 1ቆሮ. 7፡14፤ ኤፌ. 6፡1-4።

ልጆች በሕግ በኩል የኪዳን አባላት ቢሆኑም ብዙ ጊዜ መንፈሳዊ ኅብረት እንደሌላቸው ይታወቃል፤ ካደጉ በኋላም የራሳቸውን የእምነት መንገድ ሲመርጡና በመንፈሳዊ ሕይወት ሲሳተፉ ይታያሉ። አንዳንዶች እንደ መጥምቁ ዮሐንስ ከማሕፀን ጀምሮ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ያውቃሉ፤ ሉቃ. 1፡44፡66። ሌሎች ግን ምንም እንኳ በሕጋዊ በኩል የኪዳን አባላት ቢሆኑም፤ እንደ ዓሳው፤ እንደ እስማኤል፤ እንደ ዓሊ ልጆችና በክርስቶስ ዘመን ከነበሩት እንደ ብዙዎቹ የኪዳን መንፈሳዊ ኅብረት ከቶ አላወቁም፤ ዘፍ. 21፡9-10፤ 1ሳሙ. 2፡12፤ 4፡11፤ ዮሐ. 8፡39-44፤ ገላ. 4፡23፡28። እንግዲህ እውነተኛ የቃል ኪዳን አባላት እንደ ይስሐቅ የተስፋ ቃል ልጆች ናቸው፤ «ከእስራኤል የሚወለዱ ሁሉ እስራኤል አይደሉምና፤ የአብርሃምም ዘር ስለሆኑ ሁሉም ልጆች አይደሉም፤ ነገር ግን ፡- በይስሐቅ ዘር ይጠራልሃል፤ ተባለ...»፤ ሮም 9፡7-8።

በሕጋዊው ውል መሠረት የሚኖሩት በእውነተኛው ዘር ውስጥ እንደሚገኙ ምን አመለካከት ተስፋ አለ? የሚል ጥያቄ ሊነሣ ይችላል። በአጠቃላይ አመለካከት እግዚአብሔር ከቃል ኪዳን ሕጋዊ አባላት ዘላለማዊ ሕዝብን ለማግኘት ዐቅዷል፤ እግዚአብሔር ከቃል ኪዳን ጋብቻዎች እውነተኛ ዘር ይፈልጋል (ሚል. 2፡14-15) እና «የተስፋው ቃል ለእናንተና ለልጆቻችሁ... ነውና» ተብሏል፤ ሐ.ሥ. 2፡39። እግዚአብሔር በቃሉና በቃል ኪዳን ሥርዐት ይሠራልና በቃል ኪዳን ውስጥ የሚኖሩት ታላቅ ተስፋ አላቸው፤ ምክንያቱም አውግስጢኖስ እንደለመነው እግዚአብሔር የሚያዝዘውን ይሰጣል። ሆኖም ይህ የእግዚአብሔር አጠቃላይ ሥራ በመሆኑ፤ ለእያንዳንዱ አባል በግል የተስፋ ቃል ባለመሰጠቱ እያንዳንዱ አባል መንፈሳዊ ሁኔታውን መመርመር ይገባዋል፤ 1ቆሮ. 11፡28፤ 2ቆሮ. 13፡5-6።

በቃል ኪዳን ሕዝብ መካከል የሚኖሩ ነገር ግን መንፈሳዊ ኅብረት የማይኖራቸው ልዩ ልዩ በረከት አላቸው (4)። የእግዚአብሔርን ቃል ይሰማሉና ይማራሉ፤ መንፈስ ቅዱስም በእነርሱ ዘንድ የጋርዮሽ ጸጋን ሥራ ሲሠራ፤ እውነትን በመጠኑ ያብራራላቸዋልና ኅጢአትን ከመሥራት ይገታቸዋል፤ ዘፍ. 6፡3፤ ማቴ. 13፡20-22፤ ዕብ. 6፡4-6። ከዚህም የተነሣ ንስሐ የመግባትና የማመን ኅላፊነት አለባቸው። የቃል ኪዳን ተስፋ ቃላት ለማያምኑ ዘመዶችም ጭምር የተሰጡ በመሆናቸው አማኞች ጳውሎስ እንዳደረገው ሊከተሏቸው ይገባል፤ ሮም 9፡4። ከቃል ኪዳን አገልግሎት በታች ይኖራሉና የቃል ኪዳን አገልጋዮች መጀመሪያ ወደ ግብዣ ይጠሯቸዋል፤ ጥሪውን ባያከብሩ የመጨረሻ ሁኔታቸው እጅግ መራራ ይሆናል፤ ማቴ. 8፡10-12፤ ሉቃ. 14፡15-24፤ ሐ.ሥ. 13፡46።

እንግዲህ ቃል ኪዳን ዘለዓለማዊና የማይለወጥ ቢሆንም፤ ሰው በቃል ኪዳን ውስጥ ሆኖ ባይፈጽመው «ውል አፍራሽ» ነው፤ ኤር. 31፥32፤ ሕዝ. 44፥7፤ ሮሞ 1፥31።
ሠ) የጸጋ ቃል ኪዳን ልዩ ልዩ የአስተዳደር ዘመኖች

ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «ብቻውን አምላክ ለሚሆን ለማይጠፋው ለማይታየውም ለዘመናት ንጉሥ» ምስጋና በመስጠት የዓለምን ታሪክ በልዩ ልዩ ዘመናት እንደከፋፈለው እናያለን፤ 1ጢሞ. 1፥17። ደግሞም፡ «ይህም ምሥጢር አሁን ለቅዱሳን ሐዋርያትና ነቢያት የተገለጠውን ያህል ባለፉት ዘመናት ለነበሩ ሰዎች አልተገለጠም ነበር» በማለቱ፤ ከክርስቶስ በፊት ልዩ ልዩ ዘመናት እንደነበሩና ክርስቶስ በመምጣቱ አዲስ ዘመን የተጀመረ እንደሆነ ማሰቡን እናያለን፤ ኤፌ. 3፥5 አ.መ.ት.። ስለ እነዚህ ዘመናት በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ልዩ ልዩ አሳብ ተሰንዝሯል።

1. በርከሽፍ በ19ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ስለ ሰባት ዘመናት ያስተማሩትን ሰዎች ጠቅሷል (5)። እንደ እነርሱ ትምህርት እያንዳንዱ የአስተዳደር ዘመን ለሰው ፈተና አለው፤ በየዘመኑ የነበረው የፈተና ዐይነት የተለያየ ቢሆንም፤ እግዚአብሔር ላዘጋጀው ፈተና ሰው መታዘዝ ይኖርበታል። ሰው ግን ባለመታዘዙ ወደቀ። እነዚህ ሰባት ዘመናት በደል አልባ፤ ጎሊናዊ፤ የሰብአዊ አስተዳደር፤ የተስፋ ቃል፤ የሕጉ፤ የጸጋና የመንግሥቱ ዘመናት ተብለዋል። ሆኖም ይህ ዐይነት አከፋፈል ብዙ መሠረት የለውም፤ ምክንያቱም፡-

ሀ) ዘመን ተብሎ የተተረጎመው የግሪክ ቃል አስተዳደር ወይም መጋቢነት እንጂ ፈተና ማለት አይደለም።

ለ) በዘመናት መካከል ያሉ ድምበሮች ግልጽ አይደሉም፤ ለምሳሌ ጎሊና በአዲስ ኪዳን ዘመን (በዚህ አስተሳሰብ መሠረት የጸጋ ዘመን ይባላል) በአሕዛብ መካከል ሰዎችን ይቈጣጠራል፤ ሮሞ 2፥14-15። እንደዚሁም ሕጉ የተስፋ ቃሉን አላሻረውም፤ ሮሞ 4፥13-17፤ ገላ. 3፥17።

ሐ) በዚህ ትምህርት የሚመሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል በተሰጠበት ዘመን ለነበሩ ሰዎች ብቻ ያገለግላልና በብሉይ ኪዳን የተጻፉ ትእዛዛት በክርስቲያን ላይ ሥልጣን እንደማይኖራቸው ያስተምሩ ይሆናል። በዚህ ዐይነት አስተሳሰብ በሕግ ዘመን ጸጋ፤ በጸጋ ዘመን ደግሞ ሕግ አልተገለጠም። ብዙ ክርስቲያኖች ግን በሕግ ዘመን ስለ ጸጋ ብዙ አስተርጓሚ ያገኛሉ። በአንድ በኩል ክርስቲያን አሁን በዐሠርቱ ትእዛዛት መሠረት ባይኖርም፤ የሕግ ትእዛዛት የእግዚአብሔርን ፈቃድ ስለ መፈጸም ብዙ ትምህርት ይሰጣሉ። በተጨማሪም ይህ ትምህርት ሰዎች ሁሉ በአንድ መንገድ መዳናቸውን በትክክል አያስተምርም።

2. ኢረኔየስ ስለ ሦስት ቃል ኪዳኖች ተናገረ፤ እነርሱም የመጀመሪያው በልብ ላይ የተጻፈው ሕግ፤ ሁለተኛው በሲና እንደተሰጠው ውጫዊ ትእዛዝ ያለና ሦስተኛው በሰው ልብ እንደነበረው ያለ በመንፈስ ቅዱስ ሥራ እንደገና የተደረገው ናቸው። እነዚህ ሦስት ቃል ኪዳኖች የሦስት ዘመናትን አሳብ ያስነሣሉ። ከተሐድሶ ተከታዮች አንዱ በጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ ከሕግ በፊት፤ ከሕግ በታችና ከሕግ በኋላ የሚሉትን ሦስት ዘመናት ለየ (6)። በኢትዮጵያ ደግሞ ሕግ ልቡና፤ ሕገ ኦሪትና ሕገ ወንጌል የሚለው የሦስትዮሽ አከፋፈል የተለመደ ሆኖ ቋይቷል።

በዘመናት መካከል ዋና መለያ የክርስቶስ ምጽአት መሆኑን የመጽሐፍ ቅዱስ ሁለት ክፍሎች ብሉይ ኪዳንና አዲስ ኪዳን ያሳያሉ። በብሉይ ኪዳን ዘመን ውስጥ ከመሴ

በፊትና በኋላ ያሉት ሁለት ዘመናት ከፍተኛ ልዩነት ቢኖራቸውም፣ ከልዩነታቸው አንድነታቸው ይጉላል። የጸጋ ቃል ኪዳን አገላለጥ ሂደት ይህን ሊያሳየን ይችላል፡-

ሀ) የጸጋ ቃል ኪዳን በአዳም ሕይወት

እግዚአብሔር ለሰይጣን፣ «በአንተና በሴቲቱ መካከል፣ በዘርህና በዘርዋም መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ፤ እርሱ ራሱም ይቀጠቅጣል፤ አንተም ሰኩናውን ትቀጠቅጣለህ» ብሎ የመዳን መንገድንና የሴት ዘርን አሸናፊነት የሚያካትተውን የመጀመሪያ ተስፋ ቃል ሰጠ፤ ዘፍ. 3፥15፤ ም.3ሀ ይመ.። እዚህ ላይ ቃል ኪዳን የሚለው ቃል ባይገኝም፣ ሰውም የቃል ኪዳንን አሳብ ማስተዋሉ ኅብረተሰባዊ ኑሮን እስኪያውቅ ድረስ የሚቋይ ቢሆንም፣ ልዩ ልዩ የቃል ኪዳን ጠባያት በዚህ ጥቅስ ይታያሉ፤ በተለይም የሚከተሉት ዐይነተኞች ናቸው፡-

1) እግዚአብሔር በሚሰጣቸው ቃል ኪዳናች ከሰው ጋር ልዩ ግንኙነት ያደርጋል፤ እዚህም ላይ በሴቲቱና በእባብ መካከል ጠላትነትን በማድረግ ከሴቲቱ (እና ከዘርዋ) ጋር ልዩ ግንኙነት ማድረጉን አሳየ፤

2) እግዚአብሔር ቃል ኪዳን ከሰው ጋር ሲገባ፣ ከአንድ ሰው ጋር ብቻ ሳይሆን፣ ሁሉንም ከሰውና ከዘፍ ጋር ያደርጋል፤ እዚህ ላይ ለሴቲቱና ለዘርዋ የተስፋ ቃል በመስጠቱ በሰብአዊ አንድነት ላይ አተኩረ፤

3) እግዚአብሔር ቃል ኪዳን ሲገባ የተስፋ ቃልን ይሰጣል፤ የተስፋ ቃሉ እባቡና ዘፍ እንደሚሸነፉ ተሰጠ፤ ስለዚህ የሰው ኑሮ ግብ አልባ አይደለም፤

4) እግዚአብሔር ቃል ኪዳን ሲሰጥ የተስፋ ቃሉ ከሰው ደግነት ሳይሆን ከጸጋው ነው፤ ይህም ጥቅስ የሚያሳየው አዳም ኅጢአት ቢሠራም እንኳ እግዚአብሔር እንዲሁ በፍቅሩ ደኅንነትን ማቀዱን ነው፤

5) እግዚአብሔር ቃል ኪዳን ለሰው ሲሰጥ ከሰው እምነት ይፈለጋል፤ አዳምም ቃሉን ሰምቶ ከእምነት የሚገኘውን ስም ለሴቲቱ ሰጠ (ዘፍ. 3፥20)፤

6) በእግዚአብሔር ቃል ኪዳን መሠረት ሰው ሲያምን እግዚአብሔር ይባርከዋል፤ ይህም በረከት በደም መሥዋዕት መንገድ የሚመጣ ነው፤ እዚህ ላይም የሰው ነውር የተሸፈነው በእንስሳት ሞት ነበረ (ዘፍ. 3፥21)።

ለ) የጸጋ ቃል ኪዳን በኖኅ ዘመን

ኖኅ ወደ መርከቡ ከመግባቱ በፊት እግዚአብሔር፣ «ቃል ኪዳኔንም ከአንተ ጋር አቆማለሁ» (ዘፍ. 6፥18) ብሎ ለኖኅ የተስፋ ቃልን ሰጠው፤ ኖኅ ከመርከብ ከወጣና መሥዋዕትን ካቀረበ በኋላም እግዚአብሔር ቃል ኪዳኔን ሰጠው። በኖኅ ታሪክ በሰው ዘንድ ያለው የእግዚአብሔር ሥራ ለመጀመሪያ ጊዜ ቃል ኪዳን ተብሎ ይጠራል፤ ም.3ለ ይመ.።

የጸጋ ቃል ኪዳን ለምእመናን ስለሚሰጥ በረከቱ መንፈሳዊ ቢሆንም፣ ምድራዊ ተስፋ አለበት። ከጥፋት ውሃ በኋላ እግዚአብሔር፣ «በምድር ዘመን ሁሉ መዝራትና ማጫድ፣ ብርድና ሙቀት፣ በጋና ክረምት፣ ቀንና ሌሊት አያቋርጡም» (ዘፍ.8፥22) በሚለው የተስፋ ቃል የሰው አኗኗር መሠረት እንዳለውና ሕይወቱም ተከታታይነት እንደሚኖረው አረጋገጠ፤ በዘፍጥረት 3፥16-19 የተገለጠውን የሰው ሁኔታም አብራራ። ለኖኅ የተሰጠው ቃል ኪዳን ለሰው ብቻ ሳይሆን ለወፎች፣ ለእንስሳት፣ ለምድር አራዊትም ጭምር ነው። እግዚአብሔርም ቀስቱን በደመና በማድረግ በጸጋ ቃል ኪዳን ለመጀመሪያ ጊዜ የተስፋ ቃሉን በምልክት አረጋገጠ፤ ዘፍ. 9፥8-17።

ለኖኅ የተሰጠው ቃል ኪዳን በጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ መሆኑ የሚታየው፤ ከጸጋ የተገኘ በመሆኑ፤ ለእግዚአብሔር ሰውና ለዘሩ በመሰጠቱ (ዘፍ. 6፥9-18፤ 7፥11 9፥9-26-27) እና ምድራዊ በረከቶች ለጸጋ ቃል ኪዳን መፈጸም አስፈላጊ በመሆናቸው (ዘፍ. 3፥16-19) ነው። በሌላ አነጋገር በኖኅ አማካይነት ለፍጥረት ሁሉ የተሰጠው ቃል ኪዳን የጸጋ ቃል ኪዳን ዐውድ ነው።

ሐ) የጸጋ ቃል ኪዳንና የግዝረት ቃል ኪዳን

እግዚአብሔር አብርሃምን፤ «በእኔና በአንተ መካከል፤ ከአንተም በኋላ በዘርህ መካከል የምትጠብቁት ቃል ኪዳኔ ይህ ነው፤ ከእናንተ ወንድ ሁሉ ይገረዝ... ያልተገረዘ ቄላፍ ሰው ሁሉ፤ ያች ነፍስ ከወገንዋ ተለይታ ትጥፋ፤ ቃል ኪዳኔን አፍርሳለችና» በማለት የጸጋ ቃል ኪዳንን ሁኔታ ከቀድሞው የበለጠ ግልጽ አደረገው፤ ዘፍ. 17፥10-14፤ ም.3ሐ ይመ.።

ከአብርሃም በፊት አቤል (ዘፍ. 4፥4)፤ ሄኖስ (4፥26)፤ ሄኖክ (5፥21-24)፤ «የእግዚአብሔር ልጆች» (6፥2) እና ኖኅ የእግዚአብሔር ሰዎች ነበሩ። ከአብርሃም ጀምሮ ግን የእግዚአብሔር ሕዝብ ከእርሱ ቤተሰብና ዘር ተገኘ፤ በዘሩም ተወሰነ። እግዚአብሔር አብርሃምን ከዑር ሲጠራው፤ አገር እንደሚሰጠው፤ ታላቅ ሕዝብ እንደሚያደርገውና የዓለም ነገዶች ሁሉ በእርሱ እንደሚባረኩ የተስፋ ቃላትን ሰጠው፤ ዘፍ. 12፥1-3፤ ሐ.ሥ. 7፥2-3። እነዚህ የተስፋ ቃላት የተፈጸሙለት በግዝረቱ ቃል ኪዳን ነበር፤ የጸጋ ቃል ኪዳን ለአብርሃም በተሰጠው ቃል ኪዳን እንዴት እንደሚገለጥ የሚከተሉትን ነጥቦች መገንዘብ ተገቢ ነው ፡-

1) እግዚአብሔር ለአብርሃም የሰጠው ቃል ኪዳን እንደ ጋርዮሽ ቃል ኪዳን ዘለዓለማዊ ነው፤ ዘፍ. 17፥7።

2) በዚህ ቃል ኪዳን ከሰው የሚፈለገው እምነት ነው፤ ዘፍ. 15፥6፤ ሮም 3፥29-30፤ 4፥3-22-25፤ ገላ. 3፥6-9-29።

3) ለአብርሃም የተሰጠው ቃል ኪዳን ምልክት ግዝረት ነበር፤ ግዝረትም፤ ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ግንኙነት እንዳለው የእግዚአብሔር ሕዝብ አባል እንደሆነ (ዘፍ. 17፥10-14)፤ ጻድቅ (ሮም 4፥11) እና ለቅድስና ኑሮ የተጠራ መሆኑን (ዘዳ. 10፥16-17፤ ኤር. 4፥4) ያመለክታል፤ እነዚህንም ሁሉ ያትምለታል። ከአብርሃም ዘር ወደሚወለደው፤ የጸጋ ቃል ኪዳን ወደሚፈጸምበት ንጹሕ ወደሆነው አሸናፊም ያመለክታል፤ ዘፍ. 3፥15።

4) ለአብርሃም በተሰጠው ቃል ኪዳን ውስጥ ስለ ከነዓን ምድር ትልቅ ተስፋ ተሰጠ፤ ዘፍ. 12፥1፤ 15፥18፤ 24፥7። አብርሃም ራሱ ሳይሆን ዘሩ በኢያሱ ዘመን ምድሩን ወረሳት። እነአብርሃም ምድራዊውን አገር ለመውረስ ሲፈልጉ፤ ሰማያዊውን አገር የመውረስ ጉጉት ዐደረባቸው፤ ዕብ. 11፥13-15። ብዙ ጊዜ የእግዚአብሔር ሰዎች ምድራዊ በረከቶችንና የተስፋ ቃላትን በመንፈሳዊና በሰማያዊ መንገዶች ይቀበላሉ። ዛሬ የእስራኤል ሕዝብ በተስፋ ቃል አገር ውስጥ በመኖራቸው ለአብርሃም የተሰጠው ቃል ኪዳን በመፈጸም ላይ ይታያልን? የሚለውን ጥያቄ «ትምህርተ ሥነ ፍጻሜ» በሚለው በ9ኛው ጥናት በስፋት እንደምናብራራው ተስፋ እናደርጋለን።

5) ለአብርሃም የተሰጠው የተስፋ ቃል ዓለም ዐቀፋዊ ቢሆንም፤ የተፈጸመው ክርስቶስ ከመጣ በኋላ በአዲስ ኪዳን ዘመን ነው፤ ዘፍ. 12፥3፤ ገላ. 3፥26-29።

6) አብርሃም በቃል ኪዳን ውስጥ ላሉት ሁሉ አባት ተብሏል፤ ሮም 4፥11-12። በሥራ ቃል ኪዳን አዳም የሰዎች ሁሉ አባት ነው። አብርሃም በዚህ ዐይነት በጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ የሁሉ አባት አይደለም፤ ምክንያቱም ከእርሱ በፊት በቃል ኪዳን ውስጥ ሰዎች ነበሩ፤ ከዘሩ እንደ ይስሐቅና እንደ ያዕቆብ ያሉና የሚያምኑ እንጂ እንደ እስማኤልና እንደ ዒሳው ያሉ አባሎች አይደሉም፤ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ከሚገኙ ብዙዎቹም በሥጋ የአብርሃም ዘር አይደሉም። ስለዚህ አብርሃምን እንደ አባታችን የምንመለከተው በእምነት መንገድ ነው። ይህ አሳብ በተለይ በሰፊው የተብራራው በሮም ምዕራፍ 3 እና 4፥ እንደዚሁም በገላትያ ምዕራፍ 3 ነው።

7) በአዲስ ኪዳን ዘመን የሚኖሩ የቤተ ክርስቲያን አባላት የጸጋ ቃል ኪዳን ሁኔታ በተለይ በብሉይ ኪዳን ዘመናት የሚታየው ለሙሴ በተሰጠው መሠረት ሳይሆን ለአብርሃም በተሰጠው ቃል ኪዳን ነው።

መ) የጸጋ ቃል ኪዳንና ብሉይ ኪዳን

የእስራኤል ሕዝብ ከግብጽ ከወጣ በኋላ በሙሴ አማካይነት በሲና ቃል ኪዳን ገባ (ዘጸ. 19፥5-6)፤ የቃል ኪዳን መጽሐፍ ተነበበ፤ የሕዝቡ ሽማግሌዎች፥ «እግዚአብሔር ያለውን ሁሉ እናደርጋለን፤ እንታዘዛለንም» አሉ፤ ዘጸ. 24፥7። ሕዝቡ ግን በቃል ኪዳን አልጸኑምና እግዚአብሔር፥ «እነሆ፥ ከእስራኤል ቤትና ከይሁዳ ቤት ጋር አዲስ ቃል ኪዳን የምገባበት ወራት ይመጣል» ብሎ ተናገረ፤ ኤር. 31፥31። የዕብራውያንን መልእክት የጻፈው ከትንቢተ ኤርምያስ ጠቅሶ፥ «አዲስ በማለቱ ፊተኛውን አስረጅቷል፤ አሮጌና ውራጅ የሆነውስ ሊጠፋ ቀርቧል» ብሏል፤ ዕብ. 8፥13። በሙሴ አማካይነት የተሰጠው ቃል ኪዳን ብዙ ጊዜ ብሉይ ኪዳን፥ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ሲናዊ ቃል ኪዳን ተብሎ ይጠራል፤ ም.3መ ይመ.።

በዚህ ቃል ኪዳን ሕግ ተሰጠ፤ ሕጉን ግብረገባዊ ሕግ፥ ሥርዐታዊ ሕግና ብሔራዊ ሕግ ብለን ልንከፍለው እንችላለን። ግብረገባዊው ሕግ ዐሠርቱ ትእዛዛት ነበሩ፤ ትእዛዛቱ በሁለት ጽላቶች ላይ ተጽፈው የቃል ኪዳን ቃሎች ተባሉ (ዘጸ. 34፥28)፤ ጽላቶቹ ደግሞ የቃል ኪዳን ጽላቶች ተባሉ (ዘጸ. 9፥11; 15)፤ ሙሴ ሁለቱን ጽላቶች በታቦት ውስጥ አደረጋቸው (ዘጸ. 10፥5)፤ ታቦቱም የቃል ኪዳን ታቦት ተባለ፤ ዘጸ. 10፥33።

እንግዲህ ቃል ኪዳን ዐሠርቱ ቃላት በመሆናቸው፥ ብሔራዊው ሕግ በኅብረተሰቡ ዘንድ እንዲፈጸም የተፈለገው ግብረገባዊ ሕግ ነበር። ከሲና በፊት ዐሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገዶች እንደ ሕዝብ ተደራጅተው መኖር አልጀመሩም ነበር፤ በሲና ግን ሕዝብ ለመሆን በቅተው ብሔራዊ ሕግ ለእነርሱ አስፈላጊ ሆነ። ከሲና በፊት የኖላቸው የአብርሃምን ምሳሌ ተከትለው የቤተሰብ አባቶች መሥዋዕት ያቀርቡ ነበር። በሲና መገናኛ ድንኳንና የመሥዋዕት ሕግ ሲሰጥ፥ ከሌዊ ወገን ካህናት ተሹመው መሥዋዕት ማቅረብ የእነርሱ ኅላፊነት ሆነ። በዚህ መንገድ ሥርዐተ አምልኮ ተደነገገና አንድ ሰው ኅጢአት ሲሠራ ሥርዐትን በመፈጸም ወደ እግዚአብሔር እየቀረበ በሕዝቡ ዘንድ የነበረው ተቀባይነት ሊታደስለት ችሏል። ይሁን እንጂ ሕጉን በሦስት ብንከፍለውም፥ በመሠረቱ በዐሠርቱ ቃላት ላይ የተጠቃለለ አንድ ሕግ መሆኑን መንገዝብ ይገባናል።

አንዳንዶች ሲናዊው ቃል ኪዳን ከአብርሃማዊው ፍጹም የተለየ እንደሆነ ያስባሉ (7)። የዚህ አስተሳሰብ ባለቤት የሆኑት በብሉይ ኪዳን ሰው የሚድነው ሕግን ሁሉ በመጠበቅ እንደሆነ ሲተረጉሙ፥ ሲናዊውን ቃል ኪዳን እንደ ሥራ ቃል ኪዳን ቈጠሩት። በክርስቶስ ዘመን አይሁድ ብዙ ጊዜ እንደዚህ ያስቡ ነበር። እውነት ነው፤ ሕጉ፥ «የዚህን ሕግ ቃሎች ሁሉ ያደርግ ዘንድ የማይጸና ርጉም ይሁን» ይላል፤ ዘጸ. 27፥26። ነገር ግን በዚህ መንገድ አንድም ሰው አይድንም ነበር፤ ሰው ሁሉ ኅጢአትን

ሠርቷልና። የሕግ መሥዋዕታዊ ሥርዐት ግን ወደሚመጣው አዳኝ አመለከተ፤ ገላ. 3+10:13።

በብዙ ምክንያት አብርሃማዊውና ሲናዊው ቃል ኪዳናች በአመሠራረት አንድ መሆናቸው ይታያል ፡-

1) በሁለቱ ቃል ኪዳናች ውስጥ ምልክቱ ግዝረት ነበረ። በአይሁድ ዘንድ ግዝረትን ከሙሴና ከሕግ ጋር ግያያዝ የተለመደ ነው፤ ክርስቶስ ግን ግዝረት ከሙሴ ሳይሆን ከአብርሃም እንደሆነ አሳስባቸው፤ ዮሐ. 7+22። አይሁድ ሦስት ጊዜ ለዓመት በዓላት በኢየሩሳሌም እንዲገኙ (ዘጸ. 23+14:17)፤ ሰንበታትን እንዲያከብሩ በሕግ ታዘዙ፤ ሰንበታትም በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል እንደ ቃል ኪዳናዊ ምልክት ተቋጠሩ፤ ዘጸ. 31+17፤ ሕዝ. 20+12-13።

2) እስራኤላውያን ኅጢአት ሲሠሩ፤ እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር የገባውን ቃል ኪዳን አሳስባቸው፤ ዘሌ. 26+40-42፤ ዘዳ. 4+31።

3) ሙሴ በሲና ምድሪቱን ስለ መውረስ ለአብርሃም የማለለትን በጸሎቱ ታላቅ ምክንያት አድርጎ ጠቀሰው፤ ዘጸ. 32+13።

4) በዳዊት ዘመን ወይም ከዳዊት በኋላ በብሉይ ኪዳን ሕግና ሥርዐት መሠረት የኖሩ ለአብርሃም የተሰጠውን ቃል ኪዳን ተመለከቱ፤ መዝ. 105+8-10።

5) በሙሴ አማካይነት የተሰጠው ሕግ ለአብርሃም የተሰጠውን የተስፋ ቃል ሊያፈርስ አይችልም፤ ገላ. 3+15-26 በተለይም ቍ. 17። ሕጉ በቃል ኪዳኑ ውስጥ አንድ ክፍል ነበረ፤ በሚከተለው ምዕራፍ የሕግን አገልግሎት እንመለከታለን። በሙሴ አማካይነት የተሰጠው ብሉይ ቃል ኪዳን እንደ አብርሃማዊው ቃል ኪዳን ሁሉ ለአባላቶቹ በረከት የተሰጠ ነው፤ በጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ አንድ የአስተዳደር ዘመን ነበረ፤ ዘጸ. 19+3-6፤ 20+2:6:12፤ 24+8-11።

ሠ) የጸጋ ቃል ኪዳንና የዳዊት ሥርዐት መንግሥት

እግዚአብሔር ለዳዊት በናታን አማካይነት፤ «ቤትህና መንግሥትህም በፊቱ ለዘለዓለም ይጠነክራል፤ ዙፋንህም ለዘለዓለም ይጸናል» በማለት ታላቅ የተስፋ ቃል ሰጠው፤ 2ኛው. 7+16። ዳዊትም ይህን የተስፋ ቃል እንደ ዘለዓለማዊ ቃል ኪዳን ተመለከተው፤ 2ኛው. 23+5። ንጉሥ እንዲሾም በሕግ ተገልጦ ነበር (ዘዳ. 17+14-17)፤ ስለዚህ ይህ የተስፋ ቃል የብሉይ ኪዳንን አስተዳደር የተሟላ አደረገው እንጂ ቃል ኪዳኑን አልለወጠውም።

ረ) የጸጋ ቃል ኪዳንና አዲስ ኪዳን

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በመምጣቱና ለኅጢአት አንድ ጊዜ ለዘለዓለም መሥዋዕት በማቅረቡ በጸጋ ቃል ኪዳን አስተዳደር ውስጥ ዋና ለውጥ ያመጣውን ተግባር ፈጸመ። ይህን ታላቅ ሽግግር በምዕራፍ 4ሠ ስናብራራ፤ የብሉይ ኪዳን ሰዎች ከዘመናት ቅደም ተከተል፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ከእግዚአብሔር አስተዳደር፤ የዕብራውያን መልእክት ጸሓፊ ከአስተርእዮ፤ ክርስቶስ ብሉይ ኪዳንን ከመፈጸም አንጻር እንደተመለከቱት ለማሳየት ሞክረናል።

ስለ አዲስ ኪዳን ዘመን እዚህ ላይ ብዙ መግለጥ አያስፈልግም። አራት ነጥቦችን ብቻ ማተት ሊረዳ ይችላል (8) ፡-

1) የሰዎችን ደኅንነት በተመለከተ ከክርስቶስ በፊት ባሉት ዘመናትና በአዲስ ኪዳን ዘመን መካከል ልዩነት የለም፤ ሮም ም. 4 እና ገላ. ም. 3 ይመ.። ይህም የሆነው በጸጋ

ቃል ኪዳን አገላለጥ መሠረታዊ ሐቅ ነው። ከክርስቶስ በኋላ ያለው ዘመን አዲስ ኪዳን የተባለበት ምክንያት የአዲስ ኪዳን አስተዳደር ከብሉይ ኪዳን አስተዳደር በብዙ ነገሮች ለየት ያለና አዲስ በመሆኑ ነው። ለምሳሌ በግዝረት ፈንታ ጥምቀት፣ በፋሲካ ፈንታ ደግሞ ቅዱስ ቊርባን ተደንግገዋል፤ ይህን አሳብ በተለይ «ትምህርተ ቤተ ክርስቲያን» በሚለው በ8ኛው ጥናት ለማተት ተስፋ እናደርጋለን።

2) የአዲስ ኪዳን ዘመን ከብሉይ ኪዳን የሚለየው አባላቱ በአንድ ሕዝብ ሳይወሰኑ ከሕዝቦች ሁሉ በመገኘታቸው ነው፤ ዮሐ. 3፥16።

3) አዲስ ኪዳን ከብሉይ ኪዳን ይልቅ በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ ያተኩራል፤ ሮሞ 4፤ 7ላ. 3። ሐዋርያው ጳውሎስ በ2ኛ ቆሮንቶስ ምዕራፍ 3 ላይ የሕግንና የወንጌልን አገልግሎት ሲያነጻጽር፣ በዘመኑ ሕግን እንደ ሥራ ቃል ኪዳን የቂጠሩትን አይሁድ አስተሳሰብ ተቃውሟል። ሐዋርያው ጳውሎስ በገላትያ 4፥21-31 ስለ ሁለቱ ኪዳኖች ይናገራል፤ እነዚህ ሁለት ኪዳኖች አብርሃማዊውና ሲናዊው አይደሉም። በዚህ አንቀጽ ጳውሎስ ከሲና ከተገኘው በምድራዊት ኢየሩሳሌም ከተሰጠው ጋር ከሰማይ የተገኘውንና በሰማያዊት ኢየሩሳሌም የሚጸናውን ኪዳን ያነጻጽራል። በዐጭሩ ሁለቱ ኪዳኖች ምድራዊውና መንፈሳዊው ኪዳናት ናቸው ማለት ይቻላል።

4) ከብሉይ ኪዳን ዘመን ይልቅ በአዲስ ኪዳን ዘመን የሚገኙ በረከቶችና የተስፋ ቃላት እጅግ ከፍ ይላሉ፤ ምክንያቱም Grudem በገጽ 522 እንደገለጠው፣ መሲሐ ኢየሱስ መጥቷል፤ በምድር ኑሯል፤ ለጎጢአታችን ሁሉ ደሙን አፍስሶ ሞተ፤ ተነሣ፤ ዕብ. 9፥24-28። እግዚአብሔርንም ለእኛ በሰፊው ገልጧል (ዮሐ. 1፥14፤ ዕብ. 1፥1-3)፤ መንፈስ ቅዱስን በቃል ኪዳናዊ ሕዝቡ ሁሉ ላይ በጎይል አፍስሷል (ሐ.ሥ. 1፥8፤ 1ቆሮ. 12፥13፤ 2ቆሮ. 3፥4-18)፤ ትእዛዛቱንም በልባችን ላይ ጽፏል፤ ዕብ. 8፥10።

የብሉይ ኪዳንና የአዲስ ኪዳን ምእመናን በክርስቶስ ደም አማካይነት በ«ዘለዓለም ኪዳን» ለዘለዓለም ይሳተፋሉ። ለሚድኑት ሁሉ እግዚአብሔር ያለው ዕቅድ በመጽሐፍ ቅዱስ «የጸጋ ቃል ኪዳን» ተብሎ ባይጠራም፣ ይህ ሐረግ በየዘመኑ የሚታየውን የደኅንነትን ሥራ በአንድ አባባል የሚያጠቃልል ይመስላልና ከልዩ ልዩ ስሕተት ሊጠበቀን ይችላል። «... ለእርሱ እስከ ዘለዓለም ድረስ ከብር ይሁን፣ አሜን»፤ ዕብ. 13፥20-21።

ማስታወሻ

(1) የምዕራፍ 42 መግቢያ እና ሀ ይመ.

(2) Berkhof ገጽ 266-271፤ Grudem ገጽ 518-519 ይመ.

(3) «መካከለኛ» የሚለው ቃል የእንግሊዝኛውን ቃል Mediatorን ወይም የግሪኩን ቃል «መሲቲስ»ን በጥሩ አኳኋን አይተረጉምም። መሲቲስ በተለያዩ ሁለት ሰዎች (ወይም ወገኖች) መካከል የሚቆም አገናኝ፣ አቅራቢ ወይም አስታራቂ ነው። መሲቲስ የሚለው ቃል በአዲስ ኪዳን ስድስት ጊዜ ብቻ ተጽፎ ይገኛል። ሕግ ሲሰጥ ሙሴ እንደ መካከለኛ ተቈጠረ፤ ገላ. 3፥19:20። ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹምም ሰው በመሆኑና ቤዛን በመስጠቱ የአዲስ ኪዳን መካከለኛ ነው፤ 1ጢሞ. 2፥5-6፤ ዕብ. 8፥1-6፤ 9፥15-28፤ 12፥22-24።

(4) የሚከተለው አሳብ Berkhof ገጽ 289 ላይ ባለው ተመሥርቷል።

(5) Berkhof ገጽ 290-300። ስለ እነዚህ ሰባት ዘመናት የሚያስተምሩና ትምህርቱን በሙሉ ወይም በክፈል የሚቀበሉ Dispensationalists ተብለው ይጠራሉ።

(6) Coccejus (1603-1669) በNIDCC እና Berkhof ገጽ 292 ይመ.

(7) 5ኛውን ማስታወሻ ይመ.

(8) የዚህ ምዕራፍ መደምደሚያ Berkhof ገጽ 290c ላይ በሚገኘው ተመሥርቷል።